

بسم الله الرحمن الرحيم

کشور ترکیه راهنمای تجارت با

tpo.ir

Iran Trade Promotion Organization

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۶۸-۱۴۹-۳

راهنمای تجارت با کشور ترکیه

شناسنامه پدیدآورندگان:

سازمان توسعه تجارت ایران

معاونت بازاریابی و تنظیم روابط سازمان: دکتر محمدعلی ضیغمی

مدیر طرح: رضا توفیقی

مجری طرح: مهرداد وفا و بیتا رحیمی

طراح و مدیر هنری: محبوبه اصغرپور

ویرایش، صفحه‌آرایی و طراحی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

شناسنامه کتاب:

چاپ اول: مهر ماه ۱۳۸۷

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

ناشر: شرکت چاپ و نشر بازرگانی وابسته به موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، محل دائمی نمایشگاه‌ها، سازمان توسعه تجارت ایران

تلفن: ۲-۲۶۶۴۰۳۱

نسخه الکترونیکی کتاب: www.tpo.ir

E.mail: info@tpo.ir

سخن رئیس کل سازمان

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ.

طی سالهای گذشته، شاهد تکوین تدریجی «نظام اقتصادی یکپارچه جهانی» بوده ایم. توسعه دانش و فناوری در عرصه های مختلف، وضعیت متفاوتی از کسب و کار را در این سالها در پی داشته است. از یک سو توسعه ارتباطات و دسترسی گسترده مشتریان به اطلاعات، چهره بازارها را دگرگون نموده و «خواسته های» آنها را تحت تأثیر قرار داده و از سوی دیگر تولید مبتنی بر فناوری پیشرفته و روشهای اصلاح شده، امکان پاسخگویی به تقاضاهای متنوع و متغیر مشتریان را فراهم نموده است.

نقش تعیین کننده عوامل تولید در معرفی محصول، به ویژه محصولات جدید، اکنون جای خود را به عوامل موجد رضایت مشتری و بازار داده است. این وضعیت، پارادایم حاکم بر روابط صنعت - بازار را به نفع بازار تغییر داده و نقش تعیین کننده بازار و فرصتها و محدودیتهای آن را به جای تولید و فرصتها و محدودیتهای آن نشانده است. اگر به این مهم، جهانی شدن بازارها را نیز بیافزاییم، آنگاه ضرورت مطالعه و شناخت بازارها، بخشهای آن و راهکارهای بازاریابی برای کسب سهم مناسب از بازارهای هدف به خوبی نمایان می شود.

تعدد و تنوع عوامل محیطی مؤثر بر موفقیت کسب و کارها، به ویژه در بازارهای جهانی، نسب به گذشته که قلمرو فعالیتها محلی و ملی بوده، بسیار بیشتر است. امروزه شناخت این عوامل نسبت به شناخت عوامل داخلی بنگاه به دلیل تأثیرگذاری آنها در تحلیلهای مربوط به فرصتهای کسب و کار مقدم است. به همین دلیل مدیران سازمانها باید عناصر غیر قابل کنترل محیطی را شناخته و آنها را تا آنجا که ممکن است، مدیریت نمایند.

در تمام محیطهای کسب و کار، شرایط نامطمئن به وسیله عناصر غیرقابل کنترل به وجود می آید و هر بازار جدید، مجموعه عوامل غیر قابل کنترل خاص خود را نیز به آن اضافه

می‌کند. مدیر موفق برنامه بازاریابی خود را به نحوی طراحی می‌کند که بهتر بتواند با شرایط نامطمئن محیط کسب و کار منطبق شود.

مهم‌ترین عوامل غیر قابل کنترل محیط بین‌المللی عبارت‌اند از :

❖ عوامل سیاسی - قانونی

❖ عوامل فرهنگی

❖ عوامل اقتصادی

❖ زیر ساختها، فناوری، رقبا، نظام توزیع و غیره

تلاش همه بنگاه‌ها برای دسترسی به اطلاعات مربوط به عناصر غیر قابل کنترل محیطی، مستلزم صرف هزینه و ایجاد مخاطرات ناشی از عدم صحت و دقت اطلاعات جمع‌آوری شده است. به این جهت و در راستای حمایت از شرکتهای ایرانی، برای ورود و کسب موفقیت آنها در بازارهای خارجی، سازمان توسعه تجارت ایران اقدام به تهیه و انتشار مجموعه کتابهایی با عنوان «راهنمای تجارت با کشورها» نموده است.

در گردآوری و تدوین اطلاعات این کتابها تلاش شده است تا اطلاعات دقیق و به‌روز، با بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی موثق در اختیار خواننده گرامی قرار گیرد. به دلیل تغییرات نسبتاً سریع، این اطلاعات در فاصله‌های زمانی مناسب به روز شده و در چاپهای بعدی منتشر خواهد شد. با این حال، این دقت ما را از رهنمودهای اساتید و صاحب‌نظران محترم بی‌نیاز نمی‌کند و از هرگونه راهنمایی و تذکر صاحبان فکر و فعالان عرصه تجارت خارجی ایران استقبال می‌نماییم.

در پایان لازم می‌دانم از همکاری همه دست‌اندرکاران تهیه و تولید مجموعه کتابهای حاضر به ویژه جناب آقای دکتر محمدعلی ضیغمی «معاون بازاریابی و تنظیم روابط سازمان» و جناب آقای رضا توفیقی، «مدیر طرح» و کلیه کارشناسان سازمان که با این مجموعه همکاری نموده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را بنمایم. همچنین از سرکار خانم محبوبه اصغری‌پور و همکاران شرکت چاپ و نشر بازرگانی به خاطر تلاشهای ایشان در طراحی و تولید این مجموعه سپاسگزارم.

مهدی غضنفری

معاون وزیر و رئیس کل سازمان توسعه تجارت ایران

فهرست صفحه

بخش اول: کلیات

اطلاعات پایه

۱۳	نام رسمی کشور
۱۳	موقعیت جغرافیایی
۱۳	مساحت
۱۳	همسایگان
۱۴	جمعیت
۱۴	شهرهای مهم
۱۵	واحد پول
۱۵	اختلاف زمان با ایران

فصل اول: محیط سیاسی و قانونی

۱۷	محیط سیاسی
۱۷	تاریخچه حکومت
۱۹	نوع و ارکان اصلی حکومت
۲۱	افراد و گروه‌های با نفوذ

- ۲۲ وضعیت ریسک سیاسی
- ۲۳ محیط قانونی
- ۲۳ قانون سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
- ۲۵ قانون مناطق آزاد تجاری و صنعتی
- ۲۶ افتتاح بانک یا مؤسسات مالی خارجی
- ۲۷ قوانین کنسولی
- ۲۷ مراحل راه‌اندازی یک کسب و کار
- ۲۸ عضویت در پیمانهای اقتصادی و نهادهای بین‌المللی
- ۲۸ گروه هشت کشور اسلامی
- ۲۸ سازمان همکاریهای منطقه‌ای؛ اکو
- ۲۹ سازمان کنفرانس اسلامی
- ۲۹ بانک جهانی
- ۳۰ سازمان تجارت جهانی
- ۳۱ سازمان پیمان آتلانتیک شمالی؛ ناتو
- ۳۱ سازمان همکاریهای اقتصادی دریای سیاه
- ۳۱ سازمان ملل متحد

فصل دوم: محیط فرهنگی

- ۳۳ ارکان فرهنگی و اجتماعی
- ۳۳ مذهب
- ۳۴ زبان
- ۳۴ الگوی زندگی
- ۳۶ نهادهای اجتماعی و دینی
- ۳۸ رسانه‌ها
- ۳۹ عاداتهای خرید و مصرف
- ۴۰ تعطیلات رسمی
- ۴۰ فرهنگ مذاکره
- ۴۱ دیدگاه کلی نسبت به ایران
- ۴۱ آداب مذاکره

۴۴ تحلیل حرکات بدنی

فصل سوم: محیط اقتصادی

۴۵ سیستم اقتصادی و نقش دولت

۴۶ بخش کشاورزی

۴۷ بخش صنعت و معدن

۵۰ بخش خدمات

۵۱ جمعیت

۵۳ تولید ناخالص داخلی

۵۴ شاخصهای مهم اقتصادی

۵۴ درآمد سرانه

۵۵ نرخ تورم

۵۵ نرخ بیکاری

۵۷ دستمزد نیروی کار

۵۸ ترازها

۵۸ تراز تجاری؛ حساب جاری

۵۹ تراز حساب سرمایه

۵۹ تراز تجاری با ایران

۶۰ میزان ذخایر ارزی

۶۰ نظام نرخ گذاری

فصل چهارم: زیرساختها

۶۱ حمل و نقل

۶۱ دریایی

۶۳ هوایی

۶۳ ریلی

۶۵ زمینی

- ۶۶ نظام بانکی
- ۷۱ دریافت و پرداختهای نقدی
- ۷۱ کارتهای اعتباری
- ۷۱ تبدیل ارز
- ۷۱ نظام بیمه‌ای
- ۷۲ زیرساختهای ارتباطی
- ۷۲ مخابرات
- ۷۴ اینترنت

بخش دوم: تجارت خارجی

فصل پنجم: اطلاعات کلی

- ۷۷ تراز تجاری
- ۷۸ صادرات
- ۸۰ واردات
- ۸۴ کشورهای صادرکننده
- ۹۴ ساختار تعرفه‌ای و موانع غیرتعرفه‌ای
- ۹۵ سرمایه‌گذاریه‌های عمده

فصل ششم: وضعیت مبادلات بازرگانی با ایران

- ۹۷ تراز تجاری
- ۹۸ واردات ترکیه از ایران
- ۹۸ گروه کالایی
- ۱۰۰ اقلام وارداتی
- ۱۰۲ پتانسیل وارداتی از ایران
- ۱۰۳ صادرات ترکیه به ایران

- ۱۰۳ گروه کالایی
- ۱۰۵ اقلام صادراتی
- ۱۰۷ پتانسیل صادراتی به ایران
- ۱۰۹ روابط اقتصادی دو کشور
- ۱۰۹ موافقت‌نامه‌ها
- ۱۱۰ اجلاسها
- ۱۱۱ هیئت‌های تجاری
- ۱۱۲ تحلیل موقعیت: SWOT
- ۱۱۴ پیشنهادات
- ۱۱۴ زیرساختها
- ۱۱۵ روابط دو جانبه سیاسی، تجاری
- ۱۱۵ توسعه بازار و بازاریابی

بخش سوم: پیوستها

- ۱۱۹ نمایشگاه‌های ترکیه
- ۱۱۹ بر اساس مکان برگزاری
- ۱۲۱ بر اساس موضوع
- ۱۲۶ هتل‌های ترکیه
- ۱۲۹ مناطق آزاد تجاری ترکیه
- ۱۳۳ دانشگاه‌های ترکیه
- ۱۳۴ دفاتر خدماتی و مسافرتی شرکت هواپیمایی
- ۱۳۶ ترمینالهای اتوبوسهای داخلی
- ۱۳۶ دفاتر کشتیرانی ترکیه
- ۱۳۷ منابع و مآخذ

بخش اول کلیات

اطلاعات پایه

◆ نام رسمی کشور

جمهوری ترکیه^۱

◆ موقعیت جغرافیایی

این کشور در منتهی‌الیه شمال غربی آسیا و جنوب شرقی اروپا در حد فاصل دو دریای سیاه و مدیترانه قرار دارد.

◆ مساحت

ترکیه مساحتی بالغ بر ۷۸۰۵۸۰ کیلومتر مربع دارد، که از این مقدار ۷۷۰۷۶۰ کیلومتر مربع را خشکی و ۹۸۲۰ کیلومتر مربع را آب تشکیل می‌دهد. در مقایسه با ایران، مساحت این کشور کمی کمتر از نصف مساحت ایران است و سی و پنجمین کشور وسیع جهان به شمار می‌رود.

سه درصد از خاک این کشور در قاره اروپا و ۹۷ درصد بقیه در آسیا قرار گرفته است.

◆ همسایگان

ترکیه از سه طرف به دریا راه داشته و دو همسایه اروپایی و شش همسایه آسیایی دارد. از ۲۶۴۸ کیلومتر مرز زمینی این کشور، ۲۶۸ کیلومتر با ارمنستان، ۹ کیلومتر با آذربایجان،

1. Republic of Turkey

۲۴۰ کیلومتر با بلغارستان، ۲۵۲ کیلومتر با گرجستان، ۲۰۶ کیلومتر با یونان، ۳۵۲ کیلومتر با عراق، ۸۲۲ کیلومتر با سوریه و ۴۹۹ کیلومتر با ایران مشترک است.

این کشور همچنین ۷۲۰۰ کیلومتر مرز آبی با دریای مدیترانه، دریای اژه، دریای سیاه و دریای مرمرة دارد.

◆ جمعیت

مطابق برآورد به عمل آمده در جولای سال ۲۰۰۷، جمعیت ترکیه بالغ بر ۷۳ میلیون و ۶۱۶ هزار نفر می‌باشد، که از این حیث نوزدهمین کشور جهان است.

تراکم جمعیت ۹۲ نفر در هر کیلومتر مربع است و ۷۰/۵ درصد از مردم شهرنشین بوده و ۲۹/۵ درصد در روستاها و حومه شهرها زندگی می‌کنند.

◆ شهرهای مهم

آنکارا با چهار میلیون نفر جمعیت، پایتخت ترکیه است، اما بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین شهر ترکیه، استانبول است که با ۱۰ میلیون نفر جمعیت در قسمت اروپایی‌نشین این کشور قرار گرفته است.

دیگر شهرهای مهم و تاریخی ترکیه عبارت‌اند از: وان، ارزروم، ترابوزان، قونیه، آنتالیا، ازمیر، دیارالبکر و آدانا.

♦ واحد پول

واحد پول ملی ترکیه لیره^۱ است. از ژانویه ۲۰۰۵، در پی اصلاحات پولی انجام گرفته در این کشور، لیر جدید ترکیه (YTL) به ارزش یک میلیون واحد جایگزین لیر قدیم شده است. در دسامبر ۲۰۰۷، هر ۱/۱۶ لیر ترکیه، با یک دلار آمریکا مبادله می‌شد.

♦ اختلاف زمان با ایران

ساعت رسمی کشور ترکیه ۲+ ساعت GMT است و بر این اساس، از لحاظ زمانی حدود نیم ساعت با ایران اختلاف دارد. این اختلاف از ابتدای ماه مارس تا انتهای ماه اکتبر که ساعت رسمی ترکیه به مدت یک ساعت عقب برده می‌شود، به ۱/۵ ساعت افزایش می‌یابد.

فصل اول

محیط سیاسی و قانونی

در این فصل محیط سیاسی و قانونی کشور ترکیه و عوامل مؤثر بر این محیط را بررسی خواهیم کرد. در ابتدا کلیاتی از وضعیت سیاسی و ارکان حکومتی این کشور را بیان کرده و سپس قوانین مهم حاکم بر این کشور را تشریح خواهیم کرد.

۱. محیط سیاسی

در این قسمت سعی می‌کنیم تصویری کلی از وضعیت سیاسی ترکیه ارائه نماییم. نخست تاریخچه‌ای از نحوه تشکیل حکومت بیان خواهیم کرد و پس از آن ارکان حکومت و افراد سیاسی را معرفی می‌نماییم.

۱-۱. تاریخچه حکومت

ترکیه جدید در ۱۹۲۳ میلادی، کمی بعد از پایان جنگ جهانی اول بنا نهاده شد. در این سال، جمعی از بازماندگان امپراتوری مضمحل شده عثمانی، به رهبری مصطفی کمال پاشا^۱ سرزمین فعلی ترکیه را از دست مهاجمان خارجی آزاد کرده و جمهوری ترکیه را پی‌ریزی کرد. مصطفی کمال که بعدها با لقب آتاتورک^۲ (پدر ملت ترک) شناخته شد، در اکتبر ۱۹۲۳ حکومت جمهوری دموکراسی پارلمانی را وضع نمود و آنکارا را به عنوان پایتخت برگزید. در ۱۹۲۴، قانون اساسی جدید به تصویب رسید و از آن پس حکومت ۱۴ ساله آتاتورک بر جمهوری ترکیه آغاز شد.

در طول دوران حکومت آتاتورک، اصلاحات اجتماعی، سیاسی و قانونی وسیعی در

1. Mustafa Kemal

2. Ataturk

کشور ترکیه به وقوع پیوست. حرکت به سمت ایجاد یک تمدن متکی بر ارزشها و اصول دموکراسیهای غربی، مهم‌ترین جلوه حکومت آتاتورک بود. وی ضمن پذیرش اسلام به عنوان دین رسمی ترکیه، یک حکومت سکولار^۱ را بنا نهاد.

حاکمیت قانون، استقلال آرا مردم و مسئولیتهای شهروندی، از مهم‌ترین شعارهای حکومت آتاتورک بود. آتاتورک در ابتدای حکومت خود، زبان نوشتاری ترکیه را تغییر داد و الفبای لاتین را جایگزین الفبای عربی کرد. وی همچنین استفاده از لباسهای متحدالشکل را رواج داد.

یکی از مهم‌ترین نتایج رفرمها و اصلاحات آتاتورک، حضور مؤثر زنان در فعالیتهای اجتماعی بود و در سال ۱۹۳۴ زنان حق رأی یافتند. در زمان آتاتورک، مطابق قانون اساسی، حزب خلق تنها حزب قانونی ترکیه بود. در سال ۱۹۳۸ با مرگ آتاتورک، عصمت اینونو، رهبر حزب خلق به ریاست جمهوری رسید و همچنان سیاستهای آتاتورک را ادامه داد.

در سال ۱۹۴۵، ترکیه به سازمان ملل پیوست و در ۱۹۵۲ به عضویت ناتو درآمد. در سال ۱۹۶۴ نیز موافقتنامه پیوستن به اتحادیه اروپایی را امضا نمود و تاکنون نیز در انتظار عضویت دائم این اتحادیه است.

از ابتدای دهه ۱۹۶۰ به مدت ۲۵ سال جو سیاسی ترکیه متشنج بود و در سالهای ۱۹۶۰، ۱۹۷۱ و ۱۹۸۰ نظامیان بر مصدر حکومت تکیه زدند. در سال ۱۹۶۰، ژنرال گورسل و در سال ۱۹۸۰، کنعان اورن از طریق کودتا حکومت را به دست گرفتند.

در سال ۱۹۷۴، ترکیه برای جلوگیری از نفوذ یونان در جزیره قبرس، اقدام به اشغال نظامی قسمتهای شمالی این جزیره نمود و در آن یک جمهوری ترک‌نشین به وجود آورد. ترکیه از سال ۱۹۸۴ نیز درگیر جنبش جدایی‌خواه مناطق کردنشین خود موسوم به

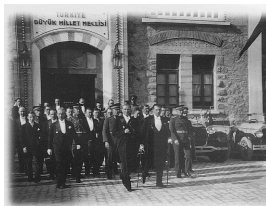
پ.ک.ک^۱ است و همواره در مناطق مرزی خویش با عراق، شاهد ناآرامی‌های زیادی بوده است که تاکنون نیز ادامه دارد.

۲-۱. نوع و ارکان اصلی حکومت

ترکیه دارای سیستم جمهوری پارلمانی^۲ است. ارکان اصلی حکومت این کشور را پارلمان، رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر و قوه قضائیه تشکیل می‌دهند. در ادامه به معرفی بیشتر هر یک از این نهادها می‌پردازیم.

۱-۲-۱. پارلمان

پارلمان ترکیه یا مجلس اعلای ملی^۳، بالاترین مرجع قانونی ترکیه به شمار می‌رود.

این مجلس دارای ۵۵۰ عضو است که با رأی مردم برای یک دوره پنج ساله انتخاب می‌شوند. مجلس علاوه بر وضع قوانین کشور، وظیفه انتخاب و یا احیاناً عزل رئیس‌جمهور را نیز بر عهده دارد. در انتخابات ۲۰۰۷، حزب حاکم عدالت و توسعه^۴ ۴۶/۷۸ درصد، دموکراسی و حزب رقیب جمهوری‌خواه خلق^۵ ۲۰/۸۸ درصد کرسی‌های مجلس را به دست آوردند.

۱-۲-۲. رئیس‌جمهور

رئیس‌جمهور توسط مجلس اعلای ملی و فقط برای یک دوره هفت ساله انتخاب می‌شود. هر چند که رئیس‌جمهور بالاترین مقام اجرایی کشور به شمار می‌رود، اما وظایف قوه مجریه بین وی و نخست‌وزیر به اشتراک گذاشته شده است.

1. Kurdistan Worker's Party (P K K)

2. Parliamentary Democracy

3. Turkish Grand National Assembly

4. Justice and Develop party

5. Republican Peoples Party

رئیس جمهور از سوی مجلس اعلاى ملی، فرماندهی عالی نیروهای مسلح ترکیه را در دست دارد و انتصاب رئیس ستاد مشترک ارتش از اختیارات اوست.

وی رئیس شورای امنیت ملی است و در صورت لزوم حق اعلام وضعیت اضطراری را دارد.

مصوبات پارلمان، با امضای رئیس جمهور قانونی خواهند شد و وی حق دارد برخی از مصوبات را جهت اصلاح به پارلمان بازگرداند. در این رابطه وی حق صدور فرمان انجام همه پرسی را نیز دارد. انتصاب برخی از پستهای کلیدی، نظیر اعضای شورای آموزش عالی و رؤسای دانشگاه‌ها، قضات دادگاه قانون اساسی، مقامات ارشد قضایی و اعضای شورای دولتی از اختیارات اوست.

رئیس جمهور فعلی ترکیه، عبدالله گل^۱ است.

وی در اگوست ۲۰۰۷، بعد از ماه‌ها کشمکش سیاسی از سوی مجلس اعلاى ملی، به ریاست جمهوری ترکیه منصوب شد. از زمان آتاتورک، وی نخستین رئیس جمهوری است که در عقاید سیاسی‌اش، گرایشهای مذهبی به طرز آشکاری مشاهده می‌شود. اسلام‌گرایی عبدالله گل، باعث شد که جامعه سکولار ترکیه به رهبری ژنرالهای ارتش، در جبهه مخالف او قرار گیرند.

فعالیت‌های سیاسی عبدالله گل، با تأسیس حزب اسلام‌گرای عدالت و توسعه آغاز شد. این حزب، در انتخابات سال ۲۰۰۲ پیروز شد و این امر باعث شد که وی سال بعد، در دولت رجب طیب اردوغان^۲ به مقام وزارت امور خارجه دست یابد.

طی این مدت، عبدالله گل از خود تصویر یک سیاستمدار میانه‌رو و طرفدار اصلاحات را در ذهن مردم برجای گذاشت.

۱-۲-۳. نخست وزیر

نخست وزیر ترکیه، از سوی رئیس جمهور، از میان اعضای مجلس اعلاى ملی انتخاب می‌شود. وی وظیفه تشکیل کابینه

1. Abdullah Gul

2. Recep Tayyip Erdogan

و انتخاب وزیران را برعهده دارد. مطابق پارلمانهای اروپایی، معمولاً نخست وزیر، رهبری حزب اکثریت مجلس را برعهده دارد.

رجب طیب اردوغان، نخست‌وزیر فعلی ترکیه، از مارس ۲۰۰۳ صاحب این مقام بوده است. وی در انتخابات سال ۲۰۰۷، بار دیگر حزب عدالت و توسعه را به پیروزی رساند و دوباره از سوی عبدالله گل به مقام نخست وزیری منصوب شد.

۱-۲-۴. قوه قضاییه

قوه قضاییه ترکیه، از دو قوه دیگر کاملاً مستقل بوده و به دو بخش اساسی دادگاه ملی استیناف^۱ و دادگاه قانون اساسی^۲ تشکیل شده است. دادگاه قانون اساسی، وظیفه نظارت بر انطباق قوانین و اقدامات اجرایی را با قانون اساسی دارا می‌باشد.

۱-۳. افراد و گروه‌های با نفوذ

ترکیه صاحب یک نیروی نظامی بسیار قدرتمند است. با عبور از خاک ترکیه، متوجه حضور گسترده و مؤثر نظامیان در کنار مردم می‌شویم. تاریخ ۷۵ ساله جمهوری ترکیه، بارها شاهد کودتا و به قدرت رسیدن ژنرالهای ارتش بوده است. پس عجیب نخواهد بود که نظامیان ترک و فرماندهان ارتش را از جمله قدرتمندترین گروه‌های حاضر در عرصه سیاست و اقتصاد ترکیه بدانیم.

ژنرالهای ارتش همواره به صورت محسوس و نامحسوس بر روابط سیاسی و تجاری این کشور و سایر کشورها تأثیرگذار بوده‌اند. نظامیان به علت ماهیت سکولار خویش، در جبهه مخالف دولت اسلامگرای فعلی ترکیه قرار می‌گیرند.

دو حزب رقیب "عدالت و توسعه" و "جمهوری خواه خلق" از دیگر بازیگران اصلی عرصه سیاست و تجارت ترکیه محسوب می‌شوند. بی‌شک رهبران این دو حزب یعنی رجب طیب اردوغان و دنیز بایکال^۳ و نزدیکان آنان را بایستی از افراد مؤثر ترکیه دانست.

1. The National Court of Appeals

2. The Constitutional Court

3. . Deniz Baykal

ترکیه شدیداً خواهان آن است که به اتحادیه اروپا بپیوندد. اتحادیه اروپا نیز خواهان اصلاحات اساسی در ساختار سیاسی و اقتصادی ترکیه است. از این رو، سیاستهای اقتصادی اتحادیه اروپا و سازمان تجارت جهانی، نقش مهمی در مناسبات تجاری ترکیه ایفا می‌کند.

از دیگر افراد مؤثر در مناسبات تجاری و بازرگانی ترکیه می‌توان به نفرات زیر اشاره کرد:

❖ عمر بولات^۲: رئیس انجمن صنعتگران و تجار مستقل (MUSIAD)

❖ درویش گوندای^۳: رئیس کنفدراسیون بازرگانان و پیشه‌وران (TESK)

❖ رفعت چیک اوغلو^۴: رئیس صندوق تجارت و مبادله کالا (TOBB)

❖ عمر سابانسی^۵: رئیس انجمن صنعتگران و تجار (TUSIAD)

در پایان، نمی‌توان تأثیر فعالیتهای حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک) ترکیه را کم اهمیت تلقی کرد. این گروه جدایی‌خواه، مناطق کردنشین جنوب شرقی ترکیه را متلاطم و پر آشوب می‌سازد. آمریکا، اتحادیه اروپا و ایران، این گروه را یک گروه تروریستی اعلام کرده‌اند.

۴-۱. وضعیت ریسک سیاسی

بنا به گزارش ماه آوریل سال ۲۰۰۷ مؤسسه بیمه اعتبار صادراتی اوپلر هرمس آلمان، رتبه ریسک کشور ترکیه به نسبت بالا و برابر ۵ محاسبه شده است. این میزان برابر ریسک اندازه‌گیری شده برای ایران است.

هر چند که طی سالهای اخیر، پیشرفتهای شایان توجهی در اوضاع سیاسی و اقتصادی ترکیه به وقوع پیوسته است، اما میزان ریسک در این کشور تغییری نکرده و همچنان بالا ارزیابی می‌شود. نرخ واقعی رشد تولید ناخالص داخلی ترکیه در سال ۲۰۰۶، به ۶/۱ درصد رسید که فراتر از حد انتظار بوده است. این امر مرهون توسعه بی‌نظیر بخش کشاورزی و خدمات بود. تقویت توان مالی دولت و به تبع آن ارتقای استاندارد زندگی و رفاه عمومی،

1. European Union

2. Omer Bolat

3. Dervis Gunday

4. Rifat Hisar cik uoglu

5. Omer Sabanci

نشانگر به ثمر رسیدن نسبی اصلاحات انجام گرفته در اقتصاد ترکیه است که باعث کاهش کسری بودجه دولت نسبت به سالهای ابتدایی هزاره دوم است.

اما با وجود این همان گونه که ذکر شد، دیدگاه سرمایه‌گذاران خارجی و داخلی، همچنان منفی باقی مانده و میزان ریسک را بالا ارزیابی می‌کنند. دلایل زیر را می‌توان در به وجود آمدن این دیدگاه مؤثر دانست:

- ❖ وجود تنش‌های فزاینده سیاسی و اجتماعی
- ❖ نبودن پیشرفت در مذاکرات ترکیه و اتحادیه اروپا
- ❖ مسئله قبرس
- ❖ کاهش ارزش لیره، افزایش تورم، بالا رفتن نرخ بهره بانکی
- ❖ افزایش بدهی خارجی

۲. محیط قانونی

بعد از بررسی وضعیت سیاسی کشور ترکیه، نوبت آن است که با زیرساختهای قانونی این کشور آشنا شویم. در این قسمت آن دسته از قوانین را که برای برقراری ارتباطات و مناسبات تجاری و بازرگانی ضروری هستند، به طور خلاصه معرفی می‌کنیم. اطلاعات ارائه شده در این قسمت، نشانگر پتانسیلهای کلی موجود در قوانین ترکیه برای برقراری روابط تجاری می‌باشد و بدیهی است که در مرحله عمل، بایستی به طور مستقیم به متن این قوانین مراجعه و با جزئی‌نگری بیشتری سنجیده شوند. در انتها با مراحل راه اندازی یک کسب و کار در ترکیه آشنا می‌شویم.

۱-۲. قانون سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

قانون سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ترکیه در ۷ ماده تنظیم شده و دارای یک آئین‌نامه اجرایی است. آئین‌نامه این قانون نیز خود از ۴ بخش و ۱۳ ماده برخوردار است.

در ماده سوم این قانون، اصول سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ترکیه به شرح زیر برشمرده شده است:

(الف) آزادی سرمایه‌گذاری و معاملات داخلی: سرمایه‌گذاران خارجی برای سرمایه‌گذاری

مستقیم در خاک ترکیه، یا انجام معامله با سرمایه‌گذاران داخلی این کشور آزاد هستند.

ب) سلب مالکیت^۱ و مصادره^۲: اموال سرمایه‌گذاران خارجی سلب مالکیت یا مصادره نخواهد شد مگر برای اهداف و مصالح عمومی که در این صورت نیز مطابق فرایندهای قانونی، خسارتها جبران خواهند شد.

پ) خروج اموال: سرمایه‌گذاران خارجی برای خروج اموال خویش از ترکیه کاملاً آزاد هستند

ت) مالکیت اموال غیر منقول: سرمایه‌گذاران خارجی برای مالکیت اموال غیرمنقول در خاک ترکیه محدودیتی ندارند

ث) حل اختلاف: چنانچه در جریان سرمایه‌گذاری هر گونه اختلافی بروز کند، سرمایه‌گذار خارجی می‌تواند به دادگاههای محلی رجوع کند.

ج) ارزش‌گذاری سرمایه غیرنقدی: سرمایه‌های غیر نقدی سرمایه‌گذاران خارجی بر اساس قانون تجارت ترکیه ارزش‌گذاری می‌شوند.

چ) استخدام کارکنان خارجی: شرکتهای خارجی موضوع این قانون، می‌توانند اتباع خارجی را که از وزارت کار و امنیت اجتماعی دارای مجوز هستند به استخدام خویش درآورند.

ح) افتتاح دفتر نمایندگی: به شرکتهای خارجی اجازه داده می‌شود که دفاتر نمایندگی خویش را مطابق قانون افتتاح کنند.

در قبال این تسهیلات، دولت ترکیه متوقع است که سرمایه‌گذاران اطلاعات آماری عملکرد خویش را در اختیار دولت قرار دهند. اطلاعات اخذ شده صرفاً برای تهیه برنامه‌های کلان اقتصادی استفاده شده و به هیچ مصرف دیگری نخواهد رسید. مهم‌ترین اطلاعات درخواست شده به شرح زیر است:

❖ **وضعیت سرمایه و عملکرد**

❖ **وضعیت حسابها و تراز پرداختها**

1. Expropriation

2. Confiscation

❖ وضعیت انتقال حسابها و نقدینگی بین شرکای داخلی و خارجی

در آیین‌نامه اجرایی این قانون، جزئیات نحوه اخذ این اطلاعات و نحوه افتتاح دفتر ارتباطی تشریح شده است.

۲-۲. قانون مناطق آزاد تجاری و صنعتی

در ترکیه بیش از ۲۰ منطقه آزاد تجاری و صنعتی وجود دارد. به دلیل وجود تسهیلات زیربنایی قوی و معافیت‌های مختلف قانونی، این مناطق جذابیت فراوانی برای سرمایه‌گذاران و تجار خارجی دارند. از این رو آشنایی با وضعیت این مناطق و چگونگی برخورداری از تسهیلات موجود برای پی‌ریزی هر گونه رابطه تجاری بسیار حائز اهمیت است.

از آنجایی که این مناطق، دروازه حضور سرمایه‌گذاران خارجی (از جمله بازرگانان و صنعتگران ایرانی) در بازار ترکیه هستند، آگاهی از قوانین و مقررات حاکم بر این مناطق در حقیقت قسمت اعظمی از نیازمندی‌های اطلاعاتی کاربران را به محیط قانونی ترکیه مرتفع خواهد ساخت. در ادامه این قسمت، مهم‌ترین فرازهای قانون مناطق آزاد ترکیه را که شامل مزایا و معافیت‌های موجود در این مناطق هستند، معرفی می‌کنیم:

الف) معافیت مالیاتی: درآمدهای حاصله از فعالیت در مناطق آزاد از هر گونه مالیات شامل مالیات بر درآمد مالیات بر ارزش افزوده مالیات شرکت و مالیات تمبر معاف است

ب) امکان حضور دراز مدت: واحدهای تجاری و اداری آماده موجود در مناطق، به مدت ۱۰ سال برای فعالیت‌های تجاری و ۲۰ سال برای فعالیت‌های تولیدی اجازه داده می‌شوند، اما چنانچه سرمایه‌گذار خود اقدام به احداث نماید، قرارداد اجازه برای فعالیت‌های تجاری ۲۰ ساله و برای فعالیت‌های تولیدی ۳۰ ساله خواهد بود. قراردادهای تا ۹۹ سال قابل تمدید است.

پ) انتقال نقدینگی: درآمدهای حاصل از فعالیت در مناطق آزاد به راحتی و با آزادی کامل قابل انتقال به داخل خاک ترکیه و یا کشورهای دیگر است و نیاز به اخذ مجوز نیست

ت) آزادی سرمایه‌گذاری: هیچ‌گونه محدودیتی برای سهم سرمایه خارجی در مشارکتهای سرمایه‌گذاری وجود ندارد.

ث) صادرات کالا به داخل: برخلاف تمام مناطق آزاد جهان، کالاهای موجود در مناطق آزاد بدون هیچ محدودیتی قابل انتقال به بازارهای داخلی ترکیه هستند و صرفاً ۵/۰ درصد از ارزش معامله به عنوان کمیسیون اخذ می‌شود.

ج) زیرساختها: زیرساختهای موجود در مناطق آزاد ترکیه بسیار پیشرفته بوده و با حداقل بوروکراسی، در اختیار متقاضیان قرار می‌گیرد. اکثر مناطق آزاد در کنار بندر بزرگ ترکیه قرار گرفته است که امکانات حمل و نقل دریایی را فراهم می‌آورد.

چ) نبودن وجود قوانین محدود کننده: در مناطق آزاد ترکیه، هیچ‌گونه قوانین و مقررات محدودکننده‌ای در زمینه قیمت، استاندارد و یا کیفیت کالا وجود ندارد.

ح) آزادی عمل: در مناطق آزاد ترکیه، قوانینی نظیر قانون شهرداری، قانون ویزا، قانون سرمایه‌گذاری خارجی و سایر قوانین جاری قابل اجرا نیست.

۳-۲. افتتاح بانک یا مؤسسات مالی خارجی

در ترکیه، افتتاح بانک یا شعبات بانکهای خارجی، مشروط به موافقت هیئت رئیسه قانون‌گذاری و نظارت بر فعالیتهای بانکی^۱ مجاز است. افتتاح بانک یا شعبه بانک، در قالب تأسیس یک شرکت سهامی^۲ امکان‌پذیر است. **ایجاد یک بانک به حداقل ۲۰ تریلیون لیر ترکیه سرمایه‌بانکی احتیاج دارد** که به صورت نقد و بدون هیچ‌گونه اشکال، قابلیت انتقال به ترکیه را داشته باشد.

مؤسسات مالی و اعتباری، نظیر مؤسسات واسطه‌ای، شرکتهای سرمایه‌گذار، صندوقهای تعاون و یا سایر مؤسسات مشابه با کسب مجوز می‌توانند در ترکیه فعالیت کنند. حداقل

1. Banking Regulation and Supervision Board

2. Joint-Stock Company

سرمایه هر کدام از این مؤسسات را هیئت رئیسه بازار سرمایه^۱ تعیین می‌کند که بایستی تمامی آن به صورت نقد وارد شده و ثبت گردد. افتتاح مؤسسات مالی و اعتباری نیز نیازمند تأسیس یک شرکت سهامی است.

۴-۲. قوانین کنسولی

برای ورود به ترکیه نیازی به اخذ ویزا نیست. هر شخصی با داشتن گذرنامه معتبر در هر یک از مبادی ورودی رسمی به خاک این کشور، می‌تواند مجوز سه ماه اقامت در این کشور را اخذ کند.

۵-۲. مراحل راه‌اندازی یک کسب و کار

در این قسمت با مراحل راه‌اندازی یک کسب و کار در کشور ترکیه آشنا می‌شویم. آشنایی با این مراحل برای سرمایه‌گذاران خارجی که خواهان تأسیس یک شرکت در این کشور هستند ضروری است.

(الف) ارائه مدارک: شامل اساسنامه شرکت، نمونه امضای مدیران، کپی تأیید شده کارت شناسایی یا پاسپورت مدیران (مدت زمان لازم: یک روز)

(ب) ثبت شرکت: ارائه اصل رسید پرداخت یک درصد از سرمایه شرکت به حساب صندوق حمایت از مصرف‌کننده، قابل پرداخت در بانک مرکزی ترکیه یا شعبات بانک کشاورزی و ثبت قانونی شرکت در اداره ثبت شرکت‌های تجاری (مدت زمان لازم: دو روز)

(پ) ثبت محل کار: تکمیل فرم مشخصات شرکت، تنظیم تعهدنامه قانونی و ثبت دفتر کار شرکت (مدت زمان لازم: دو روز)

(ت) مراجعه به اداره مالیات: اعلام مشخصات شرکت ثبت شده به اداره مالیات از سوی اداره ثبت شرکتها (مدت زمان لازم: یک روز)

(ث) مراجعه به مؤسسه امنیت اجتماعی: اعلام مشخصات شرکت ثبت شده به مؤسسه امنیت اجتماعی از سوی اداره ثبت شرکت (مدت زمان لازم: یک روز)

ج) آگهی در روزنامه رسمی: اعلام افتتاح شرکت از طریق درج آگهی در روزنامه رسمی ثبت شرکت‌های تجاری (مدت زمان لازم: یک روز؛ ممکن است چاپ تا یک‌ماه به طول انجامد).

چ) ثبت در دفاتر اسناد رسمی: سه دفتر اسناد رسمی، مشخصات شرکت را در دفاتر رسمی ثبت می‌کند (مدت زمان لازم: یک روز)

ح) افتتاح حساب: واریز سرمایه اولیه شرکت در یک حساب بانکی و اخذ رسید واریز وجه (مدت زمان لازم: یک روز)

۳. عضویت در پیمانهای اقتصادی و نهادهای بین‌المللی

در این قسمت با روابط بین‌المللی ترکیه در قالب پیمانها و نهادهایی که این کشور به عضویت آنها درآمده است، آشنا خواهیم شد. همان‌طور که گفته شد، تقاضای اولیه ترکیه برای پیوستن به اتحادیه اروپایی پذیرفته شده و این کشور هم اکنون به عنوان کشور ناظر فعالیت می‌کند. مراحل تبدیل این کشور به عنوان یک عضو دائم در حال سپری شدن است. در ادامه با سایر نهادهایی که ترکیه عضو آنها است، آشنا می‌شویم.

۳-۱. گروه هشت کشور اسلامی (D8)

ترکیه یکی از اعضای اصلی گروه هشت کشور مسلمان در حال توسعه موسوم به D8 است. این گروه مشتمل بر کشورهای اندونزی، ایران، ترکیه، بنگلادش، پاکستان، مالزی، مصر و نیجریه، با هدف ایجاد روابط مستحکم اقتصادی بین اعضا و تقویت نفوذ گروه در بازارهای جهانی در سال ۱۳۷۵ ایجاد شد. D8 دارای ۱۰ گروه کاری است که ترکیه میزبان گروه‌های کاری صنعت و بهداشت است.

۳-۲. سازمان همکاریهای منطقه‌ای (اکو)

ترکیه یکی از مؤسسين اکو است که در سال ۱۹۶۲ به اتفاق ایران و پاکستان این پیمان منطقه‌ای را بنا نهاد. پس از فروپاشی شوروی، کشورهای آذربایجان، قزاقستان، ترکمنستان، قرقیزستان، ازبکستان، تاجیکستان و افغانستان به تدریج به این سازمان پیوستند. در قلمرو این پیمان، بیش از ۳۵۰ میلیون نفر زندگی می‌کنند و کشورهای عضو

آن از منابع غنی انرژی شامل نفت و گاز برخوردارند و به طور نسبی یک منطقه صنعتی به شمار می‌رود.

این پیمان با هدف بهبود شرایط اقتصادی و توسعه پایدار کشورهای عضو پدید آمد. حذف موانع تجاری بین اعضا و تعقیب برنامه‌های مشترک توسعه منابع انسانی از جمله سیاستهایی است که در این پیمان اجرا شده است. در بخش حمل و نقل و ارتباطات نیز، این پیمان به نتایج مشترکی دست یافته است. ترکیه همچنین عضو موافقتنامه تجاری کشورهای عضو اکو تحت عنوان "اکوتا" است.

۳-۳. سازمان کنفرانس اسلامی^۱

ترکیه در دهه ۶۰ میلادی به سازمان کنفرانس اسلامی پیوست. این سازمان با ۵۷ کشور عضو و چندین کشور و نهاد بین المللی به عنوان ناظر، بزرگ‌ترین سازمان بین‌المللی بعد از سازمان ملل متحد به شمار می‌رود. این سازمان با هدف اصلی دفاع از استقلال و حقوق ملی کشورهای اسلامی و حفاظت از مقدسات اسلامی تشکیل شده است. ایجاد همکاریهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و علمی بین کشورهای عضو، از دیگر اهداف کلان این سازمان به شمار می‌رود.

۳-۴. بانک جهانی^۲

ترکیه یکی از قدیمی‌ترین اعضای بانک جهانی به شمار می‌رود. این بانک در سال ۱۹۴۴ تأسیس شد و ترکیه سه سال بعد یعنی در سال ۱۹۴۷، به عضویت این بانک درآمد. ترکیه همچنین عضو تمامی نهادهای زیرمجموعه بانک جهانی نظیر جامعه توسعه بین‌المللی (IDA)، بنگاه مالی بین‌المللی (ITC) و غیره است و در آنها نیز از اعضای با سابقه محسوب می‌شود.

بانک جهانی، تامین‌کننده منابع مالی و کمکهای فنی موردنیاز به کشورهای در حال توسعه است و هم‌اکنون، یعنی در سال ۲۰۰۸، ۱۸۵ عضو رسمی دارد. این بانک تاکنون به تقویت بیش از ۱۰۰ اقتصاد جهانی کمک کرده است. عضویت در صندوق

1. Organization Islamic Conference

2. Word Bank

بین‌المللی پول (IMF)^۱، شرط عضویت در بانک جهانی است.

۳-۵. سازمان تجارت جهانی^۲

سازمان تجارت جهانی یک سازمان بین‌المللی و چند ملیتی است که قوانین جهانی تجارت را تنظیم کرده و مرجع حل اختلاف اعضا به شمار می‌رود. اعضای این سازمان که هم اکنون بالغ بر ۱۵۰ کشور می‌شود، کشورهایی هستند که موافقت‌نامه‌های این سازمان (حدود ۳۰ موافقت‌نامه) را امضا کرده‌اند.

اهداف این سازمان را می‌توان به طور خلاصه به شرح زیر برشمرد:

- ❖ ارتقای سطح زندگی
 - ❖ تأمین اشتغال کامل کشورهای عضو
 - ❖ توسعه تولید و تجارت
 - ❖ دستیابی به اهداف توسعه پایدار
 - ❖ حفظ محیط زیست
 - ❖ افزایش سهم تجارت کشورهای در حال توسعه یافته در رشد جهانی تجارت
- ارکان اصلی این سازمان به شرح زیر است:
- ❖ شورای تجارت کالا
 - ❖ شورای تجارت خدمات
 - ❖ شورای تجارت حقوق مالکیت فکری
 - ❖ کمیته تجارت و توسعه
 - ❖ کمیته محدودیت‌های تراز پرداخت
 - ❖ کمیته بودجه، مالی و تشکیلاتی

1. International Money Fund

2. World Trade Organization

۳-۶. سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو)^۱

ترکیه یکی از اعضای خاص ناتو به شمار می‌رود. این کشور از معدود کشورهای مسلمان و آسیایی عضو این پیمان است. عضویت در ناتو برای ترکیه که خواهان پیوستن به اتحادیه اروپا است، بسیار حائز اهمیت است. ناتو در ۱۹۴۹ برای جلوگیری از نفوذ کمونیسم و بلوک شرق به وجود آمد و ترکیه در سال ۱۹۵۲ به عضویت این پیمان درآمد که این امر به دلیل موقعیت راهبردی این کشور در قبال بلوک شرق بود.

با فروپاشی شوروی، اهداف ناتو تغییر کرد و از یک سازمان نظامی به یک سازمان سیاسی تبدیل شد و دفاع از گرایش لیبرالیسم را هدف خود قرار داد. با پیوستن بسیاری از کشورهای تازه استقلال یافته، تعداد اعضای ناتو به ۲۶ کشور رسید.

در ابتدای سال ۲۰۰۸، افزون بر این تعداد، شش کشور نیز نامزد پیوستن به این پیمان هستند. آمریکا در این پیمان نقش اساسی ایفا می‌کند و یکی از دلایل نزدیکی سیاستهای آمریکا و ترکیه در برخی از وقایع منطقه، عضویت مشترک در این سازمان است. اهداف فعلی ناتو، مقابله با تروریسم و ساماندهی به وضعیت فعلی افغانستان است.

۳-۷. سازمان همکاریهای اقتصادی دریای سیاه^۲

این سازمان یک پیمان منطقه‌ای است که از ۱۱ کشور عضو تشکیل شده و مقر آن در استانبول است. آلبانی، ارمنستان، آذربایجان، بلغارستان، گرجستان، یونان، رومانی، مولداوی، روسیه و ترکیه، اعضای آن را تشکیل می‌دهند. هدف این پیمان، همکاریهای فرا مرزی در رابطه با بانکداری و امور مالی، مبادله اطلاعات اقتصادی، انرژی، حمل و نقل، مخابرات، تجارت، صنعت، کشاورزی، گردشگری و حفاظت از محیط زیست است.

۳-۸. سازمان ملل متحد^۳

ترکیه عضو سازمان ملل متحد است و با اکثر سازمانهای تحت پوشش این نهاد بین‌المللی نظیر یونسکو، یونیسف، فائو و غیره همکاری‌های بسیار نزدیکی دارد.

1. North Atlantic Treaty Organization (NATO)

2. Black Sea Economic Cooperation organization (BSEC)

3. United Nation Organization (UN)

فصل دوم

محیط فرهنگی

شناسایی فرهنگ و آداب و رسوم اجتماعی حاکم بر یک کشور، یکی از کلیدی‌ترین عوامل توسعه روابط و مناسبات تجاری با آن کشور به شمار می‌رود. از این رو در این فصل نخست با ارکان فرهنگی و آداب و رسوم کشور ترکیه آشنا شده و سپس سعی خواهیم کرد سلیقه‌ها و رفتارهای مردم این کشور را در هنگام فعالیتهای تجاری بررسی کنیم.

۱. ارکان فرهنگی و اجتماعی

در این قسمت، نخست ارکان اصلی تشکیل دهنده فرهنگ کشور ترکیه، نظیر مذهب و زبان مردم را معرفی می‌کنیم و سپس با آداب و رسوم کلی این سرزمین آشنا خواهیم شد.

۱-۱. مذهب

دین رسمی کشور ترکیه اسلام است. از کل جمعیت ۷۳ میلیونی این کشور، ۹۹/۸ درصد مسلمان بوده و تنها ۰/۲ درصد مسیحی و یا یهودی هستند. البته این کشور در اکثر ایام سال پذیرای حدود دو تا سه میلیون گردشگر است که بیشتر آنها اروپایی و مسیحی هستند.

مسلمانان ترکیه اکثراً تابع مذهب تسنن هستند که از میان آنها حنفی‌ها و شافعی‌ها به ترتیب بزرگ‌ترین گروه‌ها را تشکیل می‌دهند. حنفی‌ها قسمت قابل ملاحظه‌ای از جمعیت ترکیه را تشکیل می‌دهند که عمدتاً در مرکز و غرب ترکیه ساکن هستند. شافعی‌ها اکثراً کرد بوده و ساکن مناطق شرقی هستند. شیعیان، پیرو مذهب جعفری بوده و یک اقلیت ۱/۵ میلیون نفری را تشکیل می‌دهند. حدود ۳۰ هزار یهودی نیز در این کشور زندگی می‌کنند. علویان نیز از دیگر مذاهب عمده ترکیه به شمار می‌روند.

۲-۱. زبان

ترکی، زبان رسمی و مادری مردم کشور ترکیه است. این زبان یکی از قدیمی‌ترین زبانهای دنیا به شمار می‌رود و هم اکنون نزدیک به ۱۱۰ میلیون نفر در سراسر جهان به این زبان تکلم می‌کنند.

افزون بر ترکیه، در قسمتهایی از کشورهای قبرس، بلغارستان، ایران، یونان، رومانی، مقدونیه، کوزوو و ... این زبان، زبان مادری برخی از مردم به شمار می‌رود. همچنین چندین میلیون مهاجر در کشورهای اروپای غربی به ویژه آلمان، ترک زبان هستند.

زبان ترکی از گروه اورال آلتالیک است و زبان ترکی امروزی که "ترکی آناتولی" خوانده می‌شود، از ریشه عثمانی است که به وسیله سلجوقیان در اواخر قرن یازدهم در ترکیه رواج داده شد. در این زبان تعداد زیادی کلمات فارسی و عربی نیز وارد شده است. همان‌طور که پیش از این ذکر شد، در دوران آتاتورک خط ترکی متحول شد و به جای الفبای عربی از الفبای لاتین استفاده گردید.

علاوه بر زبان ترکی، تعداد زیادی از ساکنان جنوب شرقی این کشور به زبان کردی صحبت می‌کنند. اقلیت‌هایی نیز به زبان عربی، ارمنی و یونانی تکلم می‌کنند.

۳-۱. الگوی زندگی

ترکیه پل آسیا و اروپا است از این رو این کشور محل تعاطی فرهنگها است همچنان که در این کشور با یک فرهنگ چند صد ساله آسیایی روبه‌رو هستیم جلوه‌های تمدن و فرهنگ غربی مشاهده می‌شود از لحاظ جغرافیایی نیز هر چه از شرق ترکیه به غرب پیش رویم تمایل به زندگی غربی نمود بیشتری پیدا می‌کند

با وجود گرایش به زندگی مدرن، خانواده نزد ترکها همچنان مهم‌ترین رکن زندگی به شمار می‌رود. روابط خانوادگی پررنگ‌ترین الگویی است که می‌توان در زندگی اهالی ترکیه تشخیص داد. هر چند مانند اکثر کشورهای پرجمعیت، در شهرها خانواده‌ها کوچک و کم‌جمعیت هستند، اما وابستگی‌های خانوادگی همچنان حرف اول را می‌زند.

نقش زنان در فعالیتهای اجتماعی امروز ترکیه رو به گسترش است. مطابق آمار رسمی، حدود یک میلیون زن شاغل در این کشور وجود دارد. تعداد زنان دارای تحصیلات عالیه به سرعت رو به فزونی است.

بخش عمده‌ای از درآمد ترکیه از صنعت گردشگری حاصل می‌شود این کشور، همه ساله، پذیرای جهانگردان زیادی از سراسر دنیا و به ویژه اروپا است. از این رو، آشنایی و تعامل با فرهنگهای متفاوت، به یکی از عاداتهای مردم این کشور تبدیل شده است. همچنین این کشور یکی از مهاجرپرست‌ترین کشورهای جهان به اروپای غربی است. از این رو، ریشه‌های فرهنگی بین ترکیه و اروپا گسترده شده است.

این الگوی دوگانه، بر هنر و ادبیات امروز ترکیه نیز سایه انداخته است. از یک سو، شاهد گسترش هنرهای اروپایی نظیر باله، موسیقی جاز، تئاتر مدرن و ... در حاشیه سفر هستیم و از سوی دیگر، صوفی‌گری، رقص سماع، معماری عثمانی، ادبیات و شعر قدیم همچنان پرترفدار باقی مانده‌اند.

اسلام و اعتقادات دینی، از دیگر شاخصه‌های اصلی زندگی ترکها است. پیروی از دستورات دینی، التزام به شعائر اسلامی و بنای خانواده و کسب و کار بر مبنای نزدیکی به خداوند و رضایت وی، کامل‌کننده تصویری است که از الگوی زندگی شهروندان ترکیه ترسیم می‌شود.

۴-۱. نهادهای اجتماعی و دینی

در این قسمت، برای آشنایی بیشتر با محیط فرهنگی و اجتماعی ترکیه، سعی خواهیم کرد با نهادهای اجتماعی و دینی موجود در این کشور آشنا شویم. پیش از ورود به بحث،

ذکر این نکته ضروری است که ترکیه مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه، صاحب مجموعه‌ای منسجم و ریشه‌دار از نهادهای اجتماعی امروزی نیست. مهم‌ترین علت این امر، نبود بخش خصوصی قوی در این کشور است. از این رو، اکثر نهادهای موجود، همان نهادهای رسمی دولتی است.

۱-۴-۱. نهادهای اجتماعی

احزاب سیاسی را می‌توان یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی هر کشور به حساب آورد. تعدد و تنوع احزاب می‌تواند شکل‌دهنده بسیاری از ساختارها و روابط اجتماعی باشد. چنانچه این حرف صحیح باشد، ترکیه را باید از کشورهای پیش رو در این زمینه دانست؛ چرا که در آخرین انتخابات رسمی این کشور نزدیک به ۵۰ حزب سیاسی فعال بوده‌اند. اکثر این احزاب پیشینه فعالیت مؤثر و طولانی ندارند، اما بی‌شک ادامه فعالیت آنها سبب شکل‌گیری نهادهای اجتماعی مختلفی خواهد شد.

اکثر نهادهای اجتماعی بین‌المللی، در ترکیه فعال بوده و دفتر نمایندگی دارند. تمامی سازمانها، نهادها و صندوقهای سازمان ملل در ترکیه دفتر نمایندگی داشته و در سطح وسیعی فعالیت می‌کنند. یونسکو، یونیسف، صندوق جمعیت و ... از جمله این نهادها هستند.

ترکیه دارای یک جامعه گسترده دانشگاهی است که از آن می‌توان به عنوان یکی از قوی‌ترین و تأثیرگذارترین طیفهای اجتماعی در جامعه ترکیه یاد کرد

در این کشور حداقل ۱۸ دانشگاه اصلی وجود دارد که بزرگ‌ترین آنها عبارت‌اند از دانشگاه استانبول، دانشگاه گالاتاسرای، دانشگاه مرمره، دانشگاه آنکارا، دانشگاه آتاتورک، دانشگاه قونیه و دانشگاه دیارالبکر. اکثر این جامعه دانشگاهی در شهرهای استانبول و آنکارا مجتمع است. در این دانشگاه‌ها، تعداد زیادی دانشجوی خارجی از جمله دانشجوی ایرانی وجود دارد. جامعه دانشگاهی ترکیه تأثیر زیادی در روابط سیاسی و اجتماعی حاکم بر ترکیه دارد.

۱-۴-۲. نهادهای دینی

همان‌طور که پیش از این نیز ذکر شد، بیش از ۹۹ درصد از جمعیت ترکیه را مسلمانان

تشکیل می‌دهند که در بین آنها انواع مذاهب اسلامی نظیر حنفی، شافعی، علوی و شیعه دیده می‌شوند. اما با وجود این، به دلیل ماهیت سکولار حکومت ترکیه، یافتن نهادهای سازمان یافته و فعال در سطح جامعه این کشور چندان ساده نیست.

مساجد ترکیه به دلیل معماری بسیار زیبای آنها، در جهان اسلام بسیار مشهور هستند. اما این مساجد بیشتر محل جذب گردشگر و انجام فرایض فردی دینی هستند. نماز جمعه در سطح شهرهای ترکیه برگزار می‌شود، اما در آنها نیز مسائل و روابط اجتماعی مؤثری پیگیری نمی‌شود.

آتاتورک بعد از بستن مساجد، خانقاه‌ها، طریقت‌ها و دایره مشایخ عثمانی، برای زیر نظر داشتن دین اسلام در ترکیه، در سال ۱۹۲۴ دیانت ترکیه را تأسیس کرده که تا به حال نیز تداوم یافته است. دیانت بزرگ‌ترین یار دولت لائیک است و دولت به وسیله دیانت، مسلمانان را زیر نظر می‌گیرد و کنترل می‌کند.

بعضی از مواد قانون اساسی ترکیه در این خصوص چنین است:

❖ **خارج شدن دیانت از ارزشها و اهداف آتاتورک، جرم است.**

❖ **دیانت حق ندارد در بعد سیاسی اسلام کاری انجام دهد و در غیر این صورت پیگرد قانونی دارد.**

❖ **دیانت فقط می‌تواند احکام نماز، روزه، حج و مواردی از این قبیل را به مردم بیاموزد.**

❖ **دیانت گونه‌ای مؤسسه و منصوب دولت لائیک است.**

حدود ۱۵۰ مسجد کشور خالی است و عبادت در آن انجام نمی‌گیرد. در ترکیه بیش از ۷۰ هزار مسجد وجود دارد که به جز مساجد شیعه، همه زیر نظر دیانت است. دیانت هر هفته خطبه‌های جمعه مساجد را مشخص می‌کند و هر هفته در همه مساجد کشور، یک خطبه خوانده می‌شود.

در ترکیه شبکه گسترده‌ای از خانقاه‌ها و تمایلات درویشی وجود دارد، شاید این نهاد را بتوان مهم‌ترین نهاد دینی موجود در این کشور دانست. صوفی‌گری و نظام درویشی در میان ترکها طرفداران زیادی داشته و در بافت اجتماعی این کشور جایگاه و منزلت خاصی دارد. شهر قونیه که مدفن مولانا است، مرکز فعالیتهای خانقاه‌های ترکیه است.

۵-۱. رسانه‌ها

ترکیه کشوری با رسانه‌های متعدد و بعضاً قوی به شمار می‌رود که هم در سطح کشور و هم در سطح منطقه مخاطب دارند. در این قسمت با رسانه‌های فعال در این کشور آشنا می‌شویم.

۱-۵-۱. تلویزیون

پوشش تلویزیونی در ترکیه بسیار قوی است به جز تلویزیون دولتی ترکیه^۱ که ۸ کانال رسمی دارد نزدیک به ۳۰۰ ایستگاه تلویزیونی ماهواره‌ای خصوصی در ترکیه فعال است که از این میان ۲۰ ایستگاه پوشش ملی داشته و بقیه محلی هستند. بسیاری از این کانالها در کشورهای همجوار نیز قابل دریافت هستند. برخی از این کانالها برنامه‌هایی به زبان انگلیسی و کردی نیز پخش می‌کنند. در پیوست، اسامی برخی از این ایستگاه‌های تلویزیونی آورده شده است.

۱-۵-۲. رادیو

پوشش رادیویی نیز در ترکیه بسیار وسیع است. در ابتدای هزاره دوم، ۱۶ کانال موج متوسط، ۱۰۷ کانال FM و ۶ کانال موج کوتاه دولتی در حال پخش برنامه بوده‌اند، اما تعداد ایستگاه‌های خصوصی رادیویی به ۱۰۰۰ ایستگاه نیز بالغ می‌گردد.

۱-۵-۳. خبرگزاریها

در ترکیه حداقل ۵ آژانس خبرگزاری رسمی مشغول به فعالیت هستند که عبارتند از: طوبا، آنادولو، آنکاخبر، آنسنت، بسین.

۱-۵-۴. روزنامه

در ترکیه تعداد زیادی روزنامه چاپ می‌شود که برخی از آنها در سطح محلی و برخی در سطح ملی توزیع می‌شوند.

معروف‌ترین و پرتیراژترین روزنامه‌های ترکیه عبارت‌اند از:

حریت^۱، جمهوریت^۲، ملیت^۳، روزنامه‌های دیلی نیوز^۴، زمان امروز^۵، آناتولی جدید^۶ به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند.

۱-۵-۵. اینترنت

مطابق آمار سال ۲۰۰۷، در ترکیه نزدیک به ۲۲۰ هزار میزبانی اینترنتی^۷ وجود دارد و مطابق آمار سال ۲۰۰۶، نزدیک به ۱۲/۳ میلیون کاربر اینترنتی در این کشور وجود داشته است. دامنه اینترنتی ترکیه .tr است.

۱-۶. عاداتهای خرید و مصرف

ترکها از لحاظ فرهنگی مشترکات زیادی با ایرانی‌ها دارند. از این رو عاداتهای مصرفی آنها با ما مشابهت دارد. در ادامه، برخی از علایق و عاداتهای ترکها را به هنگام خرید و مصرف معرفی می‌کنیم:

چانه‌زنی: چانه‌زنی و درخواست تخفیف به هنگام خرید بسیار مرسوم است و معمولاً نتیجه هم می‌دهد. گاه می‌توان از طریق چانه‌زنی کالایی را به نصف قیمت اولیه نیز خریداری کرد.

خرید قسطی: فروش اقساطی کالا در ترکیه بسیار مرسوم است و حتی کالاهای مصرفی نظیر کفش و لباس را نیز می‌توان به صورت قسطی خرید. فروشگاه‌ها نیز برای فروش

1. Hürriyet
2. Cumhuriyet
3. Milliyet
4. Turkish Daily News
5. Todays Zaman
6. The New Anatolian
7. Internet Hosts

قسطی تبلیغ فراوان می‌کنند.

حراج: معمولاً فروشگاه‌های بزرگ در هنگام تغییرات فصلی و پیش از اعیاد مختلف، اقدام به حراج کلی کالاهای خویش می‌نمایند.

خرید غذا: ترک‌ها به غذا اهمیت می‌دهند و برای صرف غذا در رستوران و خرید شیرینی و چای، قهوه و قلیان حاضر به پرداخت هستند.

تعارف: تعارف برای پرداخت در بین ترک‌ها بسیار مرسوم است.

هدیه: خرید هدیه و چشم روشنی به مناسبت‌های مختلف بسیار مرسوم است.

۷-۱. تعطیلات رسمی

تقویم ترکیه، تقویم میلادی است و اول ژانویه آغاز سال نو است که فقط یک روز تعطیل است، اما مهم‌ترین تعطیلات رسمی ترکیه مربوط به اعیاد مذهبی قربان و فطر است. عید قربان چهار روز و عید فطر سه روز تعطیل عمومی به همراه دارد.

تعطیلات آخر هفته اداراها، روزهای شنبه و یکشنبه است که هر دو روز تعطیل است. سایر تعطیلات یک‌روزه به شرح زیر است:

❖ ۵/۱۹: بزرگداشت آتاتورک و روز جوانان و ورزش

❖ ۸/۳۰: روز پیروزی

❖ ۱۰/۲۹: روز جمهوریت

۲. فرهنگ مذاکره

بعد از آشنایی با فرهنگ عمومی و عادات و رفتارهای معمول شهروندان و مردم ترکیه، زمان آن فرا رسیده است تا کمی هم با آداب و رفتارهای ایشان در مناسبات تجاری و مذاکرات مربوطه آشنا شویم. همان‌طور که پیش از این نیز ذکر شد، فرهنگ عمومی ترکیه مشترکات فراوانی با آداب و رسوم کشور ما دارد. همین وضعیت در مورد رفتارهای تجاری ایشان نیز صدق می‌کند. از این رو، عاداتهای مردم ترکیه به هنگام مذاکرات تجاری چندان برای ما ناآشنا و غریب نیست.

۱-۲. دیدگاه کلی نسبت به ایران

بی‌شک نمی‌توان دیدگاه مردم و دولت ترکیه نسبت به ایران را کاملاً دوستانه و صمیمانه به حساب آورد. ایران اصلی‌ترین رقیب ترکیه در تمامی عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تجاری در منطقه خاورمیانه به شمار می‌آید. رقابت ایران و ترکیه ریشه تاریخی داشته و از زمان امپراتوری عثمانی وجود داشته است.

با وجود اینکه همه ساله مسافران زیادی از ایران رهسپار ترکیه می‌شوند، در مبادی زمینی رفتار دوستانه‌ای با ایرانیان صورت نمی‌گیرد. ادعای ترک‌ها مبنی بر اینکه مولوی یک شاعر ترک است، ریشه‌های اختلاف فرهنگی میان ایرانیان و ترک‌ها را بیشتر آشکار ساخته است، اما این اختلافات را نباید به منزله تعارض کلی بین دو کشور فرض کرد.

مشترکات فراوان فرهنگی، سیاسی و اقتصادی بین دو کشور به حدی قوی است که هر گاه دو طرف سعی بر برقراری ارتباط، با یکدیگر داشته‌اند، این تلاش‌ها به سرعت به ثمر نشست است و ارتباط خوبی برقرار شده است.

۲-۲. آداب مذاکره

در این قسمت به طور خلاصه با مجموعه‌ای از آداب و رفتارهایی که ترک‌ها به هنگام مذاکره انجام می‌دهند و یا باید در مورد آنها به کار بسته شود آشنا می‌شویم:

❖ **تجارت خانوادگی:** خانواده نقش مهمی در زندگی و کار ترک‌ها ایفا می‌کند. بسیاری از فعالیت‌های تجاری در ترکیه، خانوادگی است و یا تأثیر روابط خانوادگی بر آن بسیار قوی است. از این رو، هیچ بعید نیست که بین نفرات مذاکره کننده طرف ترک، روابط خانوادگی برقرار باشد. دانستن این موضوع در هدایت مذاکرات، می‌تواند بسیار حائز اهمیت باشد.

❖ **آشنایی:** ترک‌ها با کسی که با وی سابقه آشنایی دارند، بسیار راحت‌تر رابطه تجاری برقرار می‌کنند. از این رو، سعی می‌کنند که در ابتدای مذاکرات، مدتی را صرف آشنایی با خصوصیات و علایق و دیدگاه‌های عمومی طرف مقابل نمایند.

❖ **آغاز مذاکرات:** ترک‌ها هر مذاکره‌ای را با احوالپرسی‌های عمومی و پرداختن به مسائلی که رابطه مستقیمی با مذاکرات ندارند آغاز می‌کنند و گاه این صحبت‌ها

را مدت طولانی ادامه می‌دهند. در حین این احوالپرسیها، ممکن است از مسائل شخصی شما نیز سؤال کنند که نبایستی مورد تعجب واقع شود. آنان علاقه مفراطی به فوتبال و کشتی دارند و ممکن است مدتی در این باره صحبت کنند. تیمهای فوتبال مورد علاقه اغلب آنها گالاتاسرای، فنرباغچه و بشیکتاش است.

❖ **میهن پرستی:** ترکها از ملیت خود احساس غرور می‌کنند و از پاسخ دادن به سؤالاتی در باره فرهنگ و تاریخ خویش لذت می‌برند. توجه به این مسئله و همراهی با آن در پیشبرد مذاکرات بسیار مهم است.

❖ **زبان ترکی:** در تیم مذاکره کننده، وجود نفر یا نفراتی که به زبان ترکی مسلط باشند، در پیشرفت سریع مذاکرات بسیار مؤثر است. جدای از اینکه آشنایی به زبان انگلیسی در نزد ترکها چندان گسترده نیست، وجود نفر ترک زبان در جلب اعتماد طرف ترکی بسیار مفید است. چنانچه کارتهای ویزیت و اسناد نیز به زبان ترکی ترجمه شده باشند، این تأثیر چند برابر خواهد شد.

❖ **ذکر القاب:** ترکها چندان در قید و بند ذکر کامل القاب خویش و یا طرف مذاکره کننده نظیر مهندس، دکتر، وکیل و... نیستند. با پیشرفت مذاکرات آنها تنها به ذکر "آقا" و "خانم" بسنده می‌کنند و حتی در ادامه ممکن است شما را با نام کوچک صدا کنند.

❖ **ملاقاتهای غیر رسمی:** در حین مذاکرات، ترکها برای شما ملاقاتهایی ترتیب می‌دهند، آنها شما را به رستوران، دیدار از مناطق دیدنی و حتی خانه خویش دعوت خواهند کرد. این ملاقاتها بسیار مهم است. تجربه نشان داده است که بسیاری از توافقات تجاری نه در پشت میز مذاکره که در طول این ملاقاتها به ثمر می‌نشیند.

❖ **نظم جلسات:** یک ترک تمایل به انجام چند کار همزمان دارد. در طول یک جلسه کاری، وی ممکن است به تلفن جواب دهد یا نفرات دیگری را به حضور بپذیرد. جلسات کاری ساختار مشخص و سیستماتیکی ندارند و ممکن است بسیار بیشتر از زمان پیش بینی شده به درازا بیانجامد. بالطبع، تأخیر در زمان آغاز جلسات نیز چندان عجیب نیست. از این رو، شما باید آماده صرف انرژی اضافی در این رابطه باشید.

❖ **زمان جلسات:** ماه رمضان و ماههای جولای و اگوست که فصل تعطیلات هستند، زمان مناسبی برای سفرهای تجاری به مقصد ترکیه نیستند.

❖ **سن:** سن نقش مهمی در روابط بازی می‌کند. از نظر ترکها هر چه طرف مقابل مسن تر

باشد، بیشتر قابل اعتماد و واجب الاحترام است.

❖ **اسلام:** ترکها به دستورات دینی خویش بسیار پایبند هستند. اسلام، بخصوص در مناطق مرکزی و شرقی ترکیه بر روابط تجاری تأثیرگذار است. محرمات دینی و رعایت اصول دینی در انجام معامله در این قسمتها رعایت می شوند. بی شک چنانچه طرف مقابل نیز مسلمان بوده و از مناسک دینی و آئین تجارت اسلامی آگاهی داشته باشد، تأثیر مثبتی بر روابط خواهد گذاشت.

❖ **هدیه:** هدیه دادن و گرفتن در میان ترکها مرسوم و پسندیده است.

❖ **چانه زنی:** در مورد مسائل مالی، ترکها بسیار اهل چانه زنی هستند. متقابلاً چانه زدن، در مورد آنها نیز جواب می دهد.

❖ **تشریح منافع:** در هنگام مذاکره با ترکها، فقط روی منافع مالی حاصل از معامله تمرکز نکنید. گاه تشریح تأثیراتی که این معامله در تقویت قدرت، غرور، نفوذ و سایر مسائل غیرمالی برای طرف ترک دارد، بسیار تأثیرگذار است.

❖ **روند تصمیم گیری:** روند تصمیم گیری نزد ترکها بسیار کند پیش می رود، چرا که نفرات مختلفی در این تصمیم گیری تأثیرگذار هستند. اما در هر حال تصمیم نهایی را نفر اصلی می گیرد.

❖ **اعلام مهلت:** تا آنجا که ممکن است در هنگام مذاکره با ترکها برای کسب نظر ایشان مهلت نهایی اعلام نکنید و برای تصمیم گیری، آنها را تحت فشار نگذاشته و شرطهای قاطع وضع نکنید. این رفتار احتمال بر هم خوردن مذاکرات را از سوی طرف ترکی افزایش می دهد.

❖ **رفتار دیپلماتیک:** ترکها در طول مذاکره، بسیار دیپلماتیک رفتار کرده و تمامی ظرایف مذاکرات بین المللی را رعایت می کنند و همان طور که ذکر شد، رفتار آنها بسیار دوستانه است، اما چنانچه مذاکرات مطابق میل آنها پیش نرود و کنترل جلسات از دست آنان خارج شود، ممکن است رفتارهای پیش بینی نشده ای از آنها سرزند و مرتکب اشتباهات فراوانی در آداب مذاکره شوند. پرخاشگری، تهدید طرف مقابل، ترک جلسه، ارسال نفرات غیرکلیدی بعد از بروز اختلاف و بلوف زنی از جمله اشتباهاتی است که ممکن است در چنین مواقعی از آنان سرزند. نظیر چنین رفتاری در هنگام انجام مذاکرات اپراتور دوم، از سوی شرکت بین المللی ترک سل^۱ سر زد.

۲-۳. تحلیل حرکات بدنی

در طول مذاکرات، بسیاری از رفتارهای حرکتی طرف مقابل که برخاسته از مسائل فرهنگی است، گویای عقیده و نقطه نظرات وی از مذاکرات در حال انجام است و یا بر آن تأثیر می‌گذارد. در این قسمت برخی از حرکات ترکها را در طول مذاکرات، روانشناسی و تحلیل می‌کنیم. خواهیم دید که بسیاری از رفتارهای حرکتی ترکها، مشابه رفتارهای ما است:

- ❖ با ترکها محکم دست بدهید، چرا که نشانه صمیمیت و رضایت است.
- ❖ در حین صحبت مستقیماً به شما نگاه می‌کنند. شما هم باید به آنها نگاه کنید. این کار نشانه اهمیت و ادب است.
- ❖ در حین صحبت، هرگز به طرف گفتگو پشت نکنید. این کار، عملی غیر دوستانه است.
- ❖ تکان دادن سر به طرفین و بالا بردن ابرو، نشانه نفهمیدن، ناراحت بودن و مخالفت است.
- ❖ ترکها هنگام موافقت، با سر صحبت‌های شما را همراهی می‌کنند و گاهی مواقع مرحبا و احسنت می‌گویند.

فصل سوم

محیط اقتصادی

این فصل به معرفی محیط اقتصادی حاکم بر کشور ترکیه و عوامل مؤثر بر آن اختصاص یافته است. برای این منظور، نخست سیستم اقتصادی این کشور را بررسی کرده و سپس پارامترهای جمعیتی را معرفی می‌کنیم. در ادامه نیز شاخصهای مهم اقتصادی این کشور را ارائه می‌کنیم.

۱. سیستم اقتصادی در نقش دولت

اقتصاد در حال رشد ترکیه از هم‌نشینی مجموعه‌ای از صنایع و بنگاه‌های تجاری مدرن، در کنار کشاورزی سنتی که ۳۵ درصد شاغلان را داراست، تشکیل شده است. با وجود رشد سریع بخش خصوصی، دولت همچنان در بخشهای بانکداری، صنایع، حمل و نقل و ارتباطات نقش اساسی را ایفا می‌نماید. صنایع نساجی و پوشاک، بزرگ‌ترین بخش صنعتی این کشور است و یک سوم اشتغال صنعتی را به خود اختصاص داده است. تولیدات این بخش، قدرت رقابت در بازارهای جهانی را داشته و توانسته‌اند در چرخه‌های توزیع بین‌المللی وارد شوند.

افزون بر این، در سایر بخشها به ویژه صنایع خودروسازی و الکترونیک نیز جهشهای صادراتی زیادی دیده می‌شود.

ترکیه طی سه دهه اخیر، سریع‌ترین رشد اقتصادی را در میان کشورهای اروپایی داشته‌است و در بسیاری سالها تا شش درصد در GNP رشد داشته است. از سال ۲۰۰۰، دولت یک برنامه اقتصادی منسجم، با هدف کاهش تورم و ارتقای استانداردهای زندگی برای تمام اقشار جامعه را بنا نهاد.

این برنامه با حمایت صندوق بین‌المللی پول^۱ با سه محور اساسی ذیل آغاز شد.

❖ تعدیل مالی

❖ اصلاحات ساختاری

❖ سیاستهای نرخ ارز هماهنگ و سازگار با سیاستهای درآمدی

طی سالهای اخیر نیز به‌رغم رویارویی با چالشهای اقتصادی، نظیر بدهی، تورم، مشکلات بخش بانکی و دخالت گسترده دولت در بخش اقتصاد، این کشور توانسته با به‌کارگیری برنامه اصطلاحات ساختاری، اقتصاد خود را سر و سامان دهد.

با تغییرات کلی در ساختار اقتصادی، این کشور به یک کشور در حال رشد صادراتی تبدیل گردیده است. ترکیه نیز همانند بسیاری از کشورها، برنامه خصوصی‌سازی را در سرلوحه برنامه‌های خود قرار داده است. هدف از خصوصی‌سازی نه تنها کاهش تصدی دولت در فعالیتهای اقتصادی و کاهش بار مالی مؤسسات اقتصادی دولتی بر بودجه ملی است، بلکه توسعه بازارهای مالی و هدایت منابع مالی به سمت سرمایه‌گذاری‌های را شامل می‌شود.

فرصتهای سرمایه‌گذاری در ترکیه به علت روند گسترده خصوصی‌سازی، بسیار مورد توجه سرمایه‌گذاران قرار گرفته و در این زمینه مشارکت سرمایه‌گذاران بین‌المللی را نیز افزایش داده است. بخش اقتصادی ترکیه شامل بخشهای کشاورزی، صنعت (نساجی و پوشاک، خودرو و قطعات، آهن و فولاد، ماشین‌آلات، چرم، سرامیک، صنعت شیشه) بخش معدن و خدمات (پیمانکاری، گردشگری) است. در ادامه به معرفی مختصر هر یک از این بخشها می‌پردازیم:

۱-۱. بخش کشاورزی

بی‌شک بخش عمده‌ای از نرخ واقعی رشد ۶/۱ درصدی تولید ناخالص داخلی در کشور ترکیه در سال ۲۰۰۶، مرهون توسعه بی‌نظیر بخش کشاورزی این کشور بوده است. این توسعه حاصل اصلاحاتی اساسی است که دولت ترکیه با حمایت بانک جهانی از سال ۲۰۰۱ در این بخش اعمال کرده است.

خرید غلات به ویژه گندم از سرزمین و خصوصی کردن بسیاری از سازمانهای دولتی بخش

کشاورزی از جمله مهم‌ترین این اصلاحات بود. فعالیتهای کشاورزی ترکیه در چهار منطقه حاشیه دریای مرمره، اورتبه در سواحل غربی، مثلث آدنا، مرسین و اسکندرون در طول مدیترانه و نواحی اطراف آنکارا متمرکز شده است.

مهم‌ترین محصولات کشاورزی ترکیه عبارت‌اند از: توتون و تنباکو، پنبه، غلات و گندم، زیتون، فندق، چغندر قند، حبوبات، مرکبات و انواع دام و طیور.

در سال ۲۰۰۵، بخش کشاورزی ۳۵ درصد اشتغال، ۱۱/۵ درصد تولید ناخالص داخلی و ۱۰/۵ درصد حجم صادرات ترکیه را به خود اختصاص داده بود.

۲-۱. بخش صنعت و معدن

همان‌طوری که ذکر شد، صنعت در کشور ترکیه رشد فزاینده‌ای داشته و به سمت مدرنیزاسیون روی کرده است. **مهم‌ترین صنایع این کشور عبارت‌اند از: نساجی، مواد غذایی، خودرو، الکترونیک، معدن (مس، کرومیت، زغال سنگ، ...)، فولاد، نفت، کاغذ، مصالح ساختمانی و مصنوعات چوبی** در ادامه به معرفی برخی از این صنایع می‌پردازیم. لازم به ذکر است که ۱۷/۵ درصد از شاغلان، در بخش صنعت مشغول به کار هستند.

۱-۲-۱. صنایع نساجی و پوشاک

تولید انواع پارچه، لباس و کفش، قدرتمندترین بخش صنعتی ترکیه را تشکیل می‌دهد. این صنایع، یک سوم اشتغال صنعتی را به خود جذب کرده‌اند. **ترکیه ششمین کشور جهان در زمینه صادرات پوشاک و منسوجات است.** صادرات منسوجات در سال ۲۰۰۵ به ۱۸/۹ میلیارد دلار رسید که این میزان ۲۶ درصد از مجموع کل صادرات را به خود اختصاص داد.

۲-۲-۱. خودرو و قطعات

امروزه ۱۵ شرکت تولید کننده انواع خودرو، شامل سواری، اتوبوس، مینی‌بوس، یدک کش و کامیون در ترکیه فعالیت می‌کنند. صادرات عمده صنعت خودروسازی در سال ۲۰۰۵، معادل ۷/۸۶ میلیون دلار بوده است.

۷۱ درصد از تولید خودرو به بازارهای کشورهای ایتالیا، فرانسه، انگلستان، آلمان، اسپانیا،

رومانی، روسیه، اسلونی و هلند صادر شده است. در کنار صنعت خودروسازی، صنایع ساخت قطعات یدکی خودرو نیز از رشد چشمگیری برخوردار شده‌اند. عمده بازارهای وارداتی این کالاها کشورهای آلمان، ایتالیا، فرانسه، انگلستان، ایران، مصر و عراق بوده‌اند.

۱-۲-۳. صنایع آهن و فولاد

این بخش نقش مهمی را در صنعتی سازی و توسعه ترکیه به عهده دارد و اگرچه در ابتدا در حوزه بخش دولتی قرار داشته، اما اکنون کاملاً به بخش خصوصی واگذار شده است.

ترکیه با تولید بالای ۲۴/۴ میلیون تن فولاد خام تا پایان سال ۲۰۰۵، یازدهمین کشور بزرگ تولید کننده فولاد در جهان است. صادرات بخش آهن و فولاد با ۱/۶ درصد رشد به ۷/۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۵ رسیده است.

۱-۲-۴. ماشین‌آلات

بخش ماشین‌آلات ترکیه قادر است ماشین‌آلات صنعتی و کلیه قطعات و ملزومات آنها را با قیمت رقابتی و کیفیت بالا تولید کند. این بخش به علت توان بالقوه صادراتی از اهمیت خاصی برخوردار است. به‌طوری‌که در سال ۲۰۰۲، ارزش صادراتی ماشین‌آلات با ۱۷/۸ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۰۱، معادل ۲/۱۲ میلیارد دلار بوده است.

در سال ۲۰۰۳ مجموع صادرات این بخش به بیش از ۲/۹۶ میلیارد دلار با ۴۰ درصد رشد نسبت به سال قبل از آن رسیده است. در سال ۲۰۰۴ ارزش صادرات به ۴/۱۲۵ میلیارد دلار و در سال ۲۰۰۵ به ۵/۲۲۷ میلیارد دلار رسید.

کشور آلمان اصلی‌ترین خریدار تولیدات این بخش است و سپس انگلستان، ایتالیا، فرانسه، آمریکا، اسپانیا، روسیه، عراق، رومانی، هلند، بلغارستان، ایران، یونان و غیره در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در بخش ماشین‌آلات، ماشینهای نساجی از اهمیت خاصی برخوردارند و علاوه بر تأمین نیاز بازار داخلی، ظرفیت صادراتی بالایی نیز دارند. ماشین‌آلات نساجی ترکیه به ۱۳۰ کشور دنیا صادر می‌شوند. در حال حاضر، ماشین‌آلات فراوری بخش صنایع غذایی، از مدرن‌ترین نوع خود در منطقه خاورمیانه، آفریقای شمالی، بالکان، منطقه بالتیک و آسیای مرکزی به شمار می‌رود.

۱-۲-۵. صنعت چرم

صنعت چرم از صنایع پیشرو صادراتی کشور ترکیه می‌باشد که ارزش صادراتی سالانه آن بالغ بر ۶۰۰ میلیون دلار است. به علاوه مقداری از صادرات هم از طریق بازدیدکنندگان از کشور ترکیه بوده است.

بزرگ‌ترین بازارهای فروش این محصولات، کشورهای اروپایی و فدراسیون روسیه است. ترکیه امروز قادر است بیش از ۹۰ درصد ماشین‌آلات و مواد شیمیایی لازم برای تهیه و صدور چرم را تولید کند. مجموع صادرات چرم و کفش چرمی در سال ۲۰۰۵ بالغ بر ۶۴۹/۵ میلیون دلار بوده است.

۱-۲-۶. صنعت سرامیک

تاریخچه صنعت سرامیک ترکیه به قرن ۱۳ میلادی باز می‌گردد که در خدمت هنر معماری به کار گرفته می‌شده است. ترکیه دارای رتبه پنجم جهانی و رتبه سوم در میان کشورهای اروپایی در زمینه تولید کاشی سرامیکی است. در زمینه تولید لوازم بهداشتی نیز رتبه سوم در میان کشورهای اروپایی و رتبه چهارم در بین کشورهای جهان را دارد. صادرات این بخش روند صعودی داشته است و صادرات آن در سال ۲۰۰۵ به ۶۸۲ میلیون دلار رسیده است.

۱-۲-۷. صنعت شیشه

این صنعت با داشتن سابقه دیرینه تاریخی، یکی از پیشرفته‌ترین و معروف‌ترین صنایع ترکیه است. تولیدات این بخش شامل تولیدات دستی و کارخانه‌ای است.

این بخش رتبه دهم از میان ۲۵ رتبه برتر در دنیا را دارد. صادرات این بخش روند صعودی

داشته و تا پایان سال ۲۰۰۵ به ۶۳۰ میلیون دلار بالغ گردیده است. تولیدات شیشه‌ای خانگی، عمده‌ترین کالاهای صادراتی به شمار می‌روند که به ۱۸۰ کشور جهان صادر می‌شوند و ایران جزو خریداران عمده آن محسوب می‌شود.

۱-۲-۸. معدن و صنایع معدنی

بخش معدن از سهم متعادل در اقتصاد ترکیه برخوردار است. سهم این بخش از کل GDP در سال ۲۰۰۲ معادل ۱/۱ درصد به ارزش ۲ میلیارد دلار بوده است. ترکیه دارای بزرگ‌ترین منابع معدنی و اکثر کانی‌ها در سطح جهان و یکی از غنی‌ترین کشورها است. ۸۵ درصد از تولید بخش معدن ترکیه دولتی و ۱۵ درصد آن توسط بخش خصوصی انجام می‌گیرد. با به کارگیری فناوری مدرن، بخش سنگ نیز از رونق فراوانی برخوردار شده است.

زغال سنگ، طلا، سنگ آهن، مس، مصالح ساختمانی، سرب، نفت خام، کرومیت، اورانیم از مهم‌ترین منابع معدنی این کشور است. کشف ذخایر گازی در چند سال اخیر رو به افزایش بوده است.

۱-۳-۳. بخش خدمات

بخش خدمات، ۴۷/۵ درصد از شاغلان را به خود جذب کرده است. در این بخش، گردشگری و پیمانکاری دو فعالیت بسیار مهم هستند که در تولید ناخالص ترکیه سهم عمده‌ای دارند:

۱-۳-۱. پیمانکاری

امروزه شرکت‌های پیمانکاری ترکیه قادر به رقابت با شرکت‌های بزرگ پیمانکاری در سطح جهانی هستند. شرکت‌های ترک در چهار قاره و در ۵۶ کشور جهان با استفاده از استانداردهای جهانی، مدیریتی، مالی و فناوری، پروژه‌های مهمی را در دست اجرا دارند.

سهم فعالیت‌های پیمانکاری ترکیه دو درصد از کل خدمات پیمانکاری جهان است. می‌توان گفت طی سی سال گذشته ارزش فعالیت‌های خدماتی این کشور حدود ۵۰ میلیارد دلار بوده است.

۱-۳-۲. گردشگری

قرار گرفتن ترکیه در مسیر اتصال قاره های آسیا، اروپا و آفریقا و برخورداری از گنجینه های طبیعی و فرهنگی غنی، گردشگران بسیاری را از همه نقاط جهان به سوی این کشور جلب کرده است. آناتولی مهد تمدنهای بسیاری بوده و نقش بارزی در تاریخ بشر ایفا کرده است. تاریخچه تمدن در این منطقه به ۸۰۰۰ سال پیش از میلاد باز می گردد.

افزون بر داشتن گنجینه های تاریخی و فرهنگی، این کشور از تنوع آب و هوایی و طبیعی برخوردار است و هر چهار فصل سال را می توان طی یک روز در نقاط مختلف در این کشور یافت. زیبایی های طبیعت، جنگلهای وسیع و دریاچه های زیبا، ابنیه و بناهای تاریخی بجا مانده از تمدنهای گوناگون از جاذبه های گردشگری بی شمار این کشور هستند.

از دهه ۱۹۷۰ دولت توجه خاصی به گردشگری معطوف داشت و با انجام پروژه های زیربنایی توانسته است از این منبع درآمدی بهره مند شود.

۲. جمعیت

مطابق آخرین آمار مربوط به سال ۲۰۰۷، جمعیت ترکیه کمی بیش از ۷۳ میلیون نفر برآورد شده که از این حیث نوزدهمین کشور جهان است. تراکم جمعیت، ۹۲ نفر در هر کیلومتر مربع بوده و ۷۰ درصد مردم شهرنشین هستند.

در ادامه برخی از ویژگی ها و شاخصهای جمعیتی این کشور را مطابق برآوردهای سال ۲۰۰۷ میلادی مرور می کنیم.

❖ هرم سنی

جمعیت ۱۴-۰ سال در کشور ترکیه، نزدیک به ۱۸ میلیون نفر است که نشانگر جوانی جمعیت است. جمعیت ۶۴-۱۵ سال، حدود ۶۸ درصد کل جمعیت را تشکیل داده و نزدیک به هفت درصد جمعیت، ۶۵ ساله و بالاتر هستند.

❖ **میانۀ سنی**

متوسط سن در ترکیه ۲۸/۶ سال است که این شاخص نزد مردان ۲۸/۴ و نزد زنان ۲۸/۸ است.

❖ **نرخ رشد جمعیت**

۱/۰۴ درصد

❖ **میزان موالید خام**

۱۶/۴ تولد به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت

❖ **نرخ فوت**

۶ وفات به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت

❖ **نسبت جنسی**

۱/۰۱۹

❖ **مرگ و میر نوزادان**

۳۸/۳۳ فوت در ازای هر ۱۰۰۰ تولد زنده

❖ **امید به زندگی**

۷۲/۸۸ سال. این شاخص برای مردان برابر ۷۰/۴۳ و برای زنان ۷۵/۴۶ است.

❖ **نرخ باروری کلی**

۱/۸۹ زایمان به ازای هر زن

❖ **آلودگی به ویروس HIV**

کمتر از ۰/۱ درصد

افزون بر موارد یاد شده، مطابق اطلاعات سال ۲۰۰۲، ۲۰ درصد جمعیت زیر خط فقر بوده و مطابق برآوردهای سال ۲۰۰۴، ۸۷/۴ درصد جمعیت باسواد بوده‌اند. باسوادى نزد مردان ۹۵/۳ و نزد زنان ۷۹/۶ درصد بوده است.

در سال ۲۰۰۶، ۶۵۰۲۳۳ واقعه ازدواج، در ترکیه به ثبت رسیده است که نسبت به سال

قبل از آن اندکی کاهش داشته است. متوسط سن مردان در هنگام ازدواج ۲۶/۱ سال و متوسط سن زنان ۲۲/۳ سال بوده است و متوسط اختلاف سن بین زوج و زوجه ۳/۳ سال است. در همین سال، ۹۳۴۸۹ واقعه طلاق نیز ثبت شده است که نسبت به سال ۲۰۰۵ اندکی کاهش نشان می‌دهد.

۳. تولید ناخالص داخلی^۱

در سال ۲۰۰۶، تولید ناخالص داخلی این کشور ۳۹۲/۴ میلیارد دلار با نرخ رشد شش درصد بوده است. طبق برنامه‌ریزی‌های انجام شده طی برنامه پنج ساله نهم ترکیه (۲۰۰۷-۲۰۱۳)، رشد تولید ناخالص داخلی به طور سالانه هفت درصد پیش‌بینی شده است.

چنانچه این اهداف تحقق یابد، رشد شایان توجهی در تولید ناخالص داخلی این کشور به وقوع پیوسته و میزان GDP به حدود ۸۰۰ میلیارد دلار خواهد رسید که این امر موقعیت ترکیه را در اقتصاد جهانی بهبود بخشیده و این کشور به هفدهمین اقتصاد بزرگ دنیا تبدیل خواهد شد.

جدول شماره ۱، وضعیت تولید ناخالص داخلی ترکیه را طی چند سال گذشته نشان می‌دهد.

جدول ۱. تولید ناخالص داخلی ترکیه طی سالهای ۲۰۰۲-۲۰۰۷ (میلیارد دلار)

شرح	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷
تولید ناخالص داخلی	۱۸۳	۲۴۰/۶	۳۰۲/۶	۳۶۲/۵	۳۹۲/۴	۴۸۲
تولید ناخالص داخلی بر اساس برابری قدرت خرید	۴۵۶	۴۹۳/۳	۵۵۲/۷	۶۱۱/۴	۶۶۰/۸	۷۲۲/۶

www.turkstat.gov.tr

سهم بخشهای مختلف اقتصادی در تولید ناخالص داخلی در جدول شماره ۲ گزارش شده است:

جدول ۲. سهم بخشهای اقتصادی در تولید ناخالص داخلی ترکیه (درصد)

بخشها	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷
کشاورزی	۱۲/۹	۱۱/۷	۹/۹	۸/۹
صنعت	۱۸/۹	۲۹/۱	۲۵/۹	۳۰/۸
خدمات	۶۸/۲	۵۹/۲	۶۴/۲	۵۹/۳

www.turkstat.gov.tr

۴. شاخصهای مهم اقتصادی

در این قسمت برخی از شاخصهای مهم اقتصادی ترکیه را معرفی و تحلیل می‌کنیم.

۴-۱. درآمد سرانه

درآمد سرانه ترکیه به دنبال افزایش قابل ملاحظه تولید ناخالص داخلی، رشد خوبی را تجربه کرده است و از رقم ۲۶۷۵ لیر در سال ۲۰۰۲، به رقم ۵۸۸۲ لیر در سال ۲۰۰۷ رسیده است. این امر ناشی از افزایش تولید ناخالص داخلی از رقم ۱۸۳ میلیارد دلار به ۴۳۳ میلیارد دلار بوده است. در صورتی که ارقام فوق بر مبنای برابری قدرت خرید مورد مقایسه قرار گیرد، درآمد سرانه از ۶۶۷۷ دلار در سال ۲۰۰۲ به رقم ۹۶۲۹ دلار در سال ۲۰۰۷ افزایش می‌یابد.

جدول شماره ۳، ارقام مربوطه را به نمایش می‌گذارد.

جدول ۳. وضعیت درآمد سرانه در کشور ترکیه طی سالهای اخیر

شرح	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷
درآمد سرانه	۲۶۷۵	۳۴۶۳	۴۲۸۹	۵۰۶۲	۵۴۰۸	۵۸۸۲
درآمد سرانه برآساس برابری قدرت خرید	۶۶۷۷	۷۱۰۱	۷۸۳۴	۸۵۳۹	۹۱۰۷	۹۶۲۹

www.turkstat.gov.tr

به طوری که ملاحظه می‌شود، قدرت خرید متوسط هر شهروند ترکیه در حال افزایش است. بر اساس برنامه نهم، انتظار می‌رود درآمد سرانه بر اساس برابری قدرت خرید از رقم ۹۱۰۷ دلار در سال ۲۰۰۶ به رقم ۱۵۰۰۰ دلار در سال ۲۰۱۳ برسد.

۲-۴. نرخ تورم

تورم یکی از مشکلات قدیمی اقتصاد ترکیه بوده است و مهار نسبی آن یکی از بزرگ‌ترین موفقیت‌های این کشور محسوب می‌شود. بین سالهای ۱۹۸۸ تا ۱۹۹۹، نرخ تورم سالانه به طور متوسط بین ۶۰ تا ۹۰ درصد متغیر بوده است.

نرخ تورم این کشور در سال ۲۰۰۲، ۴۵/۱ درصد و در سال ۲۰۰۳، ۲۵/۳ درصد بوده و سپس در سال ۲۰۰۵، به ۸/۲ درصد رسیده است که از سال ۱۹۸۲ به این طرف در کمترین سطح خود بوده است. از ابتدای سال ۲۰۰۶ این نرخ، رشد صعودی داشته و به ۹/۶ درصد و در سال ۲۰۰۷ به ۱۰/۹ رسیده است.

۳-۴. نرخ بیکاری

طی دوره ۲۰۰۲ - ۲۰۰۵، نرخ اشتغال در ترکیه به طور متوسط سالانه ۱ درصد رشد داشته است. افزایش کند نرخ اشتغال در دوره یاد شده، به‌طور عمده به علت کاهش در اشتغال روستایی بوده است. در بخش‌های غیرکشاورزی، به طور متوسط نرخ رشد اشتغال، سالانه ۳/۸ درصد افزایش داشته است.

به موازات شروع دوره رشد اقتصادی طی سالهای ۲۰۰۲ - ۲۰۰۵ نرخ رشد تجمعی اشتغال در این کشور ۹/۴ درصد در بخش صنعت ساخت بوده است.

تجزیه و تحلیل اشتغال در بخش‌های اقتصادی نشان می‌دهد که در سال ۲۰۰۵، اشتغال بخش کشاورزی ۱۲/۲ درصد کاهش داشته، در حالی که اشتغال بخش‌های خدمات و صنعت ساخت به ترتیب ۷/۴ درصد و ۸/۴ درصد افزایش داشته است. به‌خصوص رشد اشتغال در بخش خدمات، ناشی از رشد ۱۳/۷ درصدی سطح اشتغال در بخش ساختمان و شاخه‌های فرعی این بخش است.

در سال ۲۰۰۵ سهم بخش‌های مختلف از کل اشتغال، ۱۹/۴ درصد مربوط به بخش صنعت، ۵۱/۱ درصد خدمات و ۲۹/۵ درصد مربوط به کشاورزی بوده است.

نرخ بیکاری در مناطق مختلف ترکیه با توجه به سطح توسعه یافتگی اقتصادی از همدیگر متفاوت است. نرخ متوسط بیکاری در سطح کشور در سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۵، ۱۰/۳ درصد بوده است. نرخ بیکاری در ترکیه طی سال ۲۰۰۶، ۲/۳ درصد کاهش یافته است. براساس برنامه نهم توسعه ترکیه، نرخ رشد اشتغال طی دوره ۲۰۱۳-۲۰۰۷ به طور متوسط ۲/۷ درصد رشد پیش‌بینی شده است.

از لحاظ بخشی، نرخ اشتغال بخش کشاورزی طی سالهای برنامه (۲۰۱۳-۲۰۰۷) سالانه ۲/۹ رشد منفی، بخش صنعت ۲/۵ درصد و بخش خدمات ۵/۲ درصد، افزایش هدف‌گذاری شده است که نشانگر اهمیت توسعه اشتغال بخش خدمات در اقتصاد این کشور است. در پی رشد اشتغال پایدار، توسعه و بهبود فضای تجارت، کارایی بازار کار، افزایش سطح کیفیت و مهارت نیروی کار و توسعه سیاستهای بازار کار دست‌یافتنی است.

مطابق آخرین برآوردها، نرخ بیکاری در سال ۲۰۰۷ برابر ۹/۷ درصد بوده است.

جدول شماره ۴ وضعیت اشتغال و بیکاری را طی سالهای اخیر نشان می‌دهد.

جدول ۴. وضعیت اشتغال و بیکاری ترکیه طی سالهای ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۶ (هزار نفر)

شرح	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶
نیروی کار	۲۳۴۹۱	۲۳۸۱۸	۲۳۶۴۰	۲۴۲۸۹	۲۴۵۶۵	۲۴۷۷۶
جمعیت شاغل	۲۱۵۲۴	۲۱۳۵۴	۲۱۱۴۷	۲۱۷۹۱	۲۲۰۴۶	۲۲۳۳۰
اشتغال غیرکشاورزی	۱۳۴۳۶	۱۳۸۹۶	۱۳۹۸۲	۱۴۳۹۱	۱۵۵۵۳	-
کشاورزی	۸۰۸۹	۷۴۵۸	۷۱۶۵	۷۴۰۰	۶۴۹۳	۶۰۸۸
صنعت	۳۷۷۴	۳۹۵۴	۳۸۴۶	۳۹۸۷	۴۲۸۰	۴۴۰۷
خدمات	۹۶۶۱	۹۹۴۲	۱۰۱۳۶	۱۰۴۰۴	۱۱۲۷۳	۱۱۸۳۶
ساختمان	۱۱۱۰	۹۵۸	۹۶۵	۱۰۳۰	۱۱۷۱	-
جمعیت بیکار	۱۹۶۷	۲۴۶۴	۲۴۹۳	۲۴۹۸	۲۵۲۰	۲۴۴۶
نرخ مشارکت نیروی کار (درصد)	۴۹/۸	۴۹/۶	۴۸/۳	۴۸/۷	۴۳/۴	۴۳/۲
نرخ اشتغال (درصد)	۴۵/۶	۴۴/۴	۴۳/۲	۴۳/۷	۴۸/۳	۴۸/۱
نرخ بیکاری (درصد)	۸/۴	۱۰/۳	۱۰/۵	۱۰/۳	۱۰/۳	۹/۹

۴-۴. دستمزد نیروی کار

در ژانویه سال ۲۰۰۵، حداقل دستمزد قانونی در ترکیه برابر ۴۸۸/۷۰ لیره جدید ترک بوده، که این رقم به صورت ناخالص بوده و رقم پرداختی خالص ۳۵۰/۱۵ لیره ترک در ماه برای کارگران بالای ۱۶ سال است. برای کارگران بین ۱۴-۱۶ سال، دستمزد ناخالص رقم ۴۱۵/۱۸ لیره ترک است که رقم خالص، ماهیانه ۲۹۷/۹۰ لیره ترک می‌شود.

جدول شماره ۵ انواع کسورات بیمه و مالیات را برای کارگران بالای ۱۶ سال نشان می‌دهد.

جدول ۵. وضعیت پرداخت کارگران

شرح	مبلغ (لیره جدید)
دستمزد ناخالص	۴۸۸/۷۰
حق بیمه تامین اجتماعی (۱۴ درصد)	۶۶/۴۲
سهم بیمه بیکاری (۱ درصد)	۴/۸۹
مالیات بر درآمد (۱۲ درصد)	۶۴/۳۱
مالیات تمبر	۲/۹۳
مجموعه کسورات	۱۳۸/۵۵
دستمزد خالص	۳۵۰/۱۵

www.turkstar.gov.tr

لازم به توضیح است که نرخ برابری لیر جدید ترک در سال ۲۰۰۵، برابر ۰/۷۴۶ دلار آمریکا یا به عبارتی ۱/۳۴ لیر جدید ترک برابر یک دلار آمریکا بوده است.

بر اساس این نرخ برابری، حداقل دستمزد ماهیانه در ترکیه در سال ۲۰۰۵، برابر ۳۶۵ دلار بوده و هر کارگر برای کارفرما معادل ۴۴۳ دلار آمریکا هزینه دربرداشته است.

نحوه محاسبه قیمت تمام شده هر کارگر برای کارفرما در جدول شماره ۶ آورده شده است.

جدول ۶. هزینه برای کارفرما به ازای هر کارگر

مبلغ (لیره جدید)	شرح
۴۸۸/۷۰	دستمزد ناخالص پرداختی
۹۵/۳۰	پرداخت به صندوق تامین اجتماعی (۱۹/۵ درصد)
۹/۷۷	پرداخت به بیمه (۲ درصد)
۵۹۳/۷۷	جمع هزینه‌های کارگر

در سال ۲۰۰۷، هر دلار آمریکا برابر ۱/۱۶ لیر ترکیه بوده است. چنانچه فرض کنیم دستمزدها در دوره ۲۰۰۵-۲۰۰۷ ثابت مانده است، حداقل دستمزد ماهیانه در ترکیه در سال ۲۰۰۷، برابر ۴۲۱ بوده و هر کارگر برای کارفرما ۵۱۲ دلار هزینه داشته است.

۵. ترازها

در این قسمت ترازهای تجاری مهم کشور ترکیه را بررسی می‌کنیم:

۵-۱. تراز تجاری (حساب جاری)

جدول شماره ۷، تراز حسابهای کشور ترکیه را طی چند سال گذشته ارائه می‌کند. به طوری که مشاهده می‌شود، طی سالهای مختلف در تراز حسابها، نوسانات زیادی دیده می‌شود.

جدول ۷. تراز حسابهای ترکیه طی سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶ (میلیون دلار)

سال	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶
تراز کالایی	-۷۲۸۳	-۱۴۰۱۰	-۲۳۸۷۸	-۳۳۵۳۰	-۴۱۳۲۴
تراز کالا و خدمات	۶۰۲	-۳۴۹۹	-۱۱۰۸۱	-۱۸۲۵۸	-۲۷۴۲۹
تراز کالا و خدمات و درآمد	-۳۹۵۲	-۹۰۵۶	-۱۶۷۱۶	-۲۴۰۵۸	-۳۴۰۱۸
واگذاری‌های جاری	۲۴۳۳	۱۰۲۰	۱۱۱۷	۱۴۵۴	۱۶۸۷
حساب جاری	-۱۵۱۹	-۸۰۳۶	-۱۵۵۹۹	-۲۲۶۰۴	-۳۲۳۳۱

۵-۲. تراز حساب سرمایه

جدول شماره ۸، تراز حساب سرمایه را طی سالهای مختلف نشان می‌دهد.

جدول ۸. تراز حساب سرمایه‌ای ترکیه طی سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶
(میلیون دلار)

سال	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶
حساب سرمایه	۱۱۱۹	۷۱۹۳	۱۷۷۵۲	۴۳۶۲۳	۴۵۷۳۲

www.turkstat.gov.tr

۵-۳. تراز تجاری با ایران

جدول شماره ۹، تراز تجاری ایران با ترکیه را طی پنج سال گذشته نشان می‌دهد.

به طوری که مشاهده می‌شود، در تمام این سالها، بدون احتساب فروش نفت، این تراز همواره به ضرر ایران منفی بوده است.

جدول ۹. تراز تجاری ایران و ترکیه طی سالهای ۸۱ تا ۸۵ (هزار دلار)

سال	با احتساب نفت	بدون احتساب نفت
۱۳۸۱ (۲۰۰۲)	+۵۹۹۸۹۱	-۲۶۶۱۰۸
۱۳۸۲	+۳۸۸۱۳۸۹	-۴۰۶۸۹۰
۱۳۸۳	+۷۵۷۷۱۲	-۵۹۵۹۱۰
۱۳۸۴	+۱۷۵۱۳۵۸	-۶۲۸۳۱۱
۱۳۸۵	+۳۲۳۷۵۶۰	-۵۶۳۴۴۰

۵-۴. میزان ذخایر ارزی

در سال ۲۰۰۶، میزان ذخایر ارزی ترکیه برابر ۴۱/۶ میلیارد دلار گزارش شد. این در حالی بود که در همین سال، این کشور ۱۳۸ میلیارد دلار واردات داشته است.

به عبارت دیگر، نسبت ذخایر ارزی به واردات برابر ۰/۲۹۷ است که یکی از دلایل تراز منفی این کشور است.

۶. نظام نرخ‌گذاری

کشور ترکیه در چند سال اخیر قدم‌های سازنده‌ای در جهت تثبیت نرخ تورم و افزایش ارزش پول ملی داشته است. این برنامه‌ها در چارچوب سیاست‌های مالی اتحادیه اروپا و تحت فشار کمیسیون اقتصادی این اتحادیه صورت پذیرفته است. یکی از اهداف برنامه‌های مالی اتحادیه، نظام نرخ‌گذاری مبتنی بر اقتصاد آزاد و بدون دخالت دولت است.

در چهارچوب این برنامه، دولت حق دخالت و اعمال فشار بر گروه‌های کاری نداشته و همه نرخ‌گذاری‌ها با توجه به نظام عرضه و تقاضا تنظیم می‌شود و دولت فقط ناظر بازار مصرفی است.

دولت ترکیه با توجه به عضویت در سازمان تجارت جهانی و اقتصاد آزاد، همه چارچوب‌های نرخ‌گذاری را با هدایت کمیسیون‌های تخصصی مالی اتحادیه اروپا و همچنین WTO تنظیم می‌کند. تأثیر این برنامه در تثبیت و کاهش نرخ تورم و افزایش پول ملی کاملاً مشخص است.

فصل چهارم

زیرساختها

در این فصل زیرساخت‌های موجود در کشور ترکیه را معرفی می‌کنیم که برای برقراری مناسبات تجاری و مبادله کالا و ارائه خدمات، کلیدی هستند. این زیرساخت‌ها عبارت‌اند از شبکه حمل و نقل، نظام بانکی، نظام بیمه‌ای و شبکه مخابراتی.

۱. حمل و نقل

ترکیه از یک شبکه گسترده و به نسبت مجهز حمل و نقل برخوردار است. این کشور از انواع حمل و نقل اعم از ریلی، دریایی، هوایی و زمینی برخوردار است. در این قسمت امکانات و زیرساخت‌های حمل و نقل در ترکیه را معرفی می‌کنیم.

۱-۱. دریایی

ترکیه به دلیل داشتن مرزهای طولانی دریایی، دارای بنادر متعددی است، که هر یک کارکرد خاصی داشته و برای تخلیه و بارگیری کالا یا مسافران به کار گرفته می‌شوند. بنادر ترکیه به سه دسته بنادر دولتی، بنادر شهرداری و بنادر خصوصی تقسیم می‌شوند.

تمامی بنادر مهم، دولتی بوده و توسط مؤسسات اقتصادی دولت اداره می‌شوند. اکثر آنها به شبکه راه‌آهن ترکیه متصل هستند و ۱۸ بندر نیز امکانات فرود هوایی دارند. در اکثر بنادر امکان تخلیه و بارگیری کالاهای متنوع در حجم وسیع وجود دارد. معروف‌ترین بنادر ترکیه عبارت‌اند از:

- ❖ هوپا^۱، سامسون^۲، ترابوزان^۳ و زونغولداک^۴ در کنار دریای سیاه
- ❖ اسکندرون^۵، مرسین^۶ و آنتالیا^۷ در کنار مدیترانه
- ❖ ازمیر^۸ در کنار دریای اژه
- ❖ جملیک^۹، استانبول^{۱۰}، ازمیت^{۱۱} در کنار دریای مرمره

بنادر شهرداری به نسبت کوچک بوده و نیازهای حمل و نقل محلی را تأمین می‌کنند. بنادر خصوصی نیز اکثراً متعلق به کارخانه‌های صنعتی هستند. ناوگان کشتیرانی ترکیه از ۵۴۵ کشتی ۱۰۰۰ تنی و بزرگ‌تر تشکیل شده است.

از این تعداد، ۳۲ کشتی خاص حمل نفت، ۵۸ کشتی خاص حمل و نقل مواد شیمیایی، ۷ کشتی خاص حمل گاز مایع و یک کشتی دارای سردخانه است و باقی ناوگان، انواع کالاهای و مسافر را جابجا می‌کنند. علاوه بر این تعداد، ۸ کشتی متعلق به سایر کشورها نیز این ناوگان را همراهی می‌کنند. همچنین ۴۷۰ کشتی دیگر نیز در بنادر ترکیه رفت و آمد می‌کنند که توسط سایر کشورها ثبت شده‌اند. مالت با ۱۴۳ کشتی، روسیه با ۷۰ کشتی و پاناما با ۵۳ کشتی بیشترین ثبت کنندگان کشتی در خاک ترکیه هستند.

1. Hopa
2. Samsun
3. Trabzon
4. Zonguldak
5. Iskenderon
6. Mercin
7. Antalia
8. Izmir
9. Gemlik
10. Istanbul
11. Izmit

۲-۱. هوایی

ترکیه دارای ۱۱۷ فرودگاه است که از این تعداد ۱۴ فرودگاه بین‌المللی است. فرودگاه بین‌المللی استانبول و فرودگاه اسن بوغای آنکارا معروف‌ترین و مجهزترین فرودگاه‌های ترکیه هستند. فرودگاه استانبول دروازه ارتباطات هوایی شرق و غرب به شمار می‌رود و همه روزه پذیرای صدها پرواز ترانزیت است. در تمامی فرودگاه‌های بین‌المللی امکانات کامل جهت بارگیری و تخلیه کالا وجود دارد.

شرکت هواپیمایی ملی ترکیه^۱، به تمامی شهرهای مهم جهان از جمله تهران، پروازهای روزانه دارد. این شرکت هوایی، از جمله خطوط هوایی معتبر جهان است که خدمات هوایی مناسبی به مسافران ارائه می‌کند. پروازهای داخلی این شرکت، تمامی شهرهای ترکیه را پوشش می‌دهد.

علاوه بر شرکت هواپیمایی ترکیه، چندین شرکت هواپیمایی دیگر نیز نظیر اونور^۲، اطلس جت^۳، ایزایر^۴، پگاسوس^۵ در خطوط داخلی ترکیه فعالیت می‌کنند که برخی از پروازهای آنها به قیمت ارزان‌تری ارائه می‌شوند.

افزون بر این، چند شرکت هوایی چند ملیتی نظیر سان اکسپرس^۶ و ایزی جت^۷ نیز در ترکیه فعال هستند که پروازهای اختصاصی بین کشورها را دایر کرده‌اند. سان اکسپرس یک شرکت آلمانی – ترکی است که پروازهای ویژه‌ای را از ترکیه به مقصد آلمان، اتریش و سوئیس ارائه می‌کند و ایزی جت نیز یک شرکت انگلیسی – ترکی است. شرکت هواپیمایی ترکیه در اکثر شهرهای مهم جهان از جمله تهران، دفتر هواپیمایی دارد و می‌توان بلیط پروازهای این شرکت را تهیه کرد.

۳-۱. ریلی

حمل و نقل ریلی در ترکیه پیشینه‌ای طولانی دارد و به زمان امپراتوری عثمانی بازمی‌گردد.

1. Turkish Airline
2. Onur Air
3. Atlas jet
4. Iz Air
5. Pegasus Air line
6. Sun Express
7. Easy jet

ترمینال حیدر پاشای استانبول عمری صد ساله داشته و ارزش تاریخی دارد. این ترمینال که در طرف آسیایی استانبول واقع است، هم اکنون نیز فعال بوده و علاوه بر خدمات حمل و نقل، کاربردهای فرهنگی نیز دارد. راه آهن جمهوری ترکیه در سال ۱۹۲۷ تأسیس شد و سرپرستی خطوط آهن در مرزهای ترکیه را پس از انحلال امپراتوری عثمانی به عهده گرفت که تا آن موقع به دست بخش خصوصی اداره می شد.

در حال حاضر راه آهن، سهم عمده ای از کل حمل و نقل را در ترکیه برعهده دارد. تمام شهرهای مهم این کشور از طریق قطار به یکدیگر مرتبط هستند. راه آهن ملی ترکیه، دارای ۱۰۹۸۴ کیلومتر خط آهن می باشد که ۲۳۳۶ کیلومتر آن برقی است.

ترکیه از طریق خط آهن با تمامی کشورهای هم جوار خویش از جمله ایران مرتبط است. از طرف غرب، خط آهن ترکیه به یونان و بلغارستان رفته و از شرق به ارمنستان، گرجستان و ایران مرتبط است. از جنوب نیز ترکیه با سوریه و سپس عراق از طریق راه آهن ارتباط دارد. خط آهن ترکیه - ارمنستان به دلیل اختلافات موجود بین دو کشور در حال حاضر بسته است. بدیهی است که از طریق این خطوط ریلی، امکان تردد کالا و مسافر به سادگی بین کشورهای همسایه وجود دارد. سایر پروژه های در دست ساخت ترکیه در زمینه حمل و نقل ریلی به قرار زیر است:

- ❖ پروژه احداث تونل زیر تنگه بسفر به قصد اتصال خطوط ریلی طرف آسیایی و اروپایی استانبول که در عمل شبکه راه آهن آسیا و خاورمیانه را به اروپا متصل می کند. این پروژه در سال ۲۰۰۴ آغاز شده است.
- ❖ پروژه احداث خط سریع السیر بین استانبول و آنکارا که فاصله زمانی این دو شهر بزرگ را از ۶/۵ ساعت به سه ساعت تقلیل می دهد.
- ❖ پروژه احداث خط سریع السیر بین آنکارا و قونیه که فاصله زمانی این دو شهر بزرگ را از سه ساعت به یک ساعت تقلیل می دهد.
- ❖ پروژه احداث خط آهن کارس، تفلیس، باکو که موافقتنامه آن در سال ۲۰۰۷ بین سه کشور ترکیه، گرجستان و آذربایجان امضا شده است. این پروژه نقش مهمی در مبادلات اقتصادی بین کشورهای همجوار منطقه ایفا خواهد کرد.

در زمینه خطوط ریل سبک^۱، نیز ترکیه صاحب امکانات به نسبت مناسبی است. شهرهای

استانبول، آنکارا، بورسا، آنتالیا و قونیه دارای تراموا هستند و شهرهای آنکارا، استانبول، ازمیر و بورسا نیز دارای قطار زیرزمینی هستند در شهر آدانا نیز قطار زیرزمینی در حال احداث است.

۲-۱. زمینی

ترکیه دارای شبکه‌ای متراکم از راه‌های زمینی است که تمامی شهرها، روستاها و مناطق گردشگری این کشور را به هم مرتبط می‌کند. دو جاده اصلی E۹۰ و F۸۰ ترکیه را به مرزهای اروپایی متصل می‌کند ایران و عراق نیز از طریق بزرگراه‌های مجهز ترکیه امکان دسترسی به اروپا را دارند. طول جاده‌های زمینی ترکیه ۴۲۶،۹۰۶ کیلومتر است که از این مقدار ۱۷۷۵۵۰ کیلومتر آن آسفالت است.

این کشور ۱۸۹۲ کیلومتر بزرگراه^۱ دارد. جاده‌های اصلی به خوبی پشتیبانی می‌شوند و به صورت ادواری بازسازی و تعمیر می‌شوند. در تمامی جاده‌ها، تجهیزات ایمنی و علائم استاندارد بین‌المللی وجود داشته و رفت و آمد در آنها زیر نظر پلیس راه انجام می‌شود. جایگاه‌های سوخت‌گیری، تعمیرگاه‌ها، رستورانها، مکانهای اقامتی و مساجد در حاشیه تمامی جاده‌ها وجود دارند و به خوبی توزیع شده‌اند.

در ترکیه تعداد زیادی شرکت مسافبری وجود دارد که حمل و نقل مسافر را در داخل خاک ترکیه بر عهده دارند. سفرهای بین شهری با استفاده از اتوبوس و سفرهای محلی و روستایی با استفاده از ون‌های کوچکی که دولموش^۲ خوانده می‌شود انجام می‌گیرد تعدادی از شرکتهای مسافبری معروف و با سابقه ترکیه در زیر معرفی شده‌اند:

❖ **آسیاتور^۳**: در سواحل دریای اژه و مدیترانه و شهر آنکارا فعالیت می‌کند.

❖ **حکیکی^۴**: شرکت با سابقه مسافبری که در سواحل مدیترانه، اژه و تراج^۵ فعالیت می‌کند.

❖ **هدایت گردشگری^۶**: به قسمت اعظم ترکیه به استثنای تراج و شرق سرویس

1. Express Way

2. Dolmuse

3. Asya Tur

4. Hakiki Koc

5. Thrace

6. Hidayet Turizm

می‌دهد.

- ❖ **استانبول سیاحت^۱:** به سواحل تراجیه، اژه و مدیترانه سرویس می‌دهد و همچنین چندین شهر در منطقه بالکان را پوشش می‌دهد.
 - ❖ **کمیل^۲:** یکی از قدیمی‌ترین شرکت‌های مسافری ترکیه که به تمامی مناطق ترکیه، به ویژه اژه و نواحی غربی آناتولی سرویس می‌دهد.
 - ❖ **متروگردشگری^۳:** یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های مسافری ترکیه که بیشتر به کشورهای غربی سفر می‌کند.
 - ❖ **پاموک کال سیاحت^۴:** اصلی‌ترین شرکت فعال در منطقه اژه، آناتولی مرکزی است که به تمامی نقاط و شهرهای کوچک این منطقه سرویس می‌دهد.
 - ❖ **اولوسوی^۵:** یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شرکت‌های مسافری ترکیه که در غرب آناتولی، سواحل دریای سیاه، مدیترانه و اژه فعالیت می‌کند و اروپا و یونان را نیز پوشش می‌دهد.
 - ❖ **واران^۶:** احتمالاً نخستین شرکت اتوبوسرانی ترکیه است که سرویس‌های بسیار مناسبی برای شهرهای بزرگ دارد.
- افزون بر این، شرکت‌های محلی کوچک‌تری نیز در مسیرهای محلی و منطقه‌ای فعال هستند که گاه سفر با آنها بسیار ارزان‌تر تمام می‌شود. صرف نظر از اتوبوس، امکان کرایه اتومبیل برای سفرهای بین شهری و گردش در شهرها نیز وجود دارد.
- نرخ تصادفات جاده‌ای در ترکیه سه تا شش برابر اتحادیه اروپا است و سالانه ۷۰۰۰ نفر در جاده‌های ترکیه جان خود را از دست می‌دهند.

۲. نظام بانکی

بخش بانکداری نقش عمده‌ای در اقتصاد ترکیه ایفا می‌کند. بخش اعظمی از معاملات، گردشهای پولی و تشکیل بازارهای سرمایه توسط و یا با کمک بانکها صورت می‌گیرد.

1. Istanbul Seyahat
2. Kamil Koc
3. Metro Turizm
4. Pamukkale Seyahat
5. Ulusoy
6. Varan

در سال ۲۰۰۶، صنعت بانکداری، ۸۸/۲ درصد کل بخش مالی ترکیه را تشکیل داده است. طی این سال، فعالیتهای بانکی، به جذب بیش از شش میلیارد دلار سرمایه خارجی کمک کرد.

فعالیتهای بانکی در ترکیه، قدمتی بسیار طولانی داشته و به زمان عثمانی بازمی‌گردد. در این زمان به دلیل نیازهای مالی امپراتوری عثمانی، چندین نمایندگی بانکهای خارجی با نرخ بهره بالا در استانبول افتتاح شدند. نخستین بانک عثمانی در سال ۱۸۵۶ تأسیس شد و تا دهه ۱۹۳۰ به عنوان بانک مرکزی عمل می‌کرد.

بانک مرکزی ترکیه در ابتدای دهه ۱۹۳۰ با هدف انتشار اسکناس، حمایت از پول ملی و تنظیم سیستم بانکداری و اعتبار، تأسیس شد. در ادامه، بانکهای دولتی ترکیه به وجود آمدند. اکثر این بانکها، نظیر بانک کشاورزی برای حمایت از یک بخش اقتصادی و یا یک صنعت خاص افتتاح شدند. دهه‌های بعدی با رونق گرفتن فعالیتهای صنعتی، شاهد گشایش بانکهای خصوصی بود که در ارتباط با گروه‌های بزرگ صنعتی و هولدینگها فعالیت می‌کردند.

تا پیش از سال ۱۹۸۰ فقط چهار بانک خارجی در ترکیه وجود داشت. اما در دهه ۸۰ با آزادسازی‌های که در دولت تورگوت اوزال صورت گرفته، تعداد بانکهای خارجی افزایش یافت و هم‌اکنون نزدیک ۵۰ بانک خارجی در این کشور شعبه‌های فعال دارند.

تمام بانکها بر اساس قانون بانکها و سایر مقررات بانکی عمل می‌کنند. این قانون، آژانس نظارت و تنظیم مقررات بانکی^۱ را به وجود آورد که از حقوق و منافع سپرده‌گذاران حفاظت می‌کند. انجمن بانکهای ترکیه^۲، هیئت نمایندگی بخش بانکداری در ترکیه است که به منظور حفاظت و پیشبرد منافع حرفه‌ای اعضا تأسیس شده است.

طی سالهای اخیر یکی از هدفهای اصلی بانک مرکزی ترکیه، ثابت نگه‌داشتن نرخ بهره بانکی بوده است که هر چند در این زمینه موفقیت‌هایی به دست آمده است، همچنان افزایش نرخ تورم در ترکیه یکی از مهم‌ترین معضلات اقتصادی به شمار می‌رود.

جدول شماره ۱۰، نام و مشخصات بانکهای فعال در ترکیه را نمایش می‌دهد.

1. Banking Regulation and supervision Agency

2. The Banking Association of Turkey

جدول ۱۰. بانکها و شعبات بانکی فعال در ترکیه (۲۰۰۶)

نام بانک / گروه بانکی	تعداد بانک	تعداد شعبات داخلی	تعداد شعبات خارجی
جمع	۴۶	۷۱۷۰	۴۷
بانکهای خزانه‌ای	۳۳	۷۱۲۴	۴۶
بانکهای خزانه‌ای دولتی	۳	۲۱۳۴	۱۵
بانک کشاورزی جمهوری ترکیه	-	۱۲۳۷	۱۰
هالک بانک	-	۵۸۲	۳
وکیفلر بانک	-	۳۱۵	۲
بانکهای خزانه‌ای خصوصی	۱۲	۳۷۵۶	۲۵
اد بانک	-	۱	۰
آک بانک	-	۶۹۵	۱
آلترناتیو بانک	-	۳۴	۰
آنادولو بانک	-	۶۷	۰
اویاک بانک	-	۳۵۷	۶
سکر بانک	-	۲۲۹	۰
تکستایل بانک	-	۵۴	۰
ترکیش بانک	-	۱۹	۰
بانک اقتصاد ترکیه	-	۲۳۲	۱
بانک ضمانت ترکیه	-	۵۲۳	۵
بانک ترک ایز	-	۹۱۲	۱۱
بانک یایی و کردی	-	۶۳۳	۱
بانکهای تحت صندوق ذخیره سرمایه‌ای	۱	۱	۰
بانک بیرلیشک فون	-	۱	۰

۶	۱۲۳۳	۱۷	بانکهای خارجی
۶	۱۲۲۴	۱۰	بانکهای تأسیس شده در ترکیه
۰	۳	-	بانک عرب ترک
۰	۵۴	-	سیتی بانک
۱	۲۹۰	-	دنیز بانک
۰	۱	-	دویچه بانک
۱	۳۶۱	-	فایناس بانک
۱	۲۴۲	-	فورتیس بانک
۳	۲۱۴	-	HSBC بانک
۰	۱۶	-	میلینویم بانک
۰	۳۳	-	تکفن بانک
۰	۱۰	-	ترک لند بانک
۰	۹	۷	بانکهای دارای شعبه در ترکیه
۰	۱	-	آمرو بانک
۰	۱	-	بانک رم
۰	۳	-	بانک ملت
۰	۱	-	بانک حبیب
۰	۱	-	بانک مورگان چیس
۰	۱	-	بانک خبرال
۰	۱	-	بانک وست
۱	۴۶	۱۳	بانکهای توسعه و سرمایه‌گذاری
۰	۲۳	۳	بانکهای دولتی
۰	۱۹	-	ایلر بانک
۰	۲	-	ترک ایکس‌یم بانک
۰	۲	-	ترک کالکینما بانک

۱	۱۰	۶	بانکهای خصوصی
۰	۱	-	چالیک یاتریم بانک
۰	۱	-	دبلر یاتریم بانک
۰	۱	-	GSD یاتریم بانک
۰	۱	-	تاکای و ساکلاما بانک
۰	۳	-	نورول بانک
۱	۳	-	ترکی کالکینما بانک
۰	۱۳	۴	بانکهای خارجی
۰	۱۰	-	پوزیتیف و کالکینما بانک
۰	۱	-	کایلون بانک ترک
۰	۱	-	مریل لینچ بانک
۰	۱	-	طیب بانک

مأخذ: انجمن بانکهای ترکیه

به طوری که مشاهده می شود بانک ملت ایران نیز جزو بانکهای دارای شعبه در ترکیه است و سه شعبه در خاک ترکیه افتتاح کرده است.

همچنین متقابلاً هالک بانک^۱ ترکیه نیز در خاک ایران دارای شعبه است.

۲-۱. دریافت و پرداختهای نقدی

بسیاری از بانکهای ترکیه دارای ماشینهای خودپرداز هستند که از برخی از آنها علاوه بر اسکناسهای ترکی، امکان برداشت پولهای خارجی نیز وجود دارد. در اکثر شعبات بانکها، تعداد افرادی که به زبان انگلیسی مسلط باشند کم هستند. از این رو توصیه می‌شود به شعباتی که دارای بخش ارزی هستند مراجعه شود. اگر تصمیم دارید حساب بانکی در یکی از بانکهای ترکیه باز کنید، به نرخهای کمیسیون انتقال پول دقت فرمایید.

۲-۲. کارتهای اعتباری

استفاده از کارتهای اعتباری به ویژه در مناطق گردشگری ترکیه رواج فراوانی دارد. کارت اعتباری ویزا و مستر کارت^۱ به طور وسیعی پذیرفته شده و پس از آنها، از آمریکن اکسپرس^۲ استفاده می‌شود.

۲-۳. تبدیل ارز

در تمامی شهرهای ترکیه، به ویژه در مناطق گردشگری و در کنار مراکز خرید و تجارت باجه‌هایی برای تبدیل ارزهای خارجی وجود دارد که دوویز^۳ خوانده می‌شود. در این باجه‌ها دلار و یورو به قیمت روز به لیره ترکیه تبدیل می‌گردد.

۳. نظام بیمه‌ای

در ترکیه نزدیک به ۱۰ شرکت بیمه‌ای در بخش زندگی و غیرزندگی^۴ فعال هستند. رایج‌ترین بیمه نامه‌هایی که در این کشور به فروش می‌رسد به شرح زیر است:

❖ بیمه‌خانه

❖ بیمه سلامتی

❖ بیمه اتومبیل

❖ بیمه مسافرت

1. Visa card

2. Master card

3. American Express

4. Doviz

5. Life and nonlife Insurance

همه این بیمه‌نامه‌ها، با نرخ ثابت که درصد معینی از ریسک را پوشش می‌دهند، قابل خریداری هستند. برای کسانی که به مقصد تجارت و اقامتهایی چند ماهه به ترکیه سفر می‌کنند، آگاهی از وضعیت بیمه در این کشور بسیار مهم است. از آنجایی که هزینه‌های درمانی در ترکیه بسیار بالا است، داشتن بیمه درمان و سلامتی حائز اهمیت است.

اکثر آژانسهای گردشگری ایران که تورهای سیاحتی به قصد ترکیه تنظیم می‌کنند، مسافران خویش را بیمه درمانی می‌کنند، اما کسانی که خارج از چارچوب آژانس به ترکیه سفر می‌کنند، بایستی اقدام به خرید بیمه نامه مسافرت یا سلامتی کنند. **از آنجایی که بین شرکت ملی بیمه ایران و بعضی از شرکتهای بیمه‌ی ترکی روابط متقابلی وجود دارد می‌توان در ایران بیمه نامه درمان را خریداری کرد و از خدمات آن در ترکیه بهره برد.**

برای کسانی که در ترکیه قصد رانندگی دارند، خرید بیمه نامه اتومبیل ضروری خواهد بود. البته آژانسهایی که اتومبیل کرایه می‌دهند، خود اقدام به بیمه اتومبیل مربوطه می‌کنند.

افزون بر موارد یاد شده، انواع بیمه‌های تجاری نظیر بیمه مسئولیت و بیمه مشاغل نیز در ترکیه وجود دارد که قراردادهای آنها پیچیده‌تر است و بسته به نوع فعالیت تجاری میزان ریسک حساب شده و حق بیمه دریافت می‌شود. در این نوع بیمه‌ها، ترکیه چندان پیشرفته محسوب نمی‌شود.

۴. زیرساختهای ارتباطی

در این قسمت به تشریح زیرساختهای ارتباطی موجود در ترکیه شامل امکانات و تجهیزات مخابراتی و اینترنتی می‌پردازیم. برای این منظور نخست سازمانها و شرکتهای مسئول در این زمینه را معرفی کرده و سپس تصویری از میزان توسعه زیر ساختهای ارتباطی در این کشور ارائه خواهیم کرد.

۴-۱. مخابرات

طی دهه اخیر، بخش مخابرات در ترکیه شاهد تحولات اساسی و ارتقای وسیع سطح تکنولوژی بوده است. فعالیتهای مخابراتی و پستی برای بیش از یکونیم قرن، از سوی یک سازمان دولتی واحد اداره می‌شد. اما در سال ۱۹۹۵، بخش مخابرات از

بخش پست جدا شده و به شرکت دولتی ترک تله کام^۱ واگذار شد. این شرکت ارائه کننده تمامی خدمات مخابراتی به غیر از سیستم GSM (موبایل) در سرتاسر ترکیه است. خطوط اجاره‌ای داخلی^۲ و بین‌المللی^۳، ماهواره^۴، تلکس و تله‌تکس^۵، ارتباطات نقطه به نقطه^۶، اینترنت پرسرعت^۷، فیبر نوری و غیره از جمله خدماتی است که از سوی این شرکت ارائه می‌شود. سرمایه‌گذاریهای وسیع طی سالیان اخیر، ترکیه را به بزرگ‌ترین قطب مخابراتی در منطقه تبدیل کرده است.

ترکیه در مسیر تبدیل شدن به پل مخابراتی جنوب (خاورمیانه و آفریقا)، شمال (کشورهای مشترک منافع)، شرق (خاورمیانه و جمهوریهای آسیای مرکزی) و غرب (اروپا) است.

۴-۱-۱. تلفن

در حال حاضر تعداد مشترکان تلفن ثابت در ترکیه، بیش از ۱۹ میلیون نفر است. این بدان معنی است که تمامی واحدهای تجاری و مسکونی این کشور دارای یک خط تلفن ثابت هستند. افزون بر این، در تمامی شهرها تعداد بسیار زیادی تلفن عمومی وجود دارد و استفاده از کارت تلفن نیز بسیار رایج است.

تمامی خطوط تلفن در ترکیه، هفت شماره‌ای هستند و کد شهر سه شماره دارد. کد بین‌المللی ترکیه نیز ۹۰ است.

۴-۱-۲. تلفن همراه

پوشش تلفن همراه در ترکیه بسیار گسترده است. مطابق آخرین آمارها در سال ۲۰۰۷، تعداد مشترکان تلفن همراه در این کشور بیش از ۶۰ میلیون نفر معادل ۸۰ درصد جمعیت کل کشور بوده است. ظرف ۱۱ سال گذشته، تعداد مشترکان تلفن همراه ۵۵۰ برابر شده است. هزینه مکالمه تلفن همراه در سال ۲۰۰۷ برابر ۱۰ میلیارد دلار بوده است. از سال ۲۰۰۱، شبکه‌های خصوصی تلفن همراه به بازار

1. Turk Telekom provider

2. Domestic Leased lines

3. International Leased lines

4. Satellite

5. telex and teletex

6. Point to point

7. ADSL

ترکیه وارد شده‌اند. شرکت ترک سل^۱ بزرگ‌ترین اپراتور تلفن همراه در ترکیه است که ۳۵ میلیون مشترک داشته و ارزش بازار آن ۱۲ میلیارد دلار برآورد می‌شود. پس از آن ودفون^۲ با ۱۵/۷ میلیون نفر مشترک و شرکت آوئا^۳ با حدود ۱۰ میلیون نفر مشترک در جایگاه بعدی قرار دارند. هر سه این شرکتها به تکنولوژی‌های GSM، GPRS، EDGL مجهز هستند. خط تلفن همراه در کشور ترکیه بسیار ارزان قیمت است و مسافران ترکیه به راحتی قادرند در طول سفر یک خط تلفن خریداری کنند هر چند که امکانات رومینگ بین ترکیه با بسیاری از کشورها از جمله ایران برقرار است

۳-۱-۴. فیبر نوری

با توجه به اینکه ترکیه از سه طرف به دریا متصل است، تله کام سرمایه‌گذاری وسیعی در زمینه سیستمهای کابل دریایی انجام داده و در حال حاضر دومین عضو بزرگ نخستین سیستم کابل دریایی فیبر نوری در منطقه مدیترانه شرقی است. در بسیاری از شهرهای ترکیه، امکان بهره‌مندی از خدمات فیبر نوری وجود دارد.

۴-۱-۴. ماهواره

ترکیه عضو سازمان ماهواره مخابراتی اروپا است و در زمینه تکنولوژی ماهواره‌ای، دستاوردهای فراوانی کسب کرده است. پرتاب چندین ماهواره مخابراتی به فضا و کسب دانش فنی از جمله این دستاوردها است.

۲-۲. اینترنت

ترکیه جزو ۱۰ کشور اول اتحادیه اروپا در زمینه تعداد مشترکان اینترنت است. در سال ۲۰۰۶، تعداد کاربران اینترنت ۱۶ میلیون نفر معادل ۲۱ درصد جمعیت برآورد شده است. مطابق این برآورد، ۸/۵ میلیون نفر به طور مرتب از اینترنت استفاده می‌کنند و حدود ۵ میلیون نفر، از طریق ADSL به اینترنت متصل می‌شوند. هم‌اکنون ۲۵۰ شرکت در زمینه ارائه اینترنت پرسرعت فعالیت می‌کنند.

1. Turk CELL

2. Voda fone

3. Avea

بخش دوم تجارت خارجی

فصل پنجم

اطلاعات کلی

در این فصل آخرین وضعیت صادرات و واردات کشور ترکیه را بررسی و کشورهای عمده طرف مبادلات تجاری با این کشور را معرفی می‌کنیم.

۱. تراز تجاری

در سال ۲۰۰۶ میلادی، ارزش واردات ترکیه ۱۳۸/۵۸۰/۷۹۰ هزار دلار بوده است. این در حالی است که در همین سال این کشور تنها ۸۵/۵۲۵/۹۵۷ هزار دلار کالا صادر کرده‌است. **ارقام یاد شده نشان می‌دهد که در سال ۲۰۰۶ تراز تجاری ترکیه بیش از ۵۳ میلیارد دلار منفی بوده است.**

جدول شماره ۱۱ وضعیت صادرات و واردات و تراز تجاری ترکیه را طی سالهای ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۷ نشان می‌دهد.

جدول ۱۱. وضعیت صادرات و واردات و تغییرات تراز تجاری ترکیه طی سالهای ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۷ (میلیارد دلار)

شرح	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷
صادرات	۳۱	۳۶	۴۷	۶۳	۷۳/۴	۸۵/۵	۱۰۷/۲
درصد تغییر صادرات	۱۲/۸	۱۵/۱	۳۱	۳۳/۵	۱۶/۳	۱۶/۴	۱۶/۳
واردات	۴۱	۵۱/۵	۶۹	۹۷	۱۱۶/۷	۱۳۸/۳	۱۷۰
درصد تغییر واردات	-۲۴	۲۴/۵	۳۴/۵	۴۰/۴	۱۹/۷	۱۸/۷	۲۵/۸
تراز تجاری	-۱۰	-۱۵/۵	-۲۲	-۳۴	-۴۳	-۵۳	-۶۲/۸
حجم مبادلات تجاری	۷۲/۷	۸۷/۶	۱۱۶	۱۶۰	۱۹۰	۲۲۴	۲۲۷/۲
نسبت صادرات به واردات	۷۵/۷	۶۹/۶	۶۸	۶۴/۸	۶۲/۹	۶۱/۷	۶۳

چنانچه در جدول بالا مشاهده می‌شود، طی دوره هفت‌ساله ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۷، تراز تجاری ترکیه همه ساله منفی بوده است. با وجودی که طی این دوره، حجم صادرات این کشور ۳/۵ برابر شده است، تراز تجاری از ۱۰ - میلیارد دلار در سال ۲۰۰۱ به ۶۲/۸ - میلیارد دلار در سال ۲۰۰۷ رسیده است. این امر نشان از کسری بودجه ترکیه در طول این سالها داشته است.

۲. صادرات

همان‌گونه که گفته شد، ارزش صادرات ترکیه طی دوره هفت ساله ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۷، بیش از سه برابر شده است. به طوری که از ۳۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۱ به ۱۰۷/۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۷ رسیده است. این کشور، در این سال، سی و دومین کشور صادرکننده جهان به شمار می‌آمده است که ۰/۷ درصد از کل صادرات جهان را به خود اختصاص داده بود.

جدول شماره ۱۲، ارزش صادرات ترکیه را در سال ۲۰۰۶ به تفکیک گروه کالایی نشان می‌دهد.

جدول ۱۲. ارزش صادرات ترکیه در سال ۲۰۰۶ به تفکیک گروه کالایی

ردیف	کد	نام محصول	ارزش (هزار دلار)	رشد سالانه بین سالهای ۲۰۰۶-۲۰۰۲ (درصد)	رشد سالانه بین سالهای ۲۰۰۶-۲۰۰۲ (درصد)	رده جهانی صادرات
		کل محصولات	۸۵/۵۲۵/۹۵۷	۲۴	۱۶	۳۲
۱	۹۹	سایر	۴۲/۴۸۰/۵۴۵	۴۶۱	۱۶۵۷۲	۴
۲	۶۱	لباس (کشباف)	۶/۶۳۴/۲۱۹	۱۰	۱	۴
۳	۶۲	لباس (غیرکشباف)	۴/۲۹۱/۸۰۸	۸	-۱۲	۸
۴	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۳/۸۶۷/۴۰۱	۱۸	-۲۲	۲۲
۵	۸۵	ماشین آلات برقی	۲/۷۲۷/۹۷۳	۴	-۵۰	۳۶
۶	۰۸	میوه‌های خوراکی	۲/۲۵۶/۳۸۵	۲۱	-۱۰	۷

۴۱	-۶۱	۵	۲/۰۷۱/۲۷۶	دیگهای بخار	۸۴	۷
۲۷	-۳۰	۱۷	۱/۹۰۱/۵۲۸	مصنوعات از چدن	۷۳	۸
۳۶	-۸۲	-۷	۱/۶۷۸/۹۷۳	وسایل نقلیه زمینی	۸۷	۹
۲۵	۱۸	۲۶	۱/۵۶۵/۴۷۹	مروارید و سنگ	۷۱	۱۰
۵	-۲۶	۵	۱/۴۶۶/۸۱۰	سایر اشیای نسجی	۶۳	۱۱
۳۳	-۲۰	۲۳	۱/۳۷۷/۳۰۴	مواد پلاستیکی	۳۹	۱۲
۱۳	-۳۶	۱۷	۸۱۶/۴۳۰	فراورده‌های میوه	۲۰	۱۳
۱۲	-۳۳	۱	۷۹۵/۱۴۷	پنبه	۵۲	۱۴
۱۴	-۲	۳۱	۷۴۲/۰۶۲	گچ و سیمان	۶۸	۱۵
۲۵	-۲۶	۲۰	۷۱۳/۲۲۸	مبل، تختخواب	۹۴	۱۶
۶	-۳	۲۵	۶۵۲/۵۷۰	فرش و کفپوش	۵۷	۱۷
۱۳	-۴۲	۶	۶۴۷/۸۸۵	نمک، گوگرد	۲۵	۱۸
۱۳	۲۱	۱۶	۶۴۳/۳۰۲	سبزیجات	۰۷	۱۹
۹	۶	۲۴	۶۰۷/۰۲۳۴	پارچه‌های کشفاف	۶۰	۲۰

www.trade map.org

به‌طوری‌که مشاهده می‌شود، بیشترین حجم صادرات ترکیه در گروه کالاهای دسته‌بندی نشده یا سایر (کد ۹۹) قرار گرفته که دقیقاً ۵۰ درصد حجم صادرات این کشور را به خود اختصاص داده است و پس از آن صادرات لباس (کدهای ۶۱ و ۶۲) در جایگاه بعدی قرار گرفته‌اند که مجموعاً ۱۲/۵ درصد صادرات را در سال ۲۰۰۶ تشکیل داده‌اند.

توجه به مندرجات این جدول نشان می‌دهد که در حد فاصل سالهای ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶، در اکثر گروه‌های کالایی، میزان صادرات به طرز چشم‌گیری کاهش یافته است. دلیل این امر را بیش از هر چیز بایستی در رشد عجیب ۴۶۱ درصدی صادرات انجام شده در گروه سایر کالاهای (کد ۹۹) جستجو کرد که به احتمال قوی به دلیل نبودن امکان تفکیک در سال ۲۰۰۶، بسیاری از صادرات انجام شده در گروه‌های کالایی مختلف، در این گروه گزارش شده است.

کشورهای بزرگ اروپایی غربی، مهم‌ترین مقاصد صادراتی ترکیه به شمار می‌روند. به طوری که ۴۱/۱ درصد از کل صادرات این کشور به پنج کشور آلمان، ایتالیا، انگلستان، فرانسه و اسپانیا ارسال می‌شود.

جدول شماره ۱۳، کشورهای عمده وارد کننده کالا از ترکیه را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳. مهم‌ترین واردکنندگان کالا از ترکیه در سال ۲۰۰۶ (میلیارد دلار)

ردیف	نام کشور	ارزش	سهم از کل صادرات (درصد)
۱	آلمان	۱۲/۵	۱۴/۶
۲	ایتالیا	۸/۵	۹/۹
۳	انگلستان	۷/۵	۸/۸
۴	فرانسه	۶/۵	۷/۶
۵	آمریکا	۵/۸	۶/۸
۶	اسپانیا	۴/۴	۵/۲
۷	روسیه	۳/۵	۱/۴
۸	عراق	۳/۱	۳/۶
۹	هلند	۲/۹	۳/۴
۱۰	رومانی	۲/۴	۲/۸

www.trade-map.org

به طوری که مشاهده می‌شود، ایران جزو ۱۰ کشور عمده مقصد صادرات ترکیه نیست. ارزش صادرات ترکیه به ایران در سال ۲۰۰۶، حدود ۱/۱ میلیارد دلار بوده است که ۱/۲ ارزش کل صادرات ترکیه را در این سال تشکیل داده است.

۳. واردات

ارزش واردات ترکیه از کشورهای دنیا، طی دوره پنج ساله ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶ بیش از ۲/۵ برابر شده است، به طوری که از ۵۱/۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۲، به ۱۳۸/۵ میلیارد

دلار در سال ۲۰۰۶ رسیده است. در این سال ارزش واردات ترکیه، ۱/۲ درصد ارزش کل کالاهای صادر شده جهانی بوده است.

جدول شماره ۱۴، ارزش واردات ترکیه را در سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶ به تفکیک گروه کالایی نشان می‌دهد.

جدول ۱۴. ارزش مهم‌ترین اقلام وارداتی ترکیه در سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶ (هزار دلار)

کد	نام محصول	۲۰۰۶	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲
	کل محصولات	۱۳۸/۵۸۰/۷۹۰	۱۱۶/۷۷۴/۱۵۱	۹۷/۵۳۹/۷۶۶	۶۹/۳۳۹/۶۹۲	۵۱/۲۷۰/۱۹۶
۹۹	سایر	۶۰/۰۳۵/۲۱۱	۱۴۲/۰۹۱	۲۵۲/۷۴۶	۲۸۲/۹۳۵	۲۷۶/۵۱۲
۸۴	دیگهای بخار	۱۲/۴۵۲/۷۵۴	۱۶/۴۰۰/۳۱۵	۱۳/۴۵۶/۹۶۲	۱۰/۲۹۳/۹۲۳	۸/۱۹۰/۲۱۷
۷۲	چدن، آهن	۸/۴۲۳/۵۷۶	۹/۴۵۷/۸۳۱	۸/۰۳۱/۵۲۲	۴/۷۴۷/۸۴۴	
۳۷	سوختها	۶/۷۸۷/۷۳۳	۲۱/۲۵۵/۵۸۶	۱۴/۴۰۷/۲۸۸	۱۱/۵۷۵/۰۶۹	۹/۰۲۶/۳۸۱
۳۹	مواد پلاستیکی	۵/۸۸۸/۳۰۴	۷۹۵/۵۸۹/۵	۴/۷۶۳/۰۹۴	۳/۲۳۵/۶۲۵	۲/۳۷۶/۹۴۷
۸۵	ماشین آلات	۵/۶۷۵/۱۲۷	۹/۶۶۳/۵۳۰	۸/۳۷۱/۷۶۶	۵/۵۱۹/۸۶۴	
۸۷	وسایل نقلیه زمینی	۵/۵۳۲/۷۴۷	۱۰/۵۵۲/۷۹۲	۱۰/۲۳۷/۰۲۴	۵/۳۸۳/۳۹۵	۲/۳۳۰/۲۹۷
۷۱	مروراید و سنگ	۴/۲۷۷/۶۹۵	۴/۲۳۶/۹۱۱	۳/۷۶۳/۴۲۴	۲/۷۶۷/۰۸۷	۱/۵۳۱/۵۴۷
۹۰	آلات و اپتیک	۱/۹۱۲/۷۰۱	۲/۴۷۲/۶۹۸	۱/۹۲۷/۹۸۳	۱/۳۶۱/۴۵۵	۱/۰۸۷/۵۳۹
۵۲	پنبه	۱/۸۹۰/۳۱۶	۲/۰۷۹/۲۹۱	۱/۹۸۲/۱۹۷	۱/۶۴۱/۴۵۴	۱/۲۸۹/۸۶۴
۲۹	محصولات آلی	۱/۶۶۷/۸۵۴	۳/۵۳۱/۵۸۱	۳/۰۱۶/۹۷۳	۲/۳۲۲/۴۹۱	۱/۸۷۶/۹۵۴
۴۸	کاغذ و مقوا	۱/۴۸۳/۵۵۱	۱/۷۶۶/۵۲۲	۱/۵۲۷/۶۴۲	۱/۱۶۳/۸۹۰	۸۵۴/۲۹۳
۳۰	محصولات دارو	۱/۴۴۵/۲۳۶	۲/۸۴۹/۲۷۲	۲/۷۱۰/۱۳۶	۲/۰۱۹/۳۷۸	۱/۴۳۶/۶۳۲
۷۶	آلومینیوم	۱/۳۳۷/۲۶۱	۱/۲۳۲/۰۳۶	۹۶۰/۵۸۲	۷۱۵/۱۷۴	۵۲۵/۳۲۹
۷۴	مس و مصنوعات	۱/۲۹۱/۶۷۳	۱/۴۵۸/۳۷۹	۱/۰۷۹/۸۵۶	۵۷۱/۳۸۵	۴۳۷/۴۷۵
۵۵	الیاف سنتتیک	۱/۱۹۳/۲۵۲	۱/۱۳۷/۶۶۱	۱/۱۷۳/۸۹۲	۹۵۱/۵۰۲	۸۵۵/۵۶۴
۳۲	عصاره دباغی	۱/۰۸۹/۱۵۴	۱/۱۲۴/۵۶۳	۱/۰۳۰/۰۵۹	۸۴۹/۶۹۸	۶۷۹/۵۴۸
۵۴	رشته سنتتیک	۱/۰۱۳/۱۱۷	۱/۱۱۹/۵۵۱	۱/۰۰۸/۲۴۰	۸۶۰/۸۹۵	۷۵۰/۱۸۰
۳۸	محصولات شیمی	۹۱۱/۱۱۹	۱/۱۳۱/۴۷۰	۹۶۰/۱۱۰	۷۴۳/۰۸۸	۵۷۹/۰۸۶

۶۸۰/۴۳۳	۸۳۷/۳۶۰	۹۸۲/۰۹۷	۱/۱۸۴/۶۴۴	۸۵۷/۹۵۰	مصنوعات	۷۳
۴۰۱/۶۴۸	۴۹۵/۲۵۲	۵۱۱/۲۱۱	۷۲۳/۸۶۲	۸۳۵/۶۲۲	چربی‌ها	۱۵
۵۲۳/۳۰۹	۷۶۴/۲۶۸	۱/۰۶۳/۷۱۸	۱/۲۰۵/۰۶۷	۷۸۶/۰۵۵	کائوچو	۴۰
۲۶۵/۹۲۹	۳۹۴/۲۳۳	۶۴۰/۳۳۹	۷۵۵/۳۹۷	۷۱۱/۲۴۷	کودها	۳۱
۲۳۰/۳۶۴	۳۳۹/۳۲۴	۵۶۸/۳۱۰	۷۹۵/۳۶۸	۵۹۰/۱۰۶	چوب و اشیا چوبی	۴۴
۱۸۰/۵۹۰	۲۵۰/۲۲۴	۳۹۷/۸۲۵	۵۳۰/۰۶۱	۵۴۵/۲۴۹	مبلهای طبی	۹۴
۳۶۶/۸۰۶	۴۷۹/۴۳۶	۵۳۰/۴۹۹	۶۹۷/۷۱۴	۵۱۰/۳۷۶	دانه و میوه روغنی	۱۲
۴۳۲/۵۷۳	۵۴۸/۰۵۱	۷۰/۹۸۵	۷۷۹/۸۷۵	۴۹۴/۱۴۲	محصولات شیمیایی	۲۸
۶۱۸/۹۳۹	۴۱۵/۱۳۰	۵۷۵/۲۷۵	۴۷۳/۳۷۲	۴۷۹/۹۱۲	پوست خام و چرم	۴۱
۱۱۶/۲۱۴	۱۹۱/۰۵۸	۳۰۳/۲۸۴	۴۱۲/۷۸۶	۴۵۲/۸۸۰	کفش	۶۴
۱۴۷/۲۷۲	۲۳۰/۰۷۵	۳۵۲/۶۰۰	۴۳۳/۳۹۰	۴۲۱/۲۶۳	لباس (غیر کشیاف)	۶۲
۲۸۹/۵۰۵	۳۵۸/۰۹۶	۴۷۱/۵۷۳	۵۳۰/۷۲۶	۳۴۸/۸۶۱	روغنهای اسانسی	۳۳
۸۸/۳۵۲	۱۱۰/۱۷۰	۱۷۲/۴۱۰	۲۲۸/۸۷۲	۳۲۵/۴۷۹	روی و اشیا ی روین	۷۹
۱۵۶/۵۶۶	۲۲۴/۶۹۰	۳۳۹/۲۷۱	۴۰۸/۶۷۹	۳۲۴/۳۲۹	مصنوعات فلزی	۸۳
۱۸۳/۷۷۲	۲۳۶/۷۵۰	۲۹۸/۳۰۷	۳۴۲/۳۹۵	۳۲۱/۹۴۰	صابون	۳۴
۶۹/۷۷۰	۹۳/۴۷۱	۱۵۸/۶۰۲	۳۷۶/۶۷۶	۳۲۱/۶۹۹	اشیای چرمی	۴۲
۲۶۰/۹۶۱	۳۴۱/۱۴۰	۴۱۷/۴۳۸	۴۱۰/۳۷۹	۳۱۲/۷۷۷	پشم، کرک	۵۱
۱۰۰/۴۴۴	۱۱۲/۵۵۹	۱۵۳/۱۳۳	۲۳۴/۱۳۵	۲۷۹/۵۳۱	محصولات سرامیک	۶۹
۱۹۱/۰۹۶	۱۸۷/۳۳۵	۲۲۱/۳۷۲	۲۷۸/۰۹۴	۲۷۹/۰۵۷	خمیر چوب	۴۷
۱۳۲/۶۵۳	۱۸۲/۶۱۱	۲۷۹/۷۶۸	۳۴۲/۰۷۶	۲۷۶/۸۳۹	ابزارها	۸۲
۷۸/۳۰۷	۱۲۶/۱۲۲	۱۸۴/۴۱۲	۲۳۷/۶۳۸	۲۷۶/۳۵۳	اسباب‌بازیا	۹۵
۱۶۸/۶۶۴	۲۳۵/۴۲۰	۳۳۹/۳۷۵	۴۴۲/۳۰۵	۲۷۲/۰۰۲	شیشه و اشیا شیشه‌ای	۷۰
۹۰/۷۲۴	۱۴۰/۵۰۸	۲۲۴/۴۵۴	۲۵۲/۷۱۱	۲۵۱/۲۸۰	لباس (کشیاف)	۶۱
۱۴۴/۰۴۵	۱۹۹/۸۵۵	۴۰۱/۴۱۲	۳۴۱/۳۸۶	۲۳۳/۱۳۴	تفاله خوراکی	۲۳
۱۶۲/۰۳۸	۲۰۵/۱۸۰	۲۵۵/۸۵۵	۲۹۴/۴۰۶	۲۲۶/۹۵۵	مصنوعات گوناگون	۹۶
۱۹۵/۵۶۹	۲۵۴/۲۸۱	۲۱۹/۳۰۵	۲۳۵/۵۶۸	۲۲۱/۷۸۴	پارچه‌های تاروپود	۵۸

۶۸	مصنوعات سنگی	۲۱۶/۹۳۶	۲۴۸/۱۹۶	۱۶۷/۲۹۴	۱۲۳/۵۳۱	۱۰۱/۹۷۵
۲۵	نمک و گوگرد	۲۱۰/۱۶۴	۲۶۵/۶۴۸	۱۸۹/۸۵۳	۱۵۸/۴۸۲	۱۲۹/۵۴۱
۳۵	مواد آلبومینوئید	۲۰۹/۲۴۶	۲۳۶/۷۸۸	۱۹۸/۷۴۰	۱۵۱/۶۰۲	۱۱۹/۵۱۷
۵۳	الیاف نسجی نباتی	۱۷۲/۵۵۹	۱۸۱/۰۰۲	۱۶۴/۸۱۶	۱۱۰/۲۰۲	۸۳/۲۱۲
۰۸	میوه خوراکی	۱۶۵/۸۴۹	۱۵۴/۳۰۷	۹۹/۰۸۰	۸۰/۳۴۱	۶۴/۹۳۵
۵۶	نمد و پارچه نیافته	۱۵۰/۳۱۳	۲۶۴/۳۵۹	۲۱۴/۹۳۰	۱۶۴/۶۱۳	۱۱۵/۶۱۴
۸۸	وسایل نقلیه هوایی	۱۴۹/۸۹۸	۳۱۴/۰۸۹	۱/۲۱۱/۲۵۴	۱۵۳/۳۱۰	۲۷۴/۳۳۵
۵۷	فرش و کفپوش	۱۴۱/۶۳۶	۱۴۴/۶۹۸	۱۱۴/۰۸۴	۷۰/۵۱۳	۵۷/۴۹۰
۶۰	پارچه کشفاف	۱۳۷/۳۳۳	۱۷۰/۵۹۶	۱۷۸/۳۷۲	۱۴۱/۴۰۶	۱۰۴/۵۶۰
۹۱	صنعت ساعت	۱۲۹/۸۶۲	۱۴۵/۹۱۶	۱۳۴/۵۲۰	۹۴/۳۶۴	۷۶/۲۹۵
۱۰	غلات	۱۲۷/۹۶۲	۱۸۹/۵۷۵	۵۲۰/۵۶۰	۶۹۶/۶۷۴	۳۷۳/۲۲۷
۵۹	پارچه آغشته و اندوده	۱۲۵/۹۰۱	۲۰۵/۸۳۶	۱۶۶/۶۱۳	۱۱۸/۶۴۹	۱۰۱/۲۵۵
۲۱	فراورده خوراکی	۱۱۹/۷۱۱	۲۷۸/۲۴۶	۲۲۸/۱۸۶	۱۵۷/۱۹۲	۱۳۳/۱۳۱
۳۷	محصولات عکاسی	۱۱۲/۸۹۸	۲۱۴/۰۱۳	۱۹۷/۲۴۱	۱۵۹/۹۱۱	۱۳۳/۰۶۴
۱۸	کاکائو و فراورده‌ها	۱۰۶/۴۵۶	۱۸۳/۱۵۱	۲۱۸/۴۲۶	۱۹۸/۹۰۰	۱۰۳/۲۴۱

www.trade map.org

به‌طوری‌که مشاهده می‌شود بیشترین حجم واردات ترکیه در گروه کالاهای دسته‌بندی نشده یا سایر (کد ۹۹) قرار گرفته که ۴۳/۳ درصد از کل ارزش واردات این کشور را به خود اختصاص داده است. پس از آن واردات راکتورهای هسته‌ای، دیگهای بخار و ماشین‌آلات مکانیکی (کد ۸۴) با ۹ درصد ارزش واردات و واردات چدن، آهن و فولاد (کد ۷۲) با ۶/۱ درصد در جایگاه‌های بعدی قرار دارند.

توجه به مندرجات این جدول نشان می‌دهد که در حد فاصل سالهای ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۶، در اکثر گروه‌های کالایی، میزان واردات به طرز چشم‌گیری کاهش یافته است. این اطلاعات گویای واقعیت نبوده و احتمالاً به دلیل نبودن امکان تفکیک در سال ۲۰۰۶، اکثر واردات ترکیه در گروه سایر کالاها (کد ۹۹) گزارش شده که این امر باعث کاسته شدن حجم واقعی واردات در گروه‌های دیگر شده است.

روسیه و آلمان بزرگ‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه به شمار می‌روند که به ترتیب ۱۲/۷ و ۱۰/۶ درصد از ارزش کل واردات ترکیه را به خود اختصاص داده‌اند. ایران هفتمین صادر کننده کالا به ترکیه است که چهاردرصد از بازار واردات این کشور را به

خود اختصاص داده است. از ۱۰ کشوری که عمده‌ترین واردکنندگان کالا از ترکیه بوده‌اند، دو کشور اروپایی به اضافه آمریکا، متقابلاً در زمره مهم‌ترین صادرکنندگان کالا به ترکیه نیز قرار گرفته‌اند. این امر حاکی از آن است که این هفت کشور و به ویژه آلمان مهم‌ترین شرکای تجاری ترکیه به شمار می‌روند.

نکته قابل توجه دیگر، سرانه بالای واردات در ترکیه است. سرانه واردات (نسبت واردات به جمعیت) در این کشور ۱۹۲۵ دلار است که نسبت بالایی محسوب می‌شود. برای مثال، این شاخص برای کشور ایران در سال ۱۳۸۵، معادل ۵۸۵ دلار بوده است. به عبارت دیگر سرانه واردات ترکیه ۳/۳ برابر ایران است.

۴. کشورهای صادرکننده

در این قسمت، مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه را معرفی می‌کنیم. برای این منظور در هر گروه کالایی، مهم‌ترین کشورهای صادرکننده و سهم هر یک را ارائه خواهیم کرد. آگاهی از این اطلاعات برای حضور کالاهای ایرانی در بازار ترکیه بسیار حائز اهمیت است. در حقیقت کشورهای معرفی شده در این قسمت، مهم‌ترین رقبای تجاری ایران، برای حضور در بازار ترکیه به شمار می‌روند.

جدولهای شماره ۱۵ تا ۳۴ مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه را به تفکیک ۲۰ گروه کالایی اول نشان می‌دهد.

جدول ۱۵. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه سایر کالاهای در سال ۲۰۰۶ (کد ۹۹)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۶۰/۰۳۵/۲۱۱	۱۰۰
۱	نامعلوم ^۱	۵۹/۹۶۵/۷۹۴	۱۰۰
۲	آمریکا	۴۸/۴۰۸	۰
۳	فرانسه	۱۰/۲۵۰	۰
۴	ایتالیا	۶/۵۶۶	۰
۵	هلند	۴/۱۹۴	۰

www.trademap.org

1. Area not Elsewhere specified (Area nes)

جدول ۱۶. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه راکتورهای هسته‌ای، دیگهای بخار و آبگرم، ماشین‌آلات وسایل مکانیکی با اجزا و قطعات آنها در سال ۲۰۰۶ (کد ۸۴)

ردیف	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱۲/۴۵۲/۷۵۴	۱۰۰
۱	آلمان	۲/۷۹۱/۱۲۰	۲۲
۲	ایتالیا	۲/۱۶۸/۸۶۲	۱۷
۳	چین	۲/۰۲۶/۶۹۲	۱۶
۴	ژاپن	۸۸۳/۲۹۳	۷
۵	آمریکا	۵۴۰/۱۳۶	۴
۶	انگلستان	۵۱۲/۹۵۴	۴

www.trademap. org

جدول ۱۷. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه چدن، آهن و فولاد در سال ۲۰۰۶ (کد ۷۲)

ردیف	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۸/۴۲۳/۵۷۶	۱۰۰
۱	روسیه	۲/۰۲۳/۳۸۵	۲۴
۲	اوکراین	۱/۶۵۵/۰۰۲	۲۰
۳	رومانی	۸۸۸/۸۶۱	۱۱
۴	آمریکا	۷۱۲/۶۱۷	۸
۵	انگلستان	۵۴۳/۳۰۵	۶
۶	آلمان	۳۵۷/۹۷۷	۴

www.trademap. org

جدول ۱۸. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه سوخته‌های معدنی، روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از نظیر آنها به مواد قیری با مومهای معدنی (۲۷)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۶/۷۸۷/۷۳۳	۱۰۰
۱	روسیه	۳/۶۸۳/۶۴۹	۵۴
۲	الجزایر	۴۶۰/۵۹۷	۷
۳	رومانی	۴۵۴/۲۹۰	۷
۴	نروژ	۲۰۶/۸۵۴	۳
۵	چین	۱۸۶/۸۰۳	۲

www.trademap. org

جدول ۱۹. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد در سال ۲۰۰۶ (کد ۳۹)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۵/۸۸۸/۳۰۴	۱۰۰
۱	آلمان	۱/۰۵۱/۱۶۷	۱۸
۲	بلژیک	۵۵۴/۱۹۶	۹
۳	فرانسه	۵۰۴/۹۱۶	۹
۴	ایتالیا	۴۱۲/۶۰۹	۷
۵	هلند	۳۵۹/۱۷۲	۶
۶	چین	۳۳۷/۳۱۸	۶

www.trademap. org

جدول ۲۰: مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا و قطعات آنها، دستگاه‌های ضبط و پخش صوت و تصویر تلویزیونی، اجزا و قطعات و متفرعات این دستگاه‌ها در سال ۲۰۰۶ (کد ۸۵)

ردیف	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۵/۵۳۲/۷۴۷	۱۰۰
۱	چین	۲/۲۵۷/۳۸۳	۳۱
۲	آلمان	۶۴۰/۸۰۵	۱۵
۳	کره جنوبی	۵۹۷/۲۴۷	۱۲
۴	ایتالیا	۴۱۶/۲۱۸	۶
۵	ژاپن	۲۹۷/۴۴۱	۵
۶	فرانسه	۲۳۰/۰۲۵	۴

www.trademap. org

جدول ۲۱: مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه‌آهن یا تراموای و اجزا و قطعات و متفرعات این دستگاه در سال ۲۰۰۶ (کد ۸۷)

ردیف	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۵/۵۳۲/۷۴۷	۱۰۰
۱	آلمان	۲/۲۵۷/۳۸۳	۴۱
۲	اسپانیا	۶۴۰/۸۰۵	۱۲
۳	فرانسه	۵۹۷/۲۴۷	۱۱
۴	انگلیس	۴۱۶/۲۱۸	۸
۵	چین	۳۸۶/۸۸۰	۷
۶	ژاپن	۲۵۰/۱۸۶	۵

www.trademap. org

جدول ۲۲: مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های گرانبها یا نیمه‌گرانبها، فلزات گرانبها، فلزات دارای روکش یا پوشش از فلزات گرانبها و اشیای ساخته شده از این مواد، زیورآلات بدلی، سکه در سال ۲۰۰۶ (کد ۷۱)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۴/۲۷۷/۶۹۵	۱۰۰
۱	سوئیس	۲/۵۱۱/۴۰۵	۵۹
۲	آفریقای جنوبی	۱/۳۱۳/۸۶۳	۳۱
۳	ایتالیا	۱۶۱/۹۶۰	۴

www.trademap. org

جدول ۲۳: مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی، سنجش، کنترل، دقت‌سنجی، آلات و دستگاه‌های طبی-جراحی؛ اجزا و قطعات و متفرعات آنها در سال ۲۰۰۶ (کد ۹۰)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۹۱۲/۷۰۱	۱۰۰
۱	آلمان	۴۷۲/۷۸۶	۲۵
۲	آمریکا	۴۲۲/۹۷۷	۲۲
۳	چین	۲۱۴/۰۶۲	۱۱
۴	ایتالیا	۱۷۱/۲۹۳	۹
۵	ژاپن	۱۶۲/۷۲۳	۹
۶	انگلیس	۱۰۱/۶۱۸	۵

www.trademap. org

جدول ۲۴. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه پنبه در سال ۲۰۰۶ (کد ۵۲)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۸۹۰/۳۱۶	۱۰۰
۱	آمریکا	۵۲۹/۸۲۳	۲۸
۲	یونان	۲۱۷/۴۲۱	۱۲
۳	پاکستان	۲۱۵/۴۸۷	۱۱
۴	چین	۱۲۸/۰۹۱	۷
۵	ازبکستان	۱۲۰/۴۵۳	۶
۶	ایتالیا	۱۱۸/۴۵۰	۶

www.trademap. org

جدول ۲۵. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه محصولات شیمیایی آلی در سال ۲۰۰۶ (کد ۲۹)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۶۷۷/۸۵۴	۱۰۰
۱	آلمان	۲۳۱/۹۷۹	۱۴
۲	هندوستان	۱۶۹/۳۴۸	۱۰
۳	چین	۱۴۹/۸۹۳	۹
۴	روسیه	۱۴۱/۴۲۲	۸
۵	رومانی	۱۳۹/۰۶۲	۸
۶	ایتالیا	۱۱۷/۰۰۶	۷

www.trademap. org

جدول ۲۶. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه کاغذ و مقوا، اشیای ساخته از خمیر کاغذ، کاغذ یا مقوا در سال ۲۰۰۶ (کد ۴۸)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۴۸۳/۵۵۱	۱۰۰
۱	آلمان	۳۲۶/۶۱۸	۲۲
۲	فنلاند	۲۱۷/۲۷۲	۱۵
۳	روسیه	۱۴۸/۲۷۲	۱۰
۴	ایتالیا	۱۰۷/۳۸۹	۷
۵	کانادا	۸۴/۸۸۴	۶
۶	سوئد	۷۶/۹۳۲	۵

www.trademap. org

جدول ۲۷. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه محصولات دارویی در سال ۲۰۰۶ (کد ۳۰)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۴۴۵/۲۳۶	۱۰۰
۱	آلمان	۳۴۹/۷۱۶	۲۴
۲	آمریکا	۲۸۹/۷۹۹	۲۰
۳	انگلیس	۲۲۳/۵۸۴	۱۵
۴	فرانسه	۱۷۵/۱۹۹	۱۲
۵	سوئیس	۱۴۳/۳۷۶	۱۰
۶	ایتالیا	۸۴/۲۰۴	۶

www.trademap. org

جدول ۲۸. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم در سال ۲۰۰۶ (کد ۷۶)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۳۳۷/۳۶۱	۱۰۰
۱	روسیه	۷۲۵/۹۹۳	۵۴
۲	تاجیکستان	۱۰۸/۷۳۷	۸
۳	امارات	۹۸/۱۹۹	۷
۴	آلمان	۸۰/۹۵۲	۶

www.trademap. org

جدول ۲۹. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه مس و مصنوعات از مس در سال ۲۰۰۶ (کد ۷۴)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۲۹۱/۶۷۳	۱۰۰
۱	قزاقستان	۵۶۴/۸۲۷	۴۴
۲	ازبکستان	۲۳۱/۷۴۳	۱۸
۳	روسیه	۱۷۵/۶۴۳	۱۴
۴	ایتالیا	۴۵/۹۹۶	۴

www.trademap. org

جدول ۳۰. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیریکسره در سال ۲۰۰۶ (کد ۵۵)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۱۹۳/۲۵۲	۱۰۰
۱	چین	۱۷۰/۶۲۲	۱۴
۲	اندونزی	۱۶۵/۱۳۷	۱۴
۳	هندوستان	۱۴۱/۶۰۹	۱۲
۴	آلمان	۱۴۰/۰۴۶	۱۲
۵	ایتالیا	۱۳۲/۹۷۹	۱۱
۶	تایلند	۸۲/۳۸۸	۷

www.trademap. org

جدول ۳۱. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و مشتقات آنها، مواد رنگ (Dyes)، پیگمانها، سایر مواد رنگ‌کننده (Colouring)، رنگها و ورنیه‌ها مرکبها در سال ۲۰۰۶ (کد ۳۲)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۰۸۹/۱۵۴	۱۰۰
۱	آلمان	۳۰۸/۳۶۶	۲۸
۲	ایتالیا	۱۱۸/۹۳۵	۱۱
۳	چین	۸۸/۵۹۰	۸
۴	فرانسه	۶۶/۰۹۳	۶
۵	انگلیس	۶۲/۷۴۹	۶
۶	هندوستان	۵۶/۰۵۶	۵

www.trademap. org

جدول ۳۲. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه رشته‌های سنتینک یا مصنوعی در سال ۲۰۰۶ (کد ۵۴)

ردیف	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۱/۰۳۱/۱۱۷	۱۰۰
۱	کره	۱۹۲/۱۳۲	۱۹
۲	چین	۱۸۶/۲۴۳	۱۸
۳	مالزی	۱۴۲/۷۵۱	۱۴
۴	ایتالیا	۸۷/۲۱۶	۹
۵	اندونزی	۶۷/۶۶۱	۷
۶	آلمان	۴۸/۷۳۶	۵

www.trademap. org

جدول ۳۳. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در محصولات گوناگون صنایع شیمیایی در سال ۲۰۰۶ (کد ۳۸)

ردیف	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۹۱۱/۱۱۹	۱۰۰
۱	آلمان	۲۷۷/۱۵۹	۳۰
۲	ایتالیا	۱۰۷/۹۹۷	۱۲
۳	فرانسه	۸۴/۷۸۰	۹
۴	آمریکا	۸۲/۳۸۴	۹
۵	بلژیک	۴۹/۰۵۳	۵
۶	چین	۴۸/۷۳۲	۵

www.trademap. org

جدول ۳۴. مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به ترکیه در گروه مصنوعات از چدن، آهن و فولاد در سال ۲۰۰۶ (کد ۷۳)

ردیف	نام کشور	ارزش صادرات (هزار دلار)	سهم کشور از کل بازار کالاهای ترکیه (درصد)
	جهان	۸۵۷/۹۵۰	۱۰۰
۱	آلمان	۱۸۷/۲۳۱	۲۲
۲	ایتالیا	۱۶۰/۰۲۹	۱۹
۳	چین	۱۵۳/۳۹۰	۱۸
۴	فرانسه	۵۵/۹۸۹	۷
۵	روسیه	۴۹/۴۸۰	۶
۶	تایوان	۵۲/۴۸۲	۴

www.trademap.org

۵. ساختار تعرفه‌ای و موانع غیر تعرفه‌ای

ترکیه، اقتصادی نزدیک به معیارهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۱ و اتحادیه اروپا دارد و با عضویت در هر دو نهاد مذکور در زمینه کاهش تعرفه‌ها به پیشرفت شایان توجهی دست یافته است. این کشور نرخ تعرفه‌ای متناسب با اتحادیه اروپا و اتحادیه تجارت آزاد اروپا^۲ وضع نموده است که به ترتیب صفر درصد برای کالاهای صنعتی و ۵۳ درصد برای محصولات کشاورزی است. تعرفه‌های گمرکی این کشور با کشورهای توسعه یافته عضو اتحادیه اروپا و EFTA متفاوت از نرخ تعرفه این کشور با کشورهای در حال توسعه است. نرخ تعرفه ترکیه برای کالاهای کشورهای در حال توسعه به مراتب بیشتر از نرخ تعرفه‌های گمرکی برای کالاهای وارداتی کشورهای توسعه یافته است. ترکیه در سال ۱۹۹۰ سیستم اخذ مجوز برای واردات را لغو کرده است. بنابراین واردات تمامی کالاها به استثنای برخی کالاهای منتخب و کالاهای ممنوع آزاد است. واردات برخی کالاها به دلایل زیست محیطی، بهداشتی، اخلاقی یا مطابق التزامات بین‌المللی ممنوع است. این اقلام شامل جانشینهای رنگی سرطان‌زا، مواد شیمیایی مورد استفاده در ساخت ابزار آلات و سلاحهای شیمیایی، مارکهای تقلبی، ابزار آلات و وسایل قمار، مواد مخدر، مواد و اشیای تهدیدکننده و از بین‌برنده لایه ازن است.

1. OECD

2. EFTA

واردات ۱۲ گروه کالایی به ترکیه نیاز به اخذ مجوز از مسئولان مربوطه دارد. از جمله این اقلام می‌توان به کالاهای کشاورزی، تجهیزات مخابراتی، برخی ماشین‌آلات، بعضی وسایل نقلیه موتوری، برخی مواد شیمیایی و شماری از هواپیماهای داخلی اشاره کرد. واردات کالاهای قدیمی، مستعمل، تعمیر شده و معیوب نیاز به مجوز مستشاری تجارت خارجی دارد، ولی کالاهایی را که عمر بالای ۱۰ سال ندارند می‌توان آزادانه وارد کرد.

سهامیه‌ها به عنوان ابزاری برای هماهنگی سیاستهای وارداتی ترکیه با اتحادیه اروپا اجرا می‌شوند. ترکیه سیاستهای سهامیه‌های اتحادیه اروپا را برای واردات پارچه و لباس به کار می‌برد. ترکیه همچنین برای واردات از کشور چین شامل فرش، سرامیک، چینی، ظروف آشپزخانه و اسباب‌بازی اعمال سهامیه می‌کند.

۹. سرمایه‌گذاریهای عمده

بر اساس آمار سرمایه‌گذاری جهانی در سال ۲۰۰۶، جمعاً ۱/۳ تریلیون دلار در سطح جهان سرمایه‌گذاری شده است که از این مبلغ، ترکیه ۲۰/۱ میلیارد دلار سرمایه جذب کرده و از این لحاظ در میان کشورهای جهان رده ۱۶ را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره ۳۵، فهرست کشورهایی که عمده‌ترین میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ترکیه داشته‌اند، را نشان می‌دهد.

جدول ۳۵. کشورهای مهم سرمایه‌گذار در ترکیه در سال ۲۰۰۶

ردیف	نام کشور	ارزش میلیون دلار
۱	هلند	۵/۰۷۰
۲	بلژیک	۳/۴۳۵
۳	یونان	۲/۷۹۱
۴	استرالیا	۱/۱۰۸
۵	آمریکا	۹۶۹

کشورهای آسیایی طی سال ۲۰۰۶ مبلغ ۱/۹۲۷ میلیون دلار در ترکیه سرمایه‌گذاری مستقیم کرده‌اند.

فصل ششم

وضعیت مبادلات بازرگانی با ایران

در این فصل، مبادلات تجاری ترکیه با ایران بررسی و تجزیه و تحلیل می‌شود، تا تولید کنندگان صنعتی و تجار بتوانند شناخت کافی از فضای کسب و کار را به دست آورند.

۱. تراز تجاری

با وجود اینکه کشورهای ایران و ترکیه از پر قدرت ترین کشورهای منطقه خاورمیانه محسوب شده و در همسایگی یکدیگر هستند متأسفانه حجم مبادلات تجاری بین دو کشور از میزان مطلوبی برخوردار نیست. هر چند که طی دهه‌اخیر، روابط تجاری دو کشور روند مثبت و رو به افزایش داشته است و شکل‌گیری دولت جدید ترکیه، فضای مناسبی را برای توسعه روابط اقتصادی فی‌مابین فراهم نموده، حجم مبادلات بین دو کشور در سال ۱۳۸۶، تنها اندکی از یک میلیارد دلار فراتر رفته است. در ادامه به بررسی تراز تجاری بین دو کشور طی دوره زمانی ۸۶-۱۳۷۷ می‌پردازیم. جدول شماره ۳۶، ارزش مبادلات تجاری بین دو کشور ایران و ترکیه، و تراز تجاری دو کشور را طی دهه ۸۶-۱۳۷۷ نشان می‌دهد. اطلاعات این جدول، از آمارنامه‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران استخراج شده است.

جدول ۳۶. وضعیت صادرات و واردات و تراز بازرگانی ایران و ترکیه از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۷۷

سال	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
صادرات	۱۵۸	۱۸۴	۱۶۶	۵۸	۱۰۳	۱۱۰	۱۲۸	۲۱۳	۳۰۶/۶	۵۵۳
واردات	۲۷۲	۲۲۸	۲۳۳	۲۹۱	۳۶۹	۵۱۷	۷۲۴	۸۴۲	۸۵۷/۲	۱۱۹۰
تراز تجاری	-۱۴۴	-۴۴	-۶۷	-۲۳۳	-۲۶۶	-۴۰۷	-۵۹۶	-۶۲۹	-۵۵۰/۶	-۶۳۸

مأخذ: آمارنامه گمرک جمهوری اسلامی ایران

به طوری که مشاهده می‌شود. در ده سال گذشته، تراز تجاری جمهوری اسلامی ایران با ترکیه همواره به ضرر ایران منفی بوده است.

بیشترین کسری تجاری در حد فاصل سالهای ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۵ مشاهده شده است. به طوری که در سال ۱۳۸۴ به بالاترین رقم خود یعنی ۶۲۹- میلیون دلار رسیده است.

بیشترین میزان صادرات ایران مربوط به سال ۱۳۸۶ است که در این سال، ایران ۵۵۳ میلیون دلار کالا به ترکیه صادر کرده است. متقابلاً ترکیه نیز در این سال، ۱۱۹۰ میلیون دلار کالا به ایران صادر کرده که در ده سال گذشته بالاترین میزان بوده است.

۲. واردات ترکیه از ایران

در این قسمت وضعیت واردات ترکیه از ایران را بررسی می‌کنیم. برای این منظور نخست وضعیت واردات ترکیه را در سطح گروه کالایی و سپس در سطح اقلام وارداتی بررسی و در انتها نیز پتانسیل‌های وارداتی را معرفی می‌کنیم.

۲-۱. گروه کالایی

در سال ۲۰۰۶ میلادی، مطابق اطلاعات سایت Trademap، ارزش واردات ترکیه از ایران ۲۰۲ میلیون دلار بوده است که در مقایسه با اطلاعات گمرک جمهوری اسلامی، مقدار کمتری را نشان می‌دهد.

مطابق اطلاعات جدول شماره ۳۷، ارزش کل واردات ترکیه در این سال، ۱۳۸ میلیارد دلار بوده است که نشانگر سهم بسیار ناچیز ایران در بازار ترکیه است. **در این سال ایران چهل و ششمین کشور صادر کننده کالا به ترکیه بوده است**

بیشترین ارزش صادرات ایران مربوط به گروه مواد ساخته شده از پلاستیک (کد ۳۹) است که برابر ۱۲۶ میلیون دلار بوده است این در حالی است که در این گروه کالایی در همین سال، ترکیه نزدیک به ۶ میلیارد دلار کالا از سراسر جهان وارد کرده است.

همین وضعیت در سایر گروه‌های کالایی نیز به چشم می‌خورد که نشانگر سهم اندک ایران در تسخیر بازار ترکیه است.

جدول ۳۷. ارزش واردات ترکیه از ایران در سال ۲۰۰۶ به تفکیک گروه‌های کالایی (هزار دلار)

ردیف	کد تعرفه	نوع کالا	واردات از ایران		واردات از جهان	
			ارزش	رشد سالیانه % ۲۰۰۲-۲۰۰۶	ارزش	رشد سالیانه % ۲۰۰۲-۲۰۰۶
		کل محصولات	۲۰۲/۶۳۹	۵۳	۱۳۸/۵۸۰/۷۹۰	۲۹
۱	۳۹	مواد پلاستیکی	۱۲۶/۳۲۲	۹۴	۵/۸۸۸/۳۰۴	۲۷
۲	۷۴	مس	۲۲/۹۱۸	۳	۱/۲۹۱/۶۷۳	۳۶
۳	۲۹	محصولات شیمی‌آلی	۱۰/۸۱۷	۵۱	۱/۶۷۷/۸۵۴	۲
۴	۴۱	پوست خام و چرم	۹/۷۲۴	-۱	۴۷۹/۹۱۲	-۷
۵	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۶/۵۰۵	۲۴	۸/۴۲۳/۵۷۶	۳۳
۶	۰۸	میوه	۴/۸۳۹	۲۳	۱۶۵/۸۴۹	۲۹
۷	۷۰	شیشه	۴/۶۴۱	۱۵	۲۷۲/۰۰۲	۱۷
۸	۲۵	نمک، گوگرد و...	۳/۹۳۶	۱۵	۲۱۹/۱۶۴	۱۶
۹	۲۸	محصولات شیمی غیر آلی	۲/۹۶۷	۱۵	۴۹۴/۱۴۲	۶
۱۰	۵۴	رشته‌های سنتتیک	۲/۶۰۵	۲۳	۱/۰۳۱/۱۱۷	۹
۱۱	۵۷	فرش	۲/۰۶۱	-۲	۱۴۱/۶۳۶	۲۹
۱۲	۴۰	کائوچو	۱/۷۸۶	۴۷	۷۸۶/۰۵۵	۱۴
۱۳	۷۸	سرب	۷۶۴	-	۸۳/۱۹۷	۲۵
۱۴	۵۵	الیاف سنتتیک	۶۳۳	۳۱	۱/۱۹۳/۲۵۲	۹
۱۵	۹۱	اشیای ساعت‌سازی	۲۸۳	۸۳	۱۲۹/۸۶۲	۱۶
۱۶	۶۸	مصنوعات از گچ و سنگ	۲۵۴	-۱۰	۲۱۶/۹۳۶	۲۵
۱۷	۲۷	سوخت‌های معدنی	۲۳۹	-۷۹	۶/۷۸۷/۷۳۳	۰
۱۸	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌برقی	۲۰۳	۶	۵/۶۷۵/۱۲۷	۱۲
۱۹	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۹۳	-۳	۲۷۹/۵۳۱	۳۲
۲۰	۹۴	میل و تختخواب	۱۷۰	۱۳۳	۵۴۵/۲۴۹	۳۴

۲-۲. اقلام وارداتی

جدول شماره ۳۸، ارزش واردات ترکیه از ایران را در سال ۱۳۸۵ به تفکیک اقلام عمده وارداتی نشان می‌دهد. اطلاعات این جدول، از آمارنامه گمرک جمهوری اسلامی استخراج شده است. به طوری که مشاهده می‌شود، پسته مهم‌ترین کالای صادراتی ایران به ترکیه است که ۱۰ درصد از ارزش واردات ترکیه از ایران را تشکیل می‌دهد. پس از پسته، کالاهایی نظیر گرید نساجی، وسایل نقلیه موتوری، گرید فیلم و پوست دباغی شده در مرتبه‌های بعدی قرار می‌گیرد.

جدول ۳۸. اقلام عمده واردات غیر نفتی ترکیه از جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۵ (هزار دلار)

ردیف	کد تعرفه	شرح کالا	ارزش	درصد
۱	۳۹۰۱۲۰۲۹	پسته تازه یا خشک کرده	۳۰۲۷۷	۹/۹
۲	۴۱۰۵۱۰۰۰	گرید نساجی	۱۳۴۰۸	۴/۴
۳	۸۷۰۳۲۳۰۰	وسایل نقلیه با موتور پیستونی درونسوز	۱۲۷۱۶	۴/۱
۴	۳۹۰۲۱۰۹۰	پلی‌اتیلن گرید فیلم	۱۱۱۲۴	۳/۶
۵	۷۲۰۶۱۰۰۰	پوست دباغی شده	۱۰۹۸۲	۳/۵
۶	۴۴۰۳۹۹۰۰	وسایل نقلیه با موتور پیستونی درونسوز	۱۰۲۵۰	۳/۳
۷	۳۹۰۷۶۰۲۰	سایر پلی‌پروپیلین‌ها به شکل ابتدایی	۹۱۶۳	۲/۹۸
۸	۷۴۰۳۱۱۰۰	شمش از آهن و فولاد غیرمزوج	۹۱۰۸	۲/۹۷
۹	۳۹۰۱۱۰۳۹	سایر چوبهای خام یا چهار تراشی	۸۸۶۵	۲/۸۹
۱۰	۳۹۰۱۲۰۳۹	گرید بطری	۸۶۳۳	۲/۸
۱۱	۶۳۰۵۳۳۰۰	کاتود و قطعات کاتود از مس	۷۳۰۳	۲/۳۸
۱۲	۷۴۰۷۲۱۰۰	پلی‌اتیلن گرید فیلم با چگالی کمتر از ۹۴ درصد	۷۲۸۵	۲/۳۷
۱۳	۳۹۰۱۱۰۹۱	سایر، پلی‌اتیلن گرید تزریقی	۶۷۷۹	۲/۲
۱۴	۳۹۰۱۱۰۵۹	جوال و کیسه بسته‌بندی کالا	۶۵۵۵	۲/۱۳

۲/۱	۶۴۶۰	میله و پروفیل از آلیاژهای مس	۷۴۰۹۲۱۰۰	۱۵
۲/۰۲	۶۲۲۱	سایر پلی اتیلن با چگالی کمتر از ۹۴ درصد	۳۹۰۱۱۰۱۹	۱۶
۱/۲	۶۱۹۲	پلی اتیلن گرید بادی	۷۲۰۲۲۱۱۰	۱۷
۲	۶۱۸۰	صفحه، ورق و نوار از برنج	۳۹۰۴۱۰۱۰	۱۸
۱/۹۱	۵۸۷۲	پلی اتیلن خطی	۲۶۰۱۱۱۰۰	۱۹
۱/۷۶	۵۴۰۰	فروسلیسیوم	۸۰۴۱۰۹۰	۲۰
۱/۷۳	۵۲۹۹	سوسپانسیون پلی مخلوط نشده با سایر مواد	۲۰۰۹۸۰۹۰	۲۱
۱/۵۴	۴۷۲۲	سنگ آهن به هم فشرده	۳۹۰۳۳۰۰۰	۲۲
۱/۵	۴۵۴۷	سایر خرماهای غیرمذکور	۴۱۰۶۲۲۰۰	۲۳
۱/۳	۴۰۷۷	سایر آبمیوه ها و سبزیجات تخمیر نشده	۸۱۰۵۰۰۰	۲۴
۱/۲	۳۶۸۶	کوپلیمرهای اکریلونیتریل - بوتادین	۲۹۱۷۳۲۰۰	۲۵
۱/۱۶	۳۵۴۷	چرم و پوست	۷۲۰۲۷۰۰۰	۲۶
۱/۱۱	۳۴۱۰	کیوی تازه	۸۰۴۱۰۴۰	۲۷
۱/۰۵	۳۲۳۸	اورتوفتالاتهای دی اکتیل	۴۱۰۲۲۱۰۰	۲۸
۱/۰۴	۳۲۱۶	فرومولیدین	۷۴۰۹۱۱۰۰	۲۹
۰/۸۵	۲۶۰۷	خرما مضافتی تازه یا خشک کرده	۳۹۰۲۰۹۰	۳۰
۰/۷۸	۲۳۶۰	پوست خام حیوانات از جنس گوسفند .	۸۷۰۸۹۳۲۹	۳۱
۰/۷	۲۱۴۴	صفحه، ورق و نوار، از مس	۷۴۰۳۲۱۰۰	۳۲
۰/۶۹	۲۱۲۲	سایر رزین های ملامینک به غیر از پودر قالب گیری	۲۰۰۹۷۹۰۰	۳۳
۰/۶	۱۸۵۹	اجزا و قطعات کلاچ، به جز لنت کلاچ	۵۴۰۲۳۱۰۰	۳۴
۰/۵۸	۱۷۸۹	آلیاژهای مس برآساس مس - روی	۶۹۱۱۱۰۰۰	۳۵
۰/۵۷	۱۷۶۶	آب سیب با مقیاس بریکس	۷۰۰۴۹۰۹۰	۳۶
۰/۵۳	۱۶۴۳	نخ تکستوره، از نایلون	۳۹۰۱۹۰۰۰	۳۷
۰/۵۲	۱۵۹۳	اشیای سرمیز و اشیای آشپزخانه	۹۹	۳۸

۰/۵۱	۱۵۷۲	ورق شیشه‌ای غیرمذکور	۳۹۰۱۲۰۲۹	۳۹
۰/۴۹	۱۵۱۴	سایر پلیمرهای اتیلن	۴۱۰۵۱۰۰۰	۴۰
۲۰	۶۱۱۵۲	سایر	۸۷۰۳۲۳۰۰	۴۱
۱۰۰	۳۰۶۶۳۶	جمع		

مأخذ: آمارنامه گمرک جمهوری اسلامی ایران

۳-۲. پتانسیل وارداتی از ایران

طبق بررسی‌های به عمل آمده از سوی وزارت بازرگانی جمهوری اسلامی ایران، پتانسیل‌های وارداتی ترکیه از ایران شامل اقلام کالایی جدول شماره ۳۹ است. اطلاعات این جدول برای صادرکنندگان ایران کاملاً مفید است. همچنین کالاهای کشاورزی (از جمله پسته، کیوی، هندوانه و ...) نیز دارای پتانسیل مناسبی جهت صدور به ترکیه هستند.

جدول ۳۹. پتانسیل وارداتی ترکیه از ایران

ردیف	کد HS	عنوان
۱	۲۷۰۹۰۰	نفت خام و روغن حاصل از مواد معدنی قیری
۲	۴۱۰۲۲۱	پوست خام حیوانات از نوع گوسفند یا بره به صورت اسیدشویی شده
۳	۲۷۱۱۱۹	سایر گازها
۴	۳۹۰۴۱۰	پلی (کلروروبنیل) مخلوط نشده یا سایر مواد
۵	۲۷۱۱۱۲	پروپان
۶	۹۴۰۳۶۰	سایر مبلمان چوبی
۷	۷۲۰۸۲۲	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج
۸	۲۹۰۱۲۱	اتلین
۹	۴۰۰۲۱۹	سایر کائوچوهای سنتتیک و شبه کائوچوی مشتق از روغن‌ها
۱۰	۲۹۰۲۴۴	ایزومرهای اکسیلن به صورت مخلوط
۱۱	۵۲۰۸۱۲	پارچه‌های تار و پود باف از پنبه، ساده باف

سایر مصنوعات از مواد پلاستیکی	۳۹۲۶۹۰	۱۲
پارا - اکسیلن	۲۹۰۲۴۳	۱۳
سود سوزآور و پتاس سودآور به صورت محلول در آب	۲۸۱۵۱۲	۱۴
متانول (الکل متیلک)	۲۹۰۵۱۱	۱۵
آمونیاک بدون آب	۲۸۱۴۱۰	۱۶
سایر تراکتورها	۸۷۰۲۹۰	۱۷
سایر مصنوعات از روی	۷۹۰۹۱۱	۱۸
محصولات مناسب برای استفاده به عنوان چسب یا چسباننده	۳۵۰۶۱۰	۱۹
صفحه، ورق و نوار از مس به صورت طومار	۷۴۰۹۲۱	۲۰
کربن (دوده کربن و سایر اشکال کربن)	۲۸۰۳۰۰	۲۱
سایر فرو سیلیسیوم	۷۲۰۲۲۹	۲۲
لواستر و سایر وسایل روشنایی برقی برای آویختن و نصب کردن	۹۴۰۵۱۰	۲۳
سایر کفشها	۶۴۰۲۱۹	۲۴
سایر مونوالکیل اترهای اتیلن گلیکول یا دی اتیلن گلیکول	۲۹۰۹۴۴	۲۵
کائوچوی بوتادین	۴۰۰۲۲۰	۲۶
دی کلرواتان (دی کلرو اتیلن)	۲۹۰۳۱۵	۲۷

مأخذ: گزارش کشورهای عضو پیمان D8

۳. صادرات ترکیه به ایران

در این قسمت به بررسی وضعیت صادرات ترکیه به ایران می‌پردازیم. برای این منظور نخست وضعیت صادرات ترکیه را در سطح گروه کالایی و سپس در سطح اقلام صادراتی به ایران بررسی و در انتها نیز پتانسیلهای صادراتی ترکیه را معرفی می‌کنیم.

۳-۱. گروه کالایی

در سال ۲۰۰۶ میلادی، مطابق اطلاعات سایت Trademap، ارزش صادرات ترکیه به ایران حدود ۴۰۰ میلیون دلار بوده است که در مقایسه با اطلاعات گمرک جمهوری

اسلامی مقدار کمتری را نشان می‌دهد. مطابق اطلاعات جدول شماره ۴۰، بیشترین ارزش صادرات ترکیه به ایران مربوط به گروه دیگهای بخار و بویلر (کد ۸۴) بوده است که ۶۰ میلیون دلار ارزش داشته است. پس از آن چوب، اشیای چوبی با ۵۰ میلیون دلار در مرتبه بعدی قرار گرفته است.

جدول ۴۰. ارزش صادرات ترکیه به ایران در سال ۲۰۰۶ به تفکیک گروه کالایی (هزار دلار)

ردیف	کد تعرفه	نوع کالا	واردات از ایران		واردات از جهان	
			ارزش	رشد سالانه % ۲۰۰۲-۲۰۰۶	ارزش	رشد سالانه % ۲۰۰۲-۲۰۰۶
۱	۸۴	رآکتورها، دیگهای بخار و بویلر	۵۹/۹۶۷	۲۰	۲/۰۷۱/۲۷۶	۵
۲	۴۴	چوب و اشیای چوبی	۴۹/۵۷۸	۳۸	۱۷۶/۹۰۷	۱۵
۳	۷۳	مصنوعات از چدن و آهن	۴۸/۶۴۲	۷۳	۱/۹۰۱/۵۲۸	۱۷
۴	۹۴	مبل و تختخواب	۳۰/۹۹۳	۹۹	۷۱۳/۲۲۸	۲۰
۵	۳۹	مواد پلاستیکی	۲۷/۹۸۷	۲۰	۱.۳۷۷.۳۰۴	۲۳
۶	۸۷	وسایل نقلیه زمینی	۲۴/۴۸۱	۱۶	۱.۶۷۸.۴۰۱	-۷
۷	۷۲	چدن، آهن، فولاد	۲۳/۵۸۷	-۲	۳.۸۶۷.۴۰۱	۱۸
۸	۵۴	رشته‌های سنتنیک	۱۹/۳۷۷	۷۱	۴۶۹.۸۸۲	۲
۹	۸۵	ماشین‌آلات	۱۳/۸۴۹	-۱۰	۲/۷۲۷/۹۷۳	۴
۱۰	۵۸	پارچه	۱۳/۲۳۲	۲۳۲	۳۹۶/۶۶۹	۹
۱۱	۴۸	کاغذ و اشیای کاغذی	۱۰/۱۳۴	-۲	۲۱۸/۳۱۳	-۳
۱۲	۳۳	روغنهای اسانسی	۹/۱۱۹	۱۱۹	۱۵۹/۴۴۵	۱۶
۱۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی	۸/۶۰۵	۲۳	۱۳۴/۳۵۷	۹
۱۴	۸۳	مصنوعات فلزی	۷/۸۲۲	۴۱	۲۳۰/۲۶۹	۲۶

۱۵	۵۵	الیاف سنتیک	۷/۰۸۴	۱۳	۴۹۴/۱۴۳	۲
۱۶	۲۵	نمک، گوگرد....	۶/۳۶۴	۵۲	۶۴۷/۸۸۵	۶
۱۷	۶۳	سایر اشیای نسجی	۴/۷۸۶	۲۳۸	۱/۴۶۶/۸۱۰	۵
۱۸	۷۶	آلومینیوم	۴/۶۸۷	۷	۵۳۷/۵۰۲	۱۶
۱۹	۳۵	مواد آلومینوئید	۳/۷۷۰	۳۴	۲۴/۴۹۴	۷
۲۰	۵۷	فرش	۳/۵۳۷	۲۱۳	۶۵۲/۵۷۰	۲۵

www.trade map.org

۳-۲. اقلام صادراتی

جدول شماره ۴۱، ارزش صادرات ترکیه به ایران را در سال ۱۳۸۵ به تفکیک اقلام عمده صادراتی نشان می‌دهد. اطلاعات این جدول، از آمارنامه گمرک جمهوری اسلامی ایران استخراج شده است. به طوری که مشاهده می‌شود، پس از سیگار، قطعات تراکتور، فیبر، لوله و توتون در مرتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند.

جدول ۴۱. اقلام عمده صادرات غیرنفتی ترکیه به جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۵ (هزار دلار)

ردیف	کد تعرفه	شرح کالا	ارزش	درصد
۱	۲۴۰۲۲۰۰۰	سیگار حاوی توتون	۱۰۶۳۴۹	۱۲/۴
۲	۹۸۸۷۰۱۲۰	قطعات منفصله برای تولید تراکتور	۳۶۱۲۱	۴/۲
۳	۴۴۱۱۲۹۰۰	تخته فیبر کار شده	۳۴۳۵۲	۴
۴	۷۳۰۵۱۱۰۰	لوله از آهن یا از فولاد، جوش داده شده برای خطوط نفت	۳۲۰۱۴	۳/۷
۵	۲۴۰۳۱۰۰۰	توتون و تنباکو برای پیپ	۳۱۴۹۵	۳/۶۷
۶	۷۳۰۵۱۲۰۰	لوله از آهن یا فولاد جوش داده به غیر از ۷۳۰۵۱۱۰۰	۲۵۷۲۵	۳

۲/۵	۲۱۵۱۴	بنزین	۲۷۱۰۱۱۱۰	۷
۲/۴	۲۰۲۸۲	تخته فیبر کار نشده	۴۴۱۱۲۱۹۰	۸
۱/۹	۱۶۳۴۹	پاکت و قوطی چند لایه به هم فشرده	۴۸۱۹۲۰۱۰	۹
۱/۶	۱۴۰۰۴	اشیای از شیشه و سرامیک	۷۰۱۳۱۰۰۰	۱۰
۱/۵۶	۱۳۴۰۹	لوله از آهن یا از فولاد با مقطع مدور	۷۳۰۵۱۹۰۰	۱۱
۱/۵	۱۳۱۴۶	دسته الیاف از رشته‌های سنتتیک	۵۵۰۱۳۰۰۰	۱۲
۱/۳	۱۱۲۴۱	سایر قند و شکر	۱۷۰۱۹۹۰۰	۱۳
۱/۲	۱۰۱۱۲	ماشینهای رختشویی	۸۴۵۰۱۱۰۰	۱۴
۱/۱۳	۹۷۲۳	الیاف سنتتیک غیر یکسره	۵۵۰۶۳۰۰۰	۱۵
۱/۱۰	۹۴۷۴	اجزا و قطعات انباره‌های برقی	۸۵۰۷۹۰۰۰	۱۶
۰/۹۹	۸۴۴۸	کاغذ و مقوا اندوده آغشته یا پوشانده شده با موم	۴۸۱۱۶۰۰۰	۱۷
۰/۸۳	۷۱۱۹	الیاف سنتتیک غیره یکسره	۵۵۰۳۳۰۰۰	۱۸
۰/۷۸	۶۶۸۳	مبلهای چوبی	۹۴۰۳۶۰۰۰	۱۹
۰/۶۷	۵۷۶۲	نوار لبه و روکش چوبی	۳۹۲۱۹۰۱۰	۲۰
۰/۵۹	۵۰۷۴	نخ چند لایه کابله	۵۵۰۹۳۲۰۰	۲۱
۰/۵۷	۴۹۱۹	میلگرد کلاف	۷۲۱۳۱۰۱۰	۲۲
۰/۵۵	۴۶۶۵	پلیا مید	۳۹۰۸۱۰۰۰	۲۳
۰/۵۴	۴۵۹۷	اکسترودرها برای کار کردن	۸۴۷۷۲۰۰۰	۲۴
۰/۵۳	۴۵۶۱	موز	۸۰۳۰۰۰۰	۲۵
۰/۵۱	۴۴۱۱	محصولات از آهن یا فولاد	۷۲۰۹۱۶۰۰	۲۶
۰/۵	۴۲۶۳	تایر بادی نو از کائوچو برای اتومبیل	۴۰۱۱۱۰۰۰	۲۷
۰/۴۸	۴۱۲۸	ماشینهای نورد گرم و سرد	۸۴۵۵۲۱۰۰	۲۸
۰/۴۷	۴۰۵۵	ماشین‌آلات برای پر کردن و بستن بطریها	۸۴۲۲۳۰۰۰	۲۹
۰/۴۶	۴۰۳۲	شانون آهنگری شده	۸۴۰۹۹۱۴۰	۳۰
۰/۴۲	۳۵۹۳	اجزای قطعات ترانسفورماتورها	۸۵۰۴۹۰۰۰	۳۱

۰/۴۱	۳۵۹۰	اسید بریک	۲۸۱۰۰۱۰	۳۲
۰/۴۰	۳۴۵۲	پلیمرهای کلرونیلیل	۳۹۱۶۲۰۹۰	۳۳
۰/۴۰	۳۴۴۲	یخچال فریزرهای مجهز به درهای خارجی	۸۴۱۸۱۰۰۰	۳۴
۰/۳۹	۳۳۱۷	ورق با ضخامت کمتر از ۲ میلیمتر	۳۹۳۱۹۰۲۰	۳۵
۰/۳۷	۳۱۶۲	سایر پارچه‌های نسجی	۵۹۰۳۹۰۹۰	۳۶
۰/۳۶	۳۱۴۹	هادیهای برق	۸۵۴۴۴۹۰۰	۳۷
۰/۳۵	۲۹۸۳	ماشین‌آلات کار کردن روی کائوچو	۸۴۷۷۸۰۰۰	۳۸
۰/۳۴	۲۹۳۸	تتراپرات سدیم	۲۸۴۰۱۹۰۰	۳۹
۰/۳۲	۲۸۱۳	گلدوزی و قلابدوزی به صورت توپ	۵۸۱۰۹۹۰۰	۴۰
	۳۴۶۷۹۸	سایر	۹۹	۴۱
۱۰۰	۸۵۷۲۵۴	جمع		

مأخذ: آمارنامه گمرک جمهوری اسلامی ایران

۳-۳. پتانسیل صادراتی به ایران

جدول شماره ۴۲، پتانسیل صادراتی ترکیه به ایران را در سطح قلم‌های کالایی نشان می‌دهد. اطلاعات این جدول برای واردکنندگان ایرانی کاملاً مفید است.

جدول ۴۲. پتانسیل صادراتی ترکیه به ایران

ردیف	کد HS	عنوان
۱	۷۲۱۴۲۰	سایر میله‌ها از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج دارای دندان، برآمدگی
۲	۷۲۱۶۲۱	پروفیل با مقطع
۳	۵۹۰۲۱۰	پارچه استخوان‌بندی لاستیک چرخ تهیه شده از نایلون یا از سایر پلی‌آمیدها
۴	۱۰۰۳۰۰	جو
۵	۴۰۱۱۱۰	لاستیک رویی چرخ، بادی، نو، از کائوچو برای اتومبیل‌های سواری
۶	۱۰۰۱۱۰	گندم سخت

سایر نخها از پلی استرهایی که تا حدی جهت دار شده اند	۵۴۰۲۴۲	۷
میله، گرم نورد شده به صورت طومارهای نامنظم پیچیده شده	۷۲۱۳۳۱	۸
سایر صفحه‌ها، ورق‌ها از پلیمرهای پروپیلن	۳۹۲۰۲۰	۹
کوپلیمرهای آکریلونیتریل - بوتادین - استیرن	۳۹۰۳۳۰	۱۰
لاستیک رویی چرخ، بادی، نو، از کائوچو برای اتوبوسها و اتومبیل	۴۰۱۱۲۰	۱۱
الیاف سنتتیک غیریکسره از پلی استرها	۵۵۰۳۲۰	۱۲
سایر اجزا و قطعات مربوط به موتورهای وسایل نقلیه هوایی و موتورهای پیستونی	۸۴۰۹۹۹	۱۳
سایر قطعات مربوط به ماشین آلات شماره ۸۴۲۵ تا ۸۴۳۰	۸۴۳۱۴۹	۱۴
سایر شیشه فلوت	۷۰۰۵۲۹	۱۵
برج و منجنیق	۷۳۰۸۲۰	۱۶
سایر ماشینهای ابزار برای کار کردن روی فلز یا آهنگری، چکش کاری یا ...	۸۴۶۲۲۹	۱۷
سایر ورق‌ها و نوار نازک از آلومینیوم	۷۶۰۷۱۹	۱۸
الیاف سنتتیک غیریکسره از آکریلیک یا مدا کریلیک	۵۵۰۶۳۰	۱۹
سایر میله‌ها، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا اگستروود شده	۷۲۲۸۳۰	۲۰
سایر ماشین آلات و دستگاه‌ها برای پاک کردن، جور کردن یا درجه بندی بذور	۸۴۳۷۸۰	۲۱
سایر الیاف شیشه‌ای	۷۰۱۹۹۰	۲۲
سولفات باریم طبیعی (باریت)	۲۵۱۱۱۰	۲۳
الکترودهای اندود شده برای جوشکاری با قوس الکتریکی، از فلزات معمولی	۸۳۱۱۱۰	۲۴
محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولاد غیر ممزوج	۷۲۰۹۲۲	۲۵
مفتول به هم تابیده، طناب و کابل	۷۳۱۲۱۰	۲۶
سایر مفتولها از سایر فولادهای ممزوج	۷۲۲۹۹۰	۲۷
اکسیدهای بر، اسیدهای بریک	۲۸۱۰۰۰	۲۸
مشتقات کربنات منیزیم	۲۵۱۹۹۰	۲۹

۴. روابط اقتصادی دو کشور

در پی اتخاذ سیاست گسترش روابط تجاری و سیاسی ایران با کشورهای همسایه در سالهای اخیر و همزمانی آن با سیاستهای تنش‌زدایی ترکیه با همسایگان خویش، روابط دو کشور در دهه گذشته در مقایسه با دوره‌های قبل از آن گرم‌تر شده است. هر دو کشور سعی کرده‌اند که از فراز و نشیب‌های گذشته دوری جسته و دیگری را به عنوان دروازه ورودی خویش به بازارهای هدف ارزیابی کند.

در واقع ترکیه دروازه ورود ایران به اروپا است.

به‌طور کلی طی سالهای اخیر، ترکیه در سیاست خارجی ایران جایگاه ویژه‌ای داشته و یکی از مهم‌ترین شرکای تجاری ایران به شمار رفته است.

ترکیه نیز طی چند سال گذشته به بازار ایران هم از دید تجاری و هم از دید سرمایه‌گذاری توجه زیادی نشان داده‌اند. به‌رغم مشکلات مختلفی که بر سر راه سرمایه‌گذاری شرکتهای ترک (نظیر تاو، ترک سل و کردسا) در ایران وجود داشته است، ترکیه دومین کشور بزرگ سرمایه‌گذار در ایران به شمار می‌رود. رویکرد ایران به بازسازی اقتصادی، فرصتهای مناسبی برای این شرکتهای در کشورمان ایجاد کرده است.

۴-۱. موافقت‌نامه

جدول شماره ۴۳، فهرست موافقت‌نامه‌های رسمی امضا شده بین دو کشور را در سالهای پس از انقلاب اسلامی نشان می‌دهد.

به طوری که مشاهده می‌شود در حد فاصل سالهای ۶۰ تا ۷۵، توافق‌نامه‌ها تماماً در زمینه حمل و نقل بین دو کشور بوده است، اما از سالهای بعد ۱۳۷۱، موافقت‌نامه‌ها بیشتر به ایجاد تسهیلات در زمینه تجارت و سرمایه‌گذاری سوق پیدا کرده است.

دو کشور برای ایجاد روابط کامل اقتصادی مزیت‌های فراوانی دارند. فراهم بودن زمینه دسترسی به انرژی و منابع اولیه ارزان در ایران و فراهم بودن بازفرآوری تولیدات صنعتی متناسب با استانداردهای جهانی در ترکیه و وجود نیروی انسانی ماهر و متخصص در دو کشور از جمله مهم‌ترین مزیتها در توسعه روابط فی‌مابین است.

مبادلات تجاری دو کشور طی سالهای اخیر و بعد از شروع صادرات گاز ایران به ترکیه به سرعت روند صعودی به خود گرفته است.

البته باید درآمد حاصل از گردشگرهای ایرانی که از ترکیه دیدار می کنند و درآمد ترانزیتی را در آمار درآمدهای ترکیه از ایران در نظر گرفت.

جدول ۴۳. موافقتنامه های مبادله شده بین دو کشور ایران و ترکیه

ردیف	عنوان موافقتنامه	تاریخ امضا	آخرین وضعیت
۱	موافقتنامه حمل و نقل هوایی	۶۱/۷/۲۸	تصویب مجلس ۶۳/۱۰/۲۳ تأیید شورای نگهبان ۶۳/۱۲/۷ لازم الاجرا گردید ۶۳/۱۲/۷
۲	موافقتنامه حمل و نقل دریایی	۷۵/۱۰/۱	تصویب مجلس ۷۶/۵/۱۴ تأیید شورای نگهبان ۷۶/۵/۱ لازم الاجرا گردید ۸۱/۱۱/۱۱
۳	موافقتنامه حمل و نقل جاده ای	در سال ۵۹ و سال ۷۴	تصویب مجلس ۷۵/۶/۲۱ تأیید شورای نگهبان ۵۹/۷/۱ لازم الاجرا گردید ۷۵/۷/۱۲
۴	موافقتنامه همکاری های گمرکی	۷۹/۹/۳	تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان ۸۲/۱۰/۲۳
۵	موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف	۸۱/۳/۲۷	تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان ۸۲/۱۰/۲۳
۶	موافقتنامه بازرگانی	۷۵/۱۰/۱	تصویب مجلس ۷۹/۱۲/۳ تأیید شورای نگهبان ۷۹/۱۲/۱۰
۷	موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه گذاری ها	۱۳۷۵	تصویب مجلس ۸۰/۱۰/۴ تأیید شورای نگهبان ۸۰/۱۰/۱۸

۴-۲. اجلاسها

جدول شماره ۴۴، فهرست و مشخصات اجلاسهای رسمی تجاری برگزار شده بین دو کشور را طی شش سال گذشته نشان می دهد .

جدول ۴۴. مشخصات اجلاسهای رسمی تجاری برگزار شده بین ایران و ترکیه

ردیف	اجلاس	متولی اجلاس	تاریخ	محل برگزاری
۱	اولین اجلاس کمیته مشترک تجاری	وزارت بازرگانی	خرداد ۸۱	استانبول
۲	دومین اجلاس کمیته مشترک تجاری	وزارت بازرگانی	مهر ۸۲	تهران
۳	اولین نشست نظام ترجیحات تجاری	وزارت بازرگانی	مرداد ۸۲	تهران
۴	دومین نشست نظام ترجیحات تجاری	وزارت بازرگانی	آذر ۸۲	آنکارا
۵	اولین کمیته مشترک تجارت مرزی	وزارت بازرگانی	خرداد ۷۹	تهران
۶	دومین کمیته مشترک تجارت مرزی	وزارت بازرگانی	مرداد ۸۲	آنکارا
۷	سومین کمیته مشترک تجارت مرزی	وزارت بازرگانی	مهر ۸۳	آنکارا
۸	چهارمین کمیته مشترک تجارت مرزی	وزارت بازرگانی	تیر ۸۴	ارومیه-حکاری
۹	هجدهمین اجلاس کمیسیون مشترک	وزارت امور خارجه	مرداد ۸۳	تهران
۱۰	نوزدهمین اجلاس کمیسیون مشترک	وزارت امور خارجه	اسفند ۸۵	آنکارا
۱۱	سومین اجلاس کمیته مشترک تجاری	وزارت بازرگانی	آذر ۸۶	آنکارا
۱۲	چهارمین اجلاس کمیته مشترک تجاری	وزارت بازرگانی	اردیبهشت ۸۷	تهران

۴-۳. هیئت‌های تجاری

طی پنج سال گذشته، با گرم شدن روابط تجاری بین دو کشور ایران و ترکیه، هیئت‌های تجاری مختلفی به صورت رسمی به کشور مقابل سفر کرده‌اند. برخی از این سفرها و هیئت‌های تجاری به شرح زیر است:

- ❖ اعزام هیئت تجاری توسط اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران به ترکیه
- ❖ پذیرش هیئت تجاری و صنعتی ترک طی سالهای ۸۲-۷۶ و مذاکره با تجار ایرانی
- ❖ سفر وزیر محترم بازرگانی وقت به سرپرستی هیئت تجاری و اقتصادی در زمان برگزاری نمایشگاه هفته ایران در استانبول
- ❖ سفر نخست وزیر وقت ترکیه در رأس یک هیئت عالی رتبه سیاسی، اقتصادی و تجاری سال ۸۳
- ❖ سفر وزیر مشاور وقت ترکیه در رأس یک هیئت تجاری در زمان برگزاری قطار

نمایشگاهی راه ابریشم ترکیه

- ❖ سفر یک هیئت تجاری - صنعتی از شهرک صنعتی اوستیم ترکیه جهت بازدید از صنایع ایران در سال ۸۶
- ❖ اعزام هیئت تجاری از اتاق بازرگانی جهت شرکت در شورای مشترک اتاق بازرگانی دو کشور در استانبول، سال ۸۶

۵. تحلیل موقعیت (SWOT)

در این قسمت بعد از بررسی روابط تجاری ایران و ترکیه، سعی خواهیم کرد برای ایجاد چشم‌اندازی از وضعیت آتی روابط دو کشور، وضعیت موجود را ارزیابی و تحلیل کنیم. برای این منظور از روش تحلیل موقعیت، استفاده خواهیم کرد.

به این منظور نخست نقاط ضعف^۱ و قوت^۲ روابط در کشور را بررسی کرده و سپس عوامل خارجی تأثیرگذار بر این روابط شامل تهدیدات^۳ و فرصت‌های موجود^۴ را معرفی می‌کنیم. جدول شماره ۴۵، نقاط ضعف و قوت روابط دو کشور را معرفی می‌کند.

جدول ۴۵. نقاط ضعف و قوت روابط تجاری ایران و ترکیه

ضعف‌ها

- ❖ نارضایتی طرفین از روابط پیشین تجاری
- ❖ نبودن حمایت دولت ترکیه از بازرگانان ایران
- ❖ کیفیت بد جاده‌ها و کمبود راه‌های ترانزیتی مناسب
- ❖ نبودن فعالیت مؤثر اتاق‌های بازرگانی دو کشور
- ❖ هزینه بالای صادرات هوایی
- ❖ نبودن امکان صادرات دریایی
- ❖ کمبود شعبات بانک ایرانی در ترکیه و بالعکس
- ❖ نبودن حمایت دولت طرفین از بیمه‌های قرارداد
- ❖ نبودن بازاریابی محصولات پتروشیمی ایران در ترکیه
- ❖ کوچک بودن اندازه بنگاه‌های صادراتی ایران در مقایسه با رقبا
- ❖ مشکلات زیاد در ساختار مالی و بانکی ایران

1. Weakness

2. Strength

3. Threats

4. Opportunities

قوت‌ها

- ❖ وجود مرزهای مشترک بین دو کشور
- ❖ ارزانی صادرات زمینی کالا
- ❖ وجود خطوط ریلی به هم پیوسته دو کشور
- ❖ مسلمان بودن دو کشور و دولتهای اسلامگرا
- ❖ وجود ۳ بازارچه مرزی
- ❖ عضویت در پیمانهای همکاری منطقه‌ای نظیر D8 و ECO
- ❖ امکان انتقال برخی از تکنولوژی‌ها با قیمت پائین‌بین دو کشور
- ❖ وجود مناطق آزاد و ویژه تجاری در هر دو کشور
- ❖ رشد روزافزون مبادلات تجاری در سالهای اخیر
- ❖ پتانسیلهای قوی گردشگری بین دو کشور

جدول شماره ۴۶، فرصتها و تهدیدات موجود بر سر راه روابط تجاری در کشور را نشان می‌دهد.

جدول ۴۶. فرصتها و تهدیدات روابط تجاری دو کشور

فرصتها

- ❖ نقش راهبردی ایران برای صدور کالاهای ترکی به آسیا
- ❖ رشد اقتصادی و کاهش تورم چشمگیر ترکیه در سالهای اخیر
- ❖ ظرفیتهای بالقوه معدنی، کشاورزی و صنعتی دو کشور
- ❖ توان ترکیه در تولید انرژی حرارتی
- ❖ تمایل در کشور برای سرمایه‌گذاری خارجی
- ❖ تمایل دو کشور برای تسهیل مقررات تجارت

تهدیدات

- ❖ تأثیر شدید اتحادیه اروپا بر روابط تجاری ترکیه
- ❖ روابط نزدیک دولت ترکیه با رژیم اشغالگر قدس
- ❖ تأثیر ایالات متحده آمریکا بر روابط خارجی ترکیه
- ❖ امکان تغییر دولت فعلی ترکیه
- ❖ وجود جدایی طلبان کرد ترکیه که در مرزهای دو کشور فعال هستند.

۶. پیشنهادات

پس از بررسی نقاط ضعف و قوت دو کشور ترکیه و ایران، در این قسمت پیشنهادهایی برای توسعه روابط تجاری بین دو کشور ارائه می‌شود. این پیشنهادها در سه فصل زیرساختها، روابط دوجانبه و تولید کالا تنظیم شده است.

۶-۱. زیرساختها

پیشنهادهای موجود در زمینه توسعه زیرساختها در کشور، به شرح زیر است:

- ❖ توسعه صندوقهای مالی مشترک جهت سرمایه‌گذاریهای مشترک
- ❖ توسعه بانکهای عامل مورد تأیید و حمایت دولتهای طرفین
- ❖ توسعه شرکتهای بیمه جهت بیمه سرمایه طرحهای مشترک و کلیه روابط تجاری
- ❖ توسعه حمل و نقل ریلی
- ❖ توسعه حمل و نقل جادهای
- ❖ توسعه گمرکات مرزی
- ❖ ایجاد کنسولگری در استانهای مرزی طرفین جهت سهولت در صدور اسناد و مدارک دولتی معتبر
- ❖ ایجاد منطقه آزاد تجاری در آذربایجان

۶-۲. روابط دو جانبه سیاسی، تجاری

پیشنهادهای موجود در زمینه توسعه روابط دو جانبه به شرح زیر است:

- ❖ توسعه تفاهم نامه‌های مختلف در همه مواردی که می‌توان سرمایه‌گذاری مشترک صورت داد، مانند کشاورزی، صنعتی، معدنی، گردشگری.
- ❖ تشکیل کارگروه‌های تخصصی در وزارتخانه‌های امور خارجه، بازرگانی، صنایع و معادن، کشاورزی و فرهنگ به منظور بررسی تخصصی با طرف ترک در خصوص مسائل مربوط به تفاهم نامه‌ها.
- ❖ تقویت و حضور مستمر نمایندگان بخش خصوصی در کارگروه‌های تخصصی فوق‌الذکر.
- ❖ استفاده از حقوق دائنان مجرب برای بررسی و اعمال نظر حقوقی در متن کلیه تفاهم‌نامه‌ها.
- ❖ رفع موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای به ویژه در تجارت مرزی و پیلهوری
- ❖ استفاده از تجربه‌های طرف ترک در ساخت، نگهداری انواع هتل و شرایط هتلداری
- ❖ ترغیب سرمایه‌گذاری مشترک بخش خصوصی جهت حضور در کشورهای آسیای میانه و قفقاز با توجه به اشتراکات مذهبی در زمینه ساختمان
- ❖ استفاده از تکنولوژی و دانش فنی طرف ترک در بخش کشاورزی و شیشه‌آلات
- ❖ صدور خدمات فنی و مهندسی در بخش نفت و گاز
- ❖ برقراری تجارت ترجیحی، بخصوص در مورد کالاهای پر پتانسیل ایرانی
- ❖ تولید کالا و لوازم با برند اسلامی

۶-۳. توسعه بازار و بازاریابی

پیشنهادهای موجود در زمینه توسعه بازار طرفین به شرح زیر است:

- ❖ تهیه کتاب راهنمای شرکتهای ایرانی با گرایشهای تخصصی به زبان ترکی
- ❖ تهیه کتاب گردشگری و جاذبه‌ای تاریخی جهت بازاریابی گردشگری به زبان ترکی
- ❖ استفاده از تجربیات شرکتهای ترک و ارائه روشهای نوین بسته‌بندی محصولات و

بازاریابی نوین

- ❖ ایجاد گروه تخصصی بازاریابی در سفارتخانه ایران در ترکیه
- ❖ تهیه کتاب و جزوات آموزشی و ترجمه به زبان فارسی برای مقررات و قوانین داخلی ترکیه در زمینه‌های مختلف استاندارد و گواهی‌های دولتی مربوطه
- ❖ الگوبرداری قطعی از روشهای بازاریابی شرکتهای ترک
- ❖ برگزاری همایشهای تخصصی با حضور بازرگانان و اساتید دانشگاهی
- ❖ برگزاری نمایشگاه‌های عمومی و تخصصی در نقاط مرزی
- ❖ تهیه کتاب قوانین تجارت در ایران به زبان ترکی
- ❖ تهیه اطلس راه‌های ایران و ترکیه برای رانندگان ترانزیتی دو طرف

بخش سوم پیوستها

نمایشگاه‌های ترکیه

برای اطلاع از وضعیت نمایشگاه‌ها در ترکیه می‌توان به سایت www.Exponet.ru مراجعه کرد.

بر اساس مکان برگزاری

♦ Ankara

08.04 08.04.2008	A2 Fairs - Ankara Spring 2008 International Student Recruitment Fair	Participation Business-tour
09.09 12.09.2008	Turkeybuild - 2008 Turkish Building Exhibition	Participation Business-tour

♦ Antalya

04.12 07.12.2008	Growtech Eurasia - 2008 International Horticultural, Floricultural and Agricultural Trade Exhibition	Participation Business-tour
03.12 06.12.2009	Growtech Eurasia - 2009 International Horticultural, Floricultural and Agricultural Trade Exhibition	Participation Business-tour
02.12 05.12.2010	Growtech Eurasia - 2010 International Horticultural, Floricultural and Agricultural Trade Exhibition	Participation Business-tour

♦ Gaziantep

29.05 01.06.2008	Expo Gateway to Iraq - 2008 Iraq International Fair «Gateway to Iraq»	Participation Business-tour
---------------------	--	--------------------------------

♦ Istanbul

26.03 30.03.2008	Istanbul Jewelry Show - 2008 26th International Jewelry, Silver, Watch and Equipment Fair	Participation Business-tour
05.04 06.04.2008	A2 Fairs - Istanbul Spring 2008 International Student Recruitment Fair	Participation Business-tour
09.04 12.04.2008	Istanbul Asansor - 2008 Lift Industry International Exhibition	Participation Business-tour
17.04 19.04.2008	International Symposium and Exhibition on NDT - 2008 3rd International Symposium and Exhibition on NDT	Participation Business-tour
30.04 04.05.2008	Turkeybuild - 2008 Building Building Exhibition	Participation Business-tour
08.05 11.05.2008	Isk-Sodex 2008 International Sanitary and HVAC Exhibition	Participation Business-tour
15.05 16.05.2008	IRU World Congress - 2008 31st International Road Transport Union Congress IRU	Participation Business-tour
21.05 25.05.2008	Evtteks - 2008 14th Istanbul Home Textile Exhibition	Participation Business-tour
05.06 09.06.2008	Ankomak - 2008 International Construction Machinery and Building Technology Trade Fair	Participation Business-tour
08.06 11.06.2008	Airex - 2008 International Airport and Space Exhibition	Participation Business-tour
12.06 15.06.2008	Beauty Eurasia - 2008 International Exhibition for Beauty Products, Cosmetics, Perfumery, Beauty/Hair Salons, Packaging, Private Label, Wellness and SPA	Participation Business-tour
19.06 22.06.2008	Recycling Istanbul - 2008 International Waste Management and Recycling Fair	Participation Business-tour
04.09 06.09.2008	Exponut - 2008 International Exhibition of Nuts, Dried Fruits, Equipment and Technologies for Their Production	Participation Business-tour

07.10 12.10.2008	Cebit Bilisim Eurasia - 2008 Information and Communication Technologies Fair	Participation Business-tour
20.11 23.11.2008	Broadcast, Cable & Satellite Eurasia - 2008 12th International Trade Fair and Conference for Satellite Communication, Broadcasting and TV-Content	Participation Business-tour
25.06 27.06.2009	VIV Turkey - 2009 World's Veterinary Poultry Exhibition	Participation Business-tour

♦ Izmir

13.03 16.03.2008	Flowers Show - 2008 International Ornamental Plants, Greenhouse and Landscaping Exhibition	Business-tour
09.04 09.04.2008	A2 Fairs - Izmir Spring 2008 International Student Recruitment Fair	Participation Business-tour
15.05 18.05.2008	3T - 2008 Izmir International Metal Working, Mould and Automation Technologies Fair	Participation Business-tour
23.10 26.10.2008	Turkeybuild - 2008 Turkish Building Exhibition	Participation Business-tour

♦ Konya

26.04 29.04.2007	Konmak - 2007 Production Machines and Equipment Fair	
---------------------	---	--

براساس موضوع

♦ Automobiles, Transport and Transportation

15.05 16.05.2008	IRU World Congress - 2008(Istanbul) 31st International Road Transport Union Congress IRU	Participaon Business-tour
29.05 01.06.2008	Expo Gateway to Iraq - 2008(Gaziantep) Iraq International Fair «Gateway to Iraq»	Participation Business-tour
08.06 11.06.2008	Airex - 2008(Istanbul) International Airport and Space Exhibition	Participation Butisiness-tour

21.02 24.02.2008	Konut Isyeri - 2008(Istanbul) 10th Real Estate Investing, Managing, Agent and Finance Services Exhibition
30.05 01.06.2007	Intertraffic Eurasia - 2007(Istanbul) International Exhibition of Traffic and Transport
22.05 25.05.2007	IDEF - 2007(Ankara) International Exhibition of Air Force Technologies
27.09 30.09.2005	IDEF 2005(Ankara) 7-th International Exhibition of air force technologies

♦ Municipal Management

05.04 08.04.2007	ISAF - 2007(Ankara) International Exhibition of Fire Safety Technologies and Telecommunication Security, Police and Rescue Equipment
16.11 19.11.2006	Homeland Security - 2006(Istanbul) Specialized Exhibition
06.04 09.04.2006	ISAF - 2006(Ankara) Specialized Exhibition
28.04 30.04.2005	TRTE 2005 - Transport and Logistics, Shipping and Shipbuilding(Istanbul) 3rd International Exhibition
13.05 15.05.2004	I&S Caspian and Black Sea Transport - 2004(Istanbul) The 2nd International exhibition and conference

♦ Advertising and Publishing Activities

06.02 09.02.2008	Anfas Food Product - 2008(Antalya) 15th Mediterranean Exhibition of Foodstuff, Drinks and Packings
22.11 25.11.2007	Ipack - 2007(Istanbul) International Exhibition of Packing
14.02 17.02.2007	Fabex - 2007(Antalya) Food & Beverage & Packaging Exhibition

15.09 18.09.2005	IPACK 2005(Istanbul) International Exhibition of Packing
---------------------	---

♦ Information Technologies and Communications

29.05 01.06.2008	Expo Gateway to Iraq - 2008(Gaziantep) Iraq International Fair «Gateway to Iraq»	Participation Business-tour
07.10 12.10.2008	Cebit Bilisim Eurasia - 2008(Istanbul) Information and Communication Technologies Fair	Participation Business-tour
20.11 23.11.2008	Broadcast, Cable & Satellite Eurasia - 2008(Istanbul) 12th International Trade Fair and Conference for Satellite Communication, Broadcasting and TV-Content	Participation Business-tour

♦ Culture and Art

22.10 30.10.2007	Arts and Crafts Ankara - 2007(Ankara) Ankara Arts and Handicrafts Fair
01.10 09.10.2007	Arts and Handicrafts Antalya - 2007(Antalya) Antalya Arts and Handicrafts Fair

♦ Society

05.04 06.04.2008	A2 Fairs - Istanbul Spring 2008(Istanbul) International Student Recruitment Fair	Participation Business-tour
08.04 08.04.2008	A2 Fairs - Ankara Spring 2008(Ankara) International Student Recruitment Fair	Participation Business-tour
09.04 09.04.2008	A2 Fairs - Izmir Spring 2008(Izmir) International Student Recruitment Fair	Participation Business-tour
29.05 01.06.2008	Expo Gateway to Iraq - 2008(Gaziantep) Iraq International Fair «Gateway to Iraq»	Participation Business-tour

♦ Natural Resources

19.06 22.06.2008	Recycling Istanbul - 2008(Istanbul) International Waste Management and Recycling Fair	Participation Business-tour
---------------------	--	--------------------------------

♦ **Building**

30.04 04.05.2008	Turkeybuild - 2008(Istanbul) Building Building Exhibition	Participation Business-tour
29.05 01.06.2008	Expo Gateway to Iraq - 2008(Gaziantep) Iraq International Fair «Gateway to Iraq»	Participation Business-tour
09.09 12.09.2008	Turkeybuild - 2008(Ankara) Turkish Building Exhibition	Participation Business-tour
23.10 26.10.2008	Turkeybuild - 2008(Izmir) Turkish Building Exhibition	Participation Business-tour

♦ **Industrial Exhibitions**

09.04 12.04.2008	Istanbul Asansor - 2008(Istanbul) Lift Industry International Exhibition	Participation Business-tour
17.04 19.04.2008	International Symposium and Exhibition on NDT - 2008(Istanbul) 3rd International Symposium and Exhibition on NDT	Participation Business-tour
08.05 11.05.2008	Isk-Sodex 2008(Istanbul) International Sanitary and HVAC Exhibition	Participation Business-tour
15.05 18.05.2008	3T - 2008(Izmir) Izmir International Metal Working, Mould and Automation Technologies Fair	Participation Business-tour
29.05 01.06.2008	Expo Gateway to Iraq - 2008(Gaziantep) Iraq International Fair «Gateway to Iraq»	Participation Business-tour
05.06 09.06.2008	Ankomak - 2008(Istanbul) International Construction Machinery and Building Technology Trade Fair	Participation Business-tour
08.06 11.06.2008	Airex - 2008(Istanbul) International Airport and Space Exhibition	Participation Business-tour

♦ **Furniture and Office Equipment**

30.01 03.02.2008	IMOB - 2008(Istanbul) International Istanbul Furniture Exhibition	
---------------------	--	--

28.11 02.12.2007	Tusid - 2007(Istanbul) International Hotel, Restaurant, Gastronomy Equipment and Technologies Fair
10.11 14.11.2007	Intermob - 2007(Istanbul) International Furniture Exhibition
16.05 20.05.2007	Evtteks - 2007(Istanbul) Istanbul Home Textile Exhibition
02.05 06.05.2007	IMOB - 2007(Istanbul) International Istanbul Furniture Exhibition

♦ Petroleum, Gas, Chemistry

27.03 29.03.2007	TUROGE - 2007(Ankara) 6th Turkish Exhibition and Conference of Oil-and-Gas Refining Industry
22.03 25.03.2007	Istanbul Boru - 2007(Istanbul) 3rd International Specialized Exhibition of Pipe Industry
31.05 02.06.2006	AEGPL Congress 2006 - International LPG Exhibition(Istanbul) International Exhibition and Congress about Liquefied Following Gas
28.03 30.03.2006	TUROGE - 2006(Ankara) The 6-th Exhibition and Conference of Oil-and-Gas Processing Industry

♦ Medicine and Health Care

29.05 01.06.2008	Expo Gateway to Iraq - 2008(Gaziantep) Iraq International Fair «Gateway to Iraq»	Participation Business-tour
---------------------	---	--------------------------------

♦ Agriculture, Food Industry

13.03 16.03.2008	Flowers Show - 2008(Izmir) International Ornamental Plants, Greenhouse and Landscaping Exhibition	Business-tour
04.09 06.09.2008	Exponut - 2008(Istanbul) International Exhibition of Nuts, Dried Fruits, Equipment and Technologies for Their Production	Participation Business-tour

04.12 07.12.2008	Growtech Eurasia - 2008(Antalya) International Horticultural, Floricultural and Agricultural Trade Exhibition	Participation Business-tour
25.06 27.06.2009	VIV Turkey - 2009(Istanbul) World's Veterinary Poultry Exhibition	Participation Business-tour
03.12 06.12.2009	Growtech Eurasia - 2009(Antalya) International Horticultural, Floricultural and Agricultural Trade Exhibition	Participation Business-tour
02.12 05.12.2010	Growtech Eurasia - 2010(Antalya) International Horticultural, Floricultural and Agricultural Trade Exhibition	Participation Business-tour

♦ Consumer Goods

26.03 30.03.2008	Istanbul Jewelry Show - 2008(Istanbul) 26th International Jewelry, Silver, Watch and Equipment Fair	Participation Business-tour
21.05 25.05.2008	Evteks - 2008(Istanbul) 14th Istanbul Home Textile Exhibition	Participation Business-tour
29.05 01.06.2008	Expo Gateway to Iraq - 2008(Gaziantep) Iraq International Fair «Gateway to Iraq»	Participation Business-tour
12.06 15.06.2008	Beauty Eurasia - 2008(Istanbul) International Exhibition for Beauty Products, Cosmetics, Perfumery, Beauty/Hair Salons, Packaging, Private Label, Wellness and SPA	Participation Business-tour

هتل‌های ترکیه

برای آگاهی از وضعیت هتل‌ها در ترکیه، کاربر می‌تواند به سایت www.directrooms.com مراجعه کند. با ورود به این سایت و انتخاب Turkey می‌توان فهرست کاملی از هتل‌ها و وضعیت آنها در این کشور به دست آورد. با ورود به صفحه اول، فهرست کامل هتل‌ها مشاهده می‌شود.

با انتخاب هریک از هتل‌های مورد نظر، می‌توان مشخصات آن هتل از جمله درجه هتل،

تعداد اتاقها، نوع ، موقعیت، نشانی، تلفن تماس، امکانات هتل، امکانات اتاقها، قیمت اتاقها، تصاویری از قسمتهای مختلف هتل و... را مشاهده کرد.

facilities : در این تب می توان نمای بیرونی هتل، درجه، نوع، تعداد اتاقها و امکانات هتل را مشاهده کرد.

Address-location : با انتخاب این تب می توان موقعیت مکانی هتل، نشانی هتل و نقشه را مشاهده کرد.

Picture : با انتخاب این تب تصاویری از قسمتهای مختلف هتل از جمله اتاقها، رستوران، سالن کنفرانس و... مشاهده می شود.

تعدادی از هتلهای ترکیه همراه با مشخصات

شهر	نام هتل	درجه	موقعیت	نوع هتل	نشانی
Ankara	Ogulturk Hotel	***	Central 25 Kms To The Nearest Airport (Esenboga) 10 Minute Walk To The Nearest Metro Station (Ulus) Close To The Station (Ankara Garf) 10 Minute Walk To The Nearest Bus Stop 3 Km To The Nearest Fair Site (Altinpark)	First Class Modern Hotel	Ogulturk Hotel Ruzgarli Esdost Sokak No:6 06030 Ulus/Ankara Turkey
Ankara	Dedeman Hotel	*****	Central 1 Kms To City Centre 31 Kms To The Nearest Airport (Etimesgut) 4 Km To The Nearest Station (Town Terminal Or Rail Road) 5 Minute Walk To The Nearest Bus Stop	Deluxe Class Modern Hotel	Dedeman Hotel Akay Caddesi Bm Sok. 1 06660 Ankara Turkey

Antalya	Sheraton Voyager Hotel	*****	Central 1 Kms To City Centre 11 Kms To The Nearest Airport (St Anton) 1 Km To The Nearest Station (Station (Walking Distance)) 5 Minute Walk To The Nearest Bus Stop 1 Km To The Nearest Fair Site (Glass Pyramid	Deluxe Class Modern Hotel	Sheraton Voyager Hotel 100 Yil Bulvari 07050 Antalya Turkey
Antalya	Alp Pasa Hotel	**	Central 10 Kms To The Nearest Airport (Antalya)	First Class Traditional Hotel	Alp Pasa Hotel Barbaros Mahallesi Hesapci Sokak No:30 Kaleici - Antalya Turkey
Cesme	Albano Hotel Cesme	**	Near Centre 2 Kms To City Centre 80 Kms To The Nearest Airport (Izmir)	Tourist Class Traditional Hotel	Albano Hotel Cesme Anfi Theatre Karsisi Denizy St No. 35 Cesme Turkey
Istanbul	Olimpiyat Hotel Istanbul	**	Sultanahmet / Topkapi Palace / Grand Bazaar 18 Kms To The Nearest Airport (Ataturk) 2 Minute Walk To The Nearest Metro Station (Gulhane) Close To The Station (Sirkeci) 10 Minute Walk To The Nearest Bus Stop 5 Km To The Nearest Fair Site (Cnr)	Tourist Class Modern Hotel	Olimpiyat Hotel Istanbul Ebusuud Cad. Erdogan Sok No.6 34410 Sirkeci-Istanbul Turkey

Istanbul	Swissotel Hotel Istanbul	*****	New City / Taksim 24 Kms To The Nearest Airport (Ataturk) 15 Minute Walk To The Nearest Metro Station (Taksim) 1 Km To The Nearest Station (Besigtas) 5 Minute Walk To The Nearest Bus Stop	Deluxe Class Modern Hotel	Swissotel Hotel Istanbul Bayildim Caddesi 2 Macka Besiktas 80680 Istanbul Turkey
Izmir	Kocaman Hotel	***	Central 10 Kms To City Centre 16 Kms To The Nearest Airport (Adnan Menderes)	Superior Tourist Class Modern Hotel	Kocaman Hotel Gaziler Cad 1195 Sok No 2, Yenisehir Izmir 3512 Turkey
Kusadasi	Pamay Hotel	***	Central 3 Kms To City Centre 90 Kms To The Nearest Airport (Adnan Menderes)	Superior Tourist Class Traditional Hotel	Pamay Hotel Bayrakli Dede Mahallesi Cevreyolu Uzeri No: 6 Kusadasi 9400 Turkey
Marmaris	Grand Cettia Hotel	*****	Central 3 Kms To City Centre 98 Kms To The Nearest Airport (Dalaman) 6 Km To The Nearest Station (Bus Station)	Superior First Class Modern Hotel	Grand Cettia Hotel Sehit Ahmet Benler Cad. No: 97 48700 Armutalan Marmaris Turkey

برای اطلاع از وضعیت هتلها در ترکیه به سایتهای www.asiarooms.com و www.all-hotels.com نیز می‌توان رجوع کرد.

مناطق آزاد تجاری ترکیه

سایت، نشانی، تلفن و نمابر مدیریت مناطق آزاد تجاری ترکیه و اپراتورهای

شرکت بازرگانی:

T.R Prime Ministry, Undersecretariat For Foreign Trade,
General Directorate of Free Zones,
06510 Emek/Ankara Turkey
Phone: (0312) 204 75 00 Switchboard(*)
(0312) 212 58 90 - 212 82 58 - 212 82 59
Head of Departments for Assessment and Enforcement
Fax: (0312) 212 89 06
E-Mail: Sbgm@ Foreigntrade.Gov.Tr
(*) Dial After 204 ++ ++ If you know the extention.

Free Zone Directorates	Free Zone Operator-Founder/ Operator Firms
Mersin Free Zone Directorate P.K. 15 Mersin Phone : (0324) 238 75 94 238 75 95 Fax : (0324) 238 75 98	Mersin Free Zone Operator Inc. -Mesbas P.K. 01 Mersin Phone : (0324) 238 74 27 238 74 26 Fax: (0324) 238 74 10 www.mesbas.com.tr
Antalya Free Zone Directorate P.K. 1 S.B.07070 Yeniliman Antalya Phone : (0242) 259 01 88 259 14 42 Fax : (0242) 259 09 34 www.ant-free-zone.org.tr	Antalya Free Zone Operator Inc. - Asbas P.K. 002 07070 Yeniliman- Antalya Phone : (0242) 259 09 30 259 09 31 Fax: (0242) 259 09 32 www.asbas.com.tr
Aegean Free Zone Directorate Akçay Cad.No:1441/ Gaziemir/Izmir Phone : (0232) 251 02 4454 54 251- Fax : (0232) 251 16 62	Aegean Free Zone Founder-Operator Inc. - Esbas Akçay Cad.No:1441/ Gaziemir/Izmir Phone: (0232) 251 38 5151 39 251- Fax: (0232) 251 08 42 www.esbas.com.tr
Istanbul Ataturk Airport Free Zone Directorate Havalimani 34830 Yesilköy/Istanbul Phone : (0212) 465 00 65 465 00 66 465 00 67 465 01 24 465 01 25 Fax : (0212) 465 00 68	Istanbul Ataturk Airport. Free Zone Founder-Operator Inc. -Isbi Havalimani 34830 Yesilköy/Istanbul Phone : (0212) 465 00 00 Santral: (0212) 465 01 24 Fax : (0212) 465 00 09 www.isbi.com.tr

<p>Trabzon Free Zone Directorate 61100 Trabzon Limaniçi-Trabzon Phone : (0462) 326 18 07 326 03 43 326 42 33 Fax: (462) 326 42 35</p>	<p>Trabzon Free Zone Founder-Operator Inc. - Transbas Trabzon Limani Trabzon Phone: (0462) 326 38 00 326 38 06 Fax: (0462) 326 38 07</p>
<p>Istanbul Leather & Industry Free Zone Directorate Aydinli-Orhanli Mevkii 81464 Tuzla/ Istanbul Phone : (0216) 394 12 61 394 21 28 Fax : (0216) 394 12 53</p>	<p>Istanbul Leather & Industry Free Zone Founder-Operator Inc. - Desbas Aydinli-Orhanli Mevkii 81464 Tuzla/ Istanbul Phone: (0216) 394 18 87 (3 Lines) Fax (0216) 394 12 68 www.desbas.com.tr</p>
<p>Istanbul Stock Exchange Free Zone Directorate Tuncay Artun Cad. 34467 Emirgan/ Istanbul Phone: (0212) 298 21 00 298 33 46 298 23 76 Fax : (0212) 298 25 37 www.imkb.gov.tr</p>	<p>Istanbul Stock Exchange Free Zone Founder-Operator Inc. - Tuncay Artun Cad. 34467 Emirgan/Istanbul Phone: (0212) 298 23 76, 298 23 46 Fax: (0212)298 25 00 (0212)298 25 00 www.imkb.gov.tr</p>
<p>East Anatolian Free Zone Directorate 23 Temmuz Fuar Alani 25050 Erzurum Phone: (0442) 235 25 30 235 28 51 Fax: (0442) 235 28 52 www.erzurumsbm.net</p>	<p>EasT Anatolian Free Zone Founder-Operator Inc. - Dasbas 23 Temmuz Fuar Alani 25050 Erzurum Phone: (0442) 235 22 44 235 22 46 Fax: (0442) 235 22 45 www.erzurumsbm.net</p>
<p>Mardin Free Zone Directorate Organize San.Böl. 47060 Mardin Phone : (0482) 215 20 70 215 16 94 215 20 55 Fax : (0482) 215 15 17</p>	<p>Mardin Free Zone Founder-Operator Inc - Masbas- Organize San.Böl.47060 Mardin Phone: (0482) 215 19 82 Fax: (0482) 215 15 27 www.masbas.com</p>
<p>Rize Free Zone Directorate Engindere Mah.Küçük San. Sitesi Yani 53100 Rize Phone : (0464) 226 09 52 226 09 53 226 09 55 Fax : (0464) 226 09 56</p>	<p>Rize Free Zone Founder-Operator Inc. – Risbas Engindere Mah. Küçük San.Sitesi Yani 53100 Rize Phone: (0464) 226 58 59 Fax :(0464) 226 09 57</p>

<p>Istanbul Thrace Free Zone Directorate Karatoprak Mevkii Ferhatpasa Mah.Nato Karpýsý Çatalca/Istanbul Phone : (0212) 789 29 33 Fax : (0212) 786 60 22</p>	<p>Istanbul Thrace Free Zone Founder- Operator Inc. – Isbas Karatoprak Mevkii Ferhatpasa Mah.Nato Karsisi Çatalca/Istanbul Phone: (0212) 789 29 33 Fax : (0212) 786 60 22 www.isbas.com.tr</p>
<p>Izmir Menemen Leather Free Zone Directorate Maltepe Köyü Panaz Tepe Mevkii Menemen/Izmir Phone : (0232) 842 66 27 842 66 24 842 66 35 Fax : (0232) 842 63 47</p>	<p>Izmir Menemen Leather Free Zone Founder Operator Inc. - Idesbas Maltepe Köyü Panaz Tepe Mevkii Menemen/Izmir Phone: (0232) 842 67 51 842 67 52 842 63 11 842 63 12 fax:(0232) 842 64 57 www.idesbas.com</p>
<p>Samsun Free Zone Directorate Limaniçi 55100 Samsun Phone : (0362) 445 30 14 (0362) 445 17 46 (0362) 445 14 89 Fax : (0362) 445 11 08</p>	<p>Samsun Free Zone Founder Operator Inc. - Sasbas Limaniçi 55100 Samsun Phone: (362) 445 18 18 Fax: (362) 445 08 45 www.sasbas.com</p>
<p>Kayseri Free Zone Directorate P.K. 105 Kayserý Phone : (0352) 311 39 80 311 39 81 Fax : (0352) 311 39 82</p>	<p>Kayseri Free Zone Founder Operator Inc. - Kayser Ankara Yolu 15.Km. Ambarli Mevkii Kayseri Phone : (0352) 311 39 88 311 39 89 Fax: (0352) 311 39 87 www.kayser.com.tr</p>
<p>Adana-Yumurtalik Free Zone Directorate P.K.10 01920 Ceyhan/Adana PhoNe (0322) 634 20 80 634 20 82 634 20 70 Fax : (0322) 634 20 71</p>	<p>Adana Yumurtalik Free Zone Founder Operator Inc. - Tayseb P.K. 10 01920 Ceyhan/Adana Phone: (0322) 634 20 80 Fax: (0322) 634 20 90 www.tayseb.com</p>
<p>Europe Free Zone Directorate P.K. 350 59860 Çorlu / Tekirdag Phone (0282) 691 10 53 691 10 54 Fax : (0282) 691 10 59</p>	<p>Europe Free Zone Founder Operator Inc. P.K. 363 59860 Çorlu / Tekirdag Phone: (0282) 691 10 10 (15 Lines) Fax: (0282) 691 10 26 www.asb.com.tr</p>

Gaziantep Free Zone Directorate P.K. 1160 27120 Gaziantep Phone (0342) 359 10 30 359 10 31 (4 Lines) Fax : (0342) 359 10 35 Www.Freezone-Antep.Gov.Tr	Gaziantep Free Zone Founder Operator Inc. - Gasbas 27500 Aktoprak Mevkii/G.Antep Phone (0342) 359 10 20 337 33 26 337 33 27 Fax: (0342) 350 10 25 Www.Gasbas.Com
Bursa Free Zone Directorate Hisar Mevkii Liman Yolu P.K. 35 Gemlik/Bursa Phone: (0224) 524 87 87 524 87 89 Fax: (0224) 524 87 88	Bursa Free Zone Founder Operator Inc. - Buseb P.K. 16159 Bursa Phone: (0224) 519 02 05 Fax: (0224) 519 02 96 Www.Buseb.Com.Tr
Denizli Free Zone Directorate 20350 Çardak/Denizli Phone: (0 258) 851 11 19 851 10 16 Fax: (0 258) 851 10 38	Denizli Free Zone Founder Operator Inc. - Denser Enver Pasa Cad. No:5 Kat:4 Denizli Phone: (0 258) 851 11 80 Fax: (0 258) 851 10 35 www.DenSer.Com.Tr
Kocaeli Free Zone Directorate Yeni Köy Arpalý Mevkii P.K. 33 Gölcük/Kocaelý Phone: (262) 341 38 41 341 38 50 Fax: (262) 341 38 21	Kocaeli Free Zone Founder Operator Inc. - Kosbas Kocaeli Serbest Bölgesi Yeniköy/Kocaeli Phone: (262) 341 38 41 - 341 38 58 Fax: (262) 341 38 60 www.kosbas.com.tr
Tubitak Marmara Research Center Technology Free Zone P.K.56 41470 Gebze/Kocaeli Phone: (262) 644 53 71 Fax : (262) 646 30 45	Tubitak Marmara Research Center P.K. 21 41470 Gebze/Kocaeli Phone : (262) 644 53 71 Fax: (262) 646 30 45 www.mam.gov.tr/teknopark

دانشگاه‌های ترکیه

مهم‌ترین دانشگاه‌های کشور ترکیه عبارت‌اند از:

دانشگاه جلال بایار	دانشگاه بالیکسیر	دانشگاه آبان‌تیز تبا‌یسال
دانشگاه ۱۸ مارس چاناک قلعه	دانشگاه باشکنت	دانشگاه آک دنیز
دانشگاه چوکوراوا	دانشگاه بیکن‌ت	دانشگاه آنکارا

دانشگاه غازیانپ	دانشگاه بیلگی استانبول	دانشگاه جمهوری سیواس
دانشگاه آتاترک	دانشگاه بیلکنت	دانشگاه سلیمان دمیرل
دانشگاه آنیلیم	دانشگاه بغازچی	دانشگاه دجله
دانشگاه باغچه شهر	دانشگاه چاغ	دانشگاه دوغوش
دانشگاه استانبول	دانشگاه قفقاز قارص	دانشگاه قارا آلماس زونگولداک
دانشگاه قوجاایلی	دانشگاه فرهنگ استانبول	دانشگاه مال تپه
دانشگاه موغلا	دانشگاه مصطفی کمال ختای	دانشگاه نیغده
دانشگاه پاموک قلعه	دانشگاه سابانچی	دانشگاه ساکاریا
دانشگاه اولوداغ	دانشگاه یوزونجوییل	دانشگاه یدی تپه
دانشگاه دوکوز ایلول	دانشگاه غازی	دانشگاه غازی عثمان پاشا
دانشگاه دوملوپینار کوتاهیا	دانشگاه حاجت تپه	دانشگاه فنی استانبول
دانشگاه اژه	دانشگاه خلیج	دانشگاه غازی
دانشگاه ارجیس	دانشگاه حران شانلی اورفا	دانشگاه خاورمیانه
دانشگاه فاتح	دانشگاه کادیر خاص	دانشگاه سلجوق
دانشگاه فرات	دانشگاه اینونومالاتیا	دانشگاه دوکوز ایلول
دانشگاه گالاتاسرای	دانشگاه ایشیک	دانشگاه معمار سینان
دانشگاه فنی کارادنیز	دانشگاه قوچ	دانشگاه مرمره استانبول

دفاتر خدماتی و مسافرتی شرکت هواپیمایی

شهر	نشانی	تلفن / نامبر / پست الکترونیکی
آدانا	Prpf.Dr.Nurset fisek Caddesi No:22 01120, Seyhan/Adana	تلفن: ۰۳۲۲۴۵۷۰۲۲۲ نامبر: ۰۳۲۲۴۵۴۳۰۸۸
آنکارا	Ataturk Bulvan, No:154 Kavaklidere/Ankara	تلفن: ۰۳۱۲۴۲۸۰۲۰۰ (خط ۵) نامبر: ۰۳۱۲۴۲۸۱۶۸۱ abayka@thy.com

تلفن: ۰۳۱۲۳۹۸۰۱۰۰ (خط ۵) نمابر: ۰۳۱۲۳۹۸۰۳۳۶	(فرودگاه اسن بوغا) Esenboga Hava Limani, Ankara	آنکارا
تلفن: ۰۳۱۲۳۱۰۳۵۵۵ نمابر: ۰۳۱۲۳۱۰۳۵۷۵	(شرکت حاواش) Havas Burosu, Ankara	آنکارا
تلفن: ۰۲۴۲۲۴۳۴۳۸۳ (خط ۷) نمابر: ۰۲۴۲۲۴۸۴۷۶۱ mcavusoglu@thy.com	Gulluk Caddesi, Telekom Bitisigi Fatih Apartman-Daire:8, Antalya	آنتالیا
تلفن: ۰۲۴۲۳۳۰۳۲۳۰-۰۲۴۲۳۳۰۳۲۳۴ نمابر: ۰۲۴۲۳۳۰۳۶۰	Hava Limani, Antalya (فرودگاه)	آنتالیا
تلفن: ۰۲۵۲۷۹۲۵۳۹۵ نمابر: ۰۲۵۲۷۹۲۵۳۹۶ Doztirpan@thy.com	Hava Limani, Dalaman (فرودگاه)	دالامان
تلفن: ۰۳۴۲۲۳۰۱۵۶۳ نمابر: ۰۳۴۲۲۳۰۱۵۶۷	Ataturk Buvar, No: 30/B, Gaziantep	گاری آنتپ
تلفن: ۰۳۴۲۵۸۲۱۰۱۱ نمابر: ۰۳۴۵۸۲۱۱۱۱	Hava Limani, Gaziantep (فرودگاه)	گاری آنتپ
تلفن: ۰۲۱۲۲۲۵۰۵۵۶ نمابر: ۰۲۱۲۲۴۰۲۹۸۴	Cumhuriyet Caddesi, No: 199201/ kat:3, Elmadag/Istanbul	استانبول
تلفن: ۰۲۱۶۴۱۸۴۴۸۶ نمابر: ۰۲۱۶۳۳۰۶۸۷۴	Kadikoy recep Peker Caddessi No: 27 81040, Kzitoprak/Istanbul	استانبول
تلفن: ۰۲۱۲۲۵۲۱۱۰۶ نمابر: ۰۲۱۲۲۴۹۴۴۴۶	Cumhuriyet Caddesi, Gezi Dukkanlan No: 7 80090, Taksim/Istanbul	استانبول
تلفن: ۰۲۱۲۶۶۳۴۷۴۴ نمابر: ۰۲۱۲۶۶۳۴۷۴۴	(فرودگاه آنانوری) Ataturk Hava Limani, Yesilkoy/Istanbul	استانبول
تلفن: ۰۲۱۶۵۸۸۰۲۰۰ نمابر: ۰۲۱۶۵۸۸۰۲۰۱	(فرودگاه سابیها گوکچن) Sabihan Gokcen, Istanbul	استانبول
تلفن: ۰۲۳۲۴۸۴۱۲۲ (خط ۵) نمابر: ۰۲۳۲۴۸۳۶۲۸۱	Gaziosmanpasa Bulvari, No: 1/F, Izmir	ازمیر

تلفن: ۷۴۲۴۲۴ - ۰۲۳۲۲۷۴۲۰۳۱ نمابر: ۰۲۳۲۲۷۴۲۰۳۳	(فرودگاه آدنان مندرس) Adnan Menderes Hava Limani, Izmir	ازمیر
تلفن: ۰۴۶۲۳۲۵۹۹۵۲ نمابر: ۰۴۶۲۳۲۵۶۷۳۹	(فرودگاه ترابزون) Trabzon Hava Limani, Trabzon	ترابوزان

ترمینالهای اتوبوسهای داخلی

شهر	نشانی	تلفن / نمابر
آنکارا	Sogutozu Ankara	تلفن: ۰۳۱۲۲۴۱۰۰۰
آنتالیا	Antalya	تلفن: ۵۱۳۲۶۵۰ - ۰۲۴۲۳۳۱۱۲۵۰ نمابر: ۰۲۴۲۳۳۱۱۱۸۱
استانبول	Esenler Istanbul	تلفن: ۰۲۱۲۶۵۸۰۵۰۵ - (خط ۹) ۶۵۸۰۰۳۶ نمابر: ۰۲۱۲۶۵۸۲۸۵۸
استانبول	Harem Istanbul	تلفن: ۳۱۰۶۳۶ - ۰۲۱۶۳۳۳۷۶۳
ازمیر	Isikkent Izmir	تلفن: ۰۲۳۲۴۷۲۱۰۰ نمابر: ۰۲۳۲۴۷۲۰۴۱۸

دفاتر کشتیرانی ترکیه

شهر	نشانی	تلفن / نمابر
آنکارا	Sehit Adem Yavuz Sokak No:3/, Kizilay/Ankara	تلفن: ۰۳۱۲۴۱۷۱۱۶۱ نمابر: ۰۳۱۲۴۱۸۲۳۷۴
آنتالیا	Konyaalti, Deniz Mahallesi, Antmarin Is Merkezi, No: 24 Kat:607050, Antalya	تلفن: ۰۲۴۲۲۴۱۲۶۳۰ نمابر: ۰۲۴۲۲۴۷۵۰۹۵
چشمه	Yeni limani, Cesme	تلفن: ۰۲۳۲۷۱۲۱۰۹۱ نمابر: ۰۲۳۲۷۱۲۰۴۸۲
استانبول	Rihtim Caddesi, Merkez Han No: 4 34425, Karakoy/Istanbul	تلفن: ۰۲۱۲۲۴۴۰۲۰۷ - ۰۲۱۲۲۵۱۵۰۰۰ نمابر: ۰۲۱۲۲۵۱۹۰۲۵
ازمیر	Ataturk Caddesi 95/B Yeniliman/Alsancak, Izmir	تلفن: ۰۲۳۲۴۶۴۸۸۶۴ نمابر: ۰۲۳۲۴۶۴۷۸۳۴
مارماریس	TDI Marmaris Liman Sefligi Yeni Yolcu Salonu Yani, Marmaris	تلفن: ۰۲۵۴۱۳۰۲۳۱ - ۰۲۵۲۴۱۳۰۲۳۰ نمابر: ۰۲۵۲۴۱۳۲۳۶۶

منابع و مأخذ

۱. سالنامه آماری بازرگانی خارجی گمرک جمهوری اسلامی ایران
۲. مجموعه گزارشهای صندوق بین‌المللی پول - ۲۰۰۷
۳. مجموعه گزارشهای بانک جهانی در رابطه با ترکیه - ۲۰۰۷
۴. سایت اداره اطلاعات مرکزی آمریکا www.cia.org
۵. سایت ویکی‌پدیا www.wikipedia.org
۶. www.trademap.org
۷. www.directrooms.com
۸. www.turkstar.gov.tr
۹. گزارش کشورهای عضو پیمان D8
۱۰. بولتن ریسک سیاسی کشور - صندوق ضمانت صادرات
۱۱. www.findlaw.com
۱۲. www.communicaited.com
۱۳. www.kishtpc.org
۱۴. www.oecd.com
۱۵. سایتهای مختلف داخلی کشور ترکیه

